

Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University
Faculty of Foreign Philology
English Language Department

The Ninth Student International Internet Conference
**“Language in Interdisciplinary Context of life-long
Education”**

April 1 - April 7, 2021

Kamianets-Podilsky

2021

*Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана
Огієнка*

Факультет іноземної філології

Кафедра англійської мови

Матеріали ІХ Міжнародної студентської Інтернет-конференції

**«Мова у міждисциплінарному контексті
безперервної освіти»**

1 - 7 квітня 2021 р.

Кам'янець-Подільський

2021

Conference organizers:

Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University (Ukraine)

Vasyl' Stus Donetsk National University

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

Zhytomyr Ivan Franko State University

Організатори конференції:

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана
Огієнка

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла
Коцюбинського

Навчально-науковий інститут іноземної філології Житомирського державного
університету імені Івана Франка

© К-ПНУ ім. Івана Огієнка, 2021

© Автори статей, 2021

Editorial Board:

A.A. Marchyshyna, Doctor of Philology Professor, Head of the English language Department, Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University

O.V. Halaibida, PhD, Associate Professor, English language Department of Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University

H.A. Kryshtaliuk, PhD, Associate Professor, English language Department, Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University

N.D. Borysenko, PhD, Associate Professor, Head of English Philology and Translation Department, Educational and Research Institute of Foreign Philology, Zhytomyr Ivan Franko State University

O.O. Zaluzhna, PhD, Head of English Philology Department, Vasyl' Stus Donetsk National University

O.V. Mosienko, PhD, Associate Professor, English Philology and Translation Department, Educational and Research Institute of Foreign Philology, Zhytomyr Ivan Franko State University

A.V. Mosiichuk, PhD, Associate Professor, English Philology Department of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

Редакційна колегія:

Марчишина А. А., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Галайбіда О.В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Кришталюк Г.А., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Борисенко Н.Д., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології та перекладу Навчально-наукового інституту іноземної філології Житомирського державного університету імені Івана Франка

Залужна О.О., кандидат філологічних наук, завідувач кафедри англійської філології Донецького національного університету імені Василя Стуса

Мосієнко О.В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу Навчально-наукового інституту іноземної філології Житомирського державного університету імені Івана Франка

Мосійчук А.В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології факультету іноземних мов Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Відповідальний за випуск та комп'ютерна верстка: **Іваннікова К. І.**

Мова в міждисциплінарному контексті безперервної освіти: збірник матеріалів ІХ Міжнародної студентської Інтернет-конференції (1-7 квітня 2021 р.). – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2021. – 204 с.

*Матеріали зверстано з електронних носіїв, наданих авторами публікацій.

Відповідальність за зміст статей і матеріалів, допущені помилки та неточності несуть автори публікацій.

Офіційний сайт конференції: english.context.kpnu.edu.ua

E-mail: english.context@kpnu.edu.ua

CONTENTS

TRANSLATION STUDIES

Buhaichuk Kateryna

TRANSLATION OF HOMOPHONES: A CASE STUDY 9

Zhuravel Kostiantyn

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ЛІНГВОКУЛЬТУРНИХ ЛАКУН В НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИХ ТЕКСТАХ 13

Kushch Olha

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ МЕТАФОРИ В ТЕККЕРЕЯ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ 18

Smerechynska Anastasiia

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ ІМЕН ПЕРСОНАЖІВ СЕРІЇ РОМАНІВ ДЖ. РОУЛІНГ ПРО ГАРРІ ПОТТЕРА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ 22

Stepaniants Vlad

FOREIGNIZATION AND DOMESTICATION IN TRANSLATING MOVIES 26

Uspenska Olha

ПЕРЕКЛАД НЕОЛОГІЗМІВ У МОВЛЕННІ СПОРТИВНИХ КОМЕНТАТОРІВ 30

LANGUAGE SEMANTICS, SYNTAX, AND USE

Aksionova Oksana

ВМОТИВОВАНІСТЬ ВНУТРІШНЬОЇ ФОРМИ ФРАЗЕОЛОГІЧНОЇ ОДИНИЦІ 34

Korolkova Anhelina

КОМПРЕСИВНІ НОВОТВОРИ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ 37

Kucheruk Yana

СТРАТИФІКАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ ТУРИЗМУ 41

Lisova Vladyslava

THE PHENOMENON OF IMPLICITNESS IN LINGUISTICS 44

Maglyona Valeriia

МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ПОЗИТИВНИХ ЕМОЦІЙ В АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ВІДЕООГЛЯДАХ КОСМЕТИЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ 47

Meiko Olha

THE SEMANTIC AND PRAGMATIC PECULIARITIES OF WORD FORMATION 52

Mokra Tania

КАТЕГОРІЯ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОСТІ: СОМАТИЧНІ ДІЄСЛОВА 57

Sergushev Dmytro

ФЕНОМЕН ГРИ СЛІВ В ТВОРЧОСТІ РОАЛЬДА ДАЛЯ (на прикладі казки “The BFG”) 62

Chipak Oksana

SEMANTICS OF THE ENGLISH LITERARY TALE (based on J. Rowling’s novel “Harry Potter”) 66

Yastrebova Alina

ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З КІЛЬКІСНИМ КОМПОНЕНТОМ 70

LANGUAGE AND MASS MEDIA

Denysiuk Anna

PECULIARITIES OF GENDER MARKERS OF FEMININITY IN POLITICAL DISCOURSE 75

Netecha Elizabeth

STRUCTURAL PECULIARITIES OF THE ENGLISH FEMALE FRAGRANCE COMMERCIALS 79

Orakbaeva Valeria

LINGUISTIC FEATURES OF MODERN MEDIA LANGUAGE 83

LANGUAGE UNITS IN TEXT AND DISCOURSE

Grabowska Olga	
THE VERBAL REPRESENTATION OF CLARISSA DALLOWAY'S THOUGHTS AND FEELINGS	87
Danilchuk Anastasiia	
СУЧАСНИЙ КІНОДИСКУРС: СТРУКТУРА ТА ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ	91
Danylko Marianna	
МОВНО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЯК КОМПОНЕНТ МЕТАФІКЦІЙНОЇ ПОЕТИКИ РОМАНУ ДАНІЕЛЯ КЕЛЬМАНА «ОБМІРЮВАННЯ СВІТУ»	96
Holovenko Vita	
GENDER ASPECTS OF SYNESTHETIC METAPHOR WITHIN THE ENGLISH-SPEAKING YOUTUBE DISCOURSE.....	100
Zazirnyi Andrii	
ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В АНГЛОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ	105
Kryvoshyia Kseniia	
СЕМАНТИЧНІ ДОМІНАНТИ СТВОРЕННЯ ЕФЕКТУ ІЛЮЗОРНОСТІ СВІТУ В РОМАНІ Ф.К. ДІКА «УБІК»	110
Krivova Anastasiia	
ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ВІДМІНКА ІМЕННИКА НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ КОНАН ДОЙЛЯ «СОБАКА БАСКЕРВІЛІВ»	115
Kuksa Olena	
ВЕРБАЛЬНІ МАРКЕРИ АГОНАЛЬНОСТІ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	119
Parovyi Denys	
INAUGURAL ADDRESS OF AMERICAN PRESIDENTS	123
Rekita Viktoria	
SENSORY LEXIS IN THE NOVEL "DANDELION WINE" BY R. BRADBURY	126
Skrypnyk Anastasiia	
ЕМОЦІЙНО-ОЦІННА ЛЕКСИКА В ДИТЯЧОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ ДИСКУРСІ.....	129
Suprunets Sofiia	
ІНТЕРМЕДАЛЬНІСТЬ РОМАНУ МАРТИНА ШОЙБЛЕ «СКАНЕРИ».....	134
Taraniuk Oksana	
COMMUNICATIVE ASPECT OF DISAGREEMENT IN MODERN ENGLISH DISCOURSE ..	139
Shoponiak Andriy	
EMOTIONAL EVALUATION IN IMAGE OF AN AMERICAN POLITICIAN	142
Yurechko Diana	
СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ СКОРОЧЕНЬ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ДИСКУРСУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ (на матеріалі соціальної мережі Twitter)	145
<u>COGNITIVE APPROACHES TO LANGUAGE AND COMMUNICATION</u>	
Berkuta Oleksandr	
CONCEPT DREAM IN THE AMERICAN POLITICAL DISCOURSE.....	150
Kolodii Yulia	
CONCEPTS OF JOY AND SORROW IN ENGLISH PROVERBS	153
Rekita Vita	
CONCEPTUAL METAPHOR AS A MEANS OF CATEGORIZING THE REALITY.....	156
Svetlychenko Kateryna	
THE NOTIONAL AND EVALUATIVE COMPONENTS OF THE MOTIVATION CONCEPT.....	160
<u>PERSPECTIVES ON TEACHING AND LEARNING A FOREIGN LANGUAGE</u>	
Buchkovska Anastasiia	
НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ (НА ОСНОВІ ФРАГМЕНТА УРОКУ З ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНОГО ЧИТАННЯ).....	164

Gerasymchuk Anna

ГЕЙМІФІКАЦІЯ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ 168

Hnatovska Inna

ВИКОРИСТАННЯ КРЕОЛІЗОВАНИХ ТЕКСТІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ..... 173

Kolesnik AnnФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЧИТАННЯ ЗАСОБАМИ АВТЕНТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ
НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТАРШИХ КЛАСАХ ЗАГАЛЬНО - ОСВІТНЬОЇ
ШКОЛИ..... 177**Kovalska Yulia**

WAYS TO PRESENT AND TEACH VOCABULARY IN SECONDARY CLASSROOMS 181

Kubyk Yelyzaveta

КОМУНІКАТИВНА ФУНКЦІЯ ТА ЇЇ РОЛЬ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ 185

Lisnychenko OlenaCRITICAL THINKING STRATEGIES IN THE DEVELOPMENT OF FOREIGN
LANGUAGES SPEAKING SKILLS 188**Logosha Alina**ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ СЕРЕДНІХ
КЛАСІВ..... 192**Sambolska Alona**

НАВЧАННЯ ЛЕКСИЧНОГО МАТЕРІАЛУ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ 197

Myniuk DmytroВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ГЕНЕРАТОРІВ ЗМІСТУ У МЕТОДИЦІ
НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ 201

TRANSLATION STUDIES

Kateryna Buhaichuk

Khmelnytskyi National University

Scientific Supervisor: PhD, O.V. Tarasova

TRANSLATION OF HOMOPHONES: A CASE STUDY

The article deals with the phenomenon of homophones in the English language and difficulties that arise during their translation. The ways of transmission homophones from the source language (English) into the target language (Ukrainian) and possibilities of preservation author's pragmatics are highlighted.

Keywords: translation, homophones, source text language, target text language, grammatical transformations.

The fact that the English and Ukrainian languages belong to different branches of the Indo-European family of language and to different structural types specifies divergences in their structure, sets of their grammatical categories, forms and constructions that make up a large group of difficulties in translation.

Difficulties in translation arise when the grammatical phenomena of the source text language (STL) and the corresponding grammatical phenomena of the target text language (TTL) have different functional characteristics, or when one of the languages lacks some grammar category and, therefore, has no corresponding form. For example, English possesses the morphological categories of the article or the gerund lacking in the Ukrainian language; whereas, in Ukrainian, there is a category of adverbial participle missing in the English language. Unique categories in one of the languages can occur at the syntactic level as well.

Undoubtedly, a set of grammatical transformations can be applied in any process of translation. Grammatical transformations are changes in the grammatical structures and categories in the process of translation. They are often the matter of translator's individual choice and, in general, strongly depend on stylistic peculiarities and communication intent of the source text.

In our case, we are talking about homophones. In English, Western Europe, and some East Asian countries, a *homophone* is a word that has the same sound as

another word but different meaning and spelling. This can be compared with a homonym, which has the same spelling and sounds the same but has a different meaning. It may also differ in spelling. The English language has a huge number of homophones, while Ukrainian is not rich in it. Homophones are often used to create puns and to deceive the reader (as in crossword puzzles) or to suggest multiple meanings. The last usage is common in poetry and creative literature [3].

Studying English homophones make us often think seriously about the meaning of what we've heard. How to cope with them?

Firstly, it is necessary to know about the existence of types of homonyms. There are five different types of them:

Homograph – some homophones are similar in spelling but different in meanings. They are called homographs. For instance, “hail” meaning an ice storm, and “hail” meaning something that occurs in large numbers, such as “a hail of bullets.”

Homonym – some words have the same pronunciation but different meanings. These are called homonyms. For example, “cite,” “sight,” and “site.”

Heterograph – words that have different spellings but are pronounced in the same way are called heterographs (“write” and “right”).

Oronym – homophones that have multiple words or phrases, having similar sounds, are called oronyms. For instance, “ice cream” and “I scream.”

Pseudo-homophone – in this type of homophone, one of the pair of words is not a real word, such as “groan” and “grone” [2].

Interlingual homonyms, better known as “translator’s “false friends”, can be classified into 3 categories: 1) the meaning of the Ukrainian word partially coincides only with the English equivalent; 2) Ukrainian word has a meaning the English equivalent lacks; 3) Ukrainian and English equivalents have a cardinal difference.

A vivid example of the coincidence of word meanings in different languages can be found in Jack Delany’s novel “The Case of The Lower Case Letter”. The author has introduced interesting homophones in his novel to confuse and intrigue, to hold the reader's attention and interest till the end of the story.

*"edith. i'm not going to **whine**, i've had a good life. i've found wealth and*

*happiness as a teacher, a **seller** of knowledge. but i find myself depressed beyond hope ... and so i'm choosing the **hour** and **manner** of my own demise. i have treated you badly. i demanded you **dyed** your brown curls blonde. i thought i could **buy** you when i should have **won** your love. i called you a **witch**. i'd complain: **where's** the woman i married? i said you **ate** too much. if i wanted change, i could have used a **carrot** rather than a stick. you probably wanted to **wring** my neck. forgive me. farewell." [1]*

We have managed to convey homophones from the source to the target language in the following way:

*“Едіт я не **винний**, що ми були такі чужі. в нас було цілком нормальне життя. щасливцем я попав **під вал** вчительської професії і втопав у науці. проте **в нашому домі** атмосфера була нестерпною, тому я йду з цього нікчемного життя. я як той **вбитий** жук, який скитається й не може знайти собі місця. ти була **володаркою** мого серця, втіленням діамантової сльози моєї душі, хоча ніколи від мене цього так і не почула. червоні шкіряні туплі-**каблучки** й досі не йдуть з моєї голови. мов навіть **восьми** планет галактики не вистачить описати моїх почуттів. та ще й досі жоден ювелір не обробив коштовного каменю тих **каратів**, яких ти варта. я б ні за що не змінив наше подружнє життя, хоч і було воно далеко не бездоганним. пробач за все! прощавай!”*

As mentioned above, homophones are not so widespread in the Ukrainian language, but in this case, we tried to transfer the original meaning of the used words. In the source language, we can observe all the types of homophones, while translating it into the target language we used only two types of them – homographs and oronyms.

There are a lot of examples of an interlingual homonymy in English and Ukrainian, and the translator, first of all, should remember that the wrong transfer of these lexical units can lead to a false understanding of foreign texts. The phenomenon of homophones deserves special attention as it is one of the global problems of linguistics.

References

1. Delany J. *Short Stories: The Case of The Lower Case Letter*. <http://www.eastoftheweb.com/short-stories/UBooks/CaseLowe950.shtml>
2. Gorfein D. *On the Norming of Homophones*. https://www.researchgate.net/publication/51398474_On_the_norming_of_homophones
3. *Homophone*. <https://en.wikipedia.org/wiki/Homophone>
4. *Homophones: the Most Confusing Words in English*. <https://www.oxford-royale.com/articles/efl-homophones/>

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ЛІНГВОКУЛЬТУРНИХ ЛАКУН В НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИХ ТЕКСТАХ

The article deals with the concept of lacunarity within the area of popular science texts. Peculiar features of lingvocultural lacunae are analyzed. Certain methods and approaches of filling linguistic gaps while translating the texts from English into Ukrainian are described in the article. The research of terms of lacunology is devoted to empty places in the structure of the contrasting languages and the ways of zero verbalization in the written discourse.

Keywords: *lacuna, lack of equivalents, term, translation, lexical gap, dentistry, translation, lacunarity, intercultural interactions, translation studies*

У даній статті досліджуються особливості елімінування лакун в науково-популярних текстах, що базується на інтерпретації прагматичного значення лінгвокультурних та соціокультурних концептів, що виникають, там де культурно-наукові коди та установки, сформовані академічною спільнотою в результаті кросс-культурних взаємодій не можуть бути коректно інтерпретовані для широкого загалу читачів науково-популярного сегменту літератури [1, с. 358]. Адже виникають специфічно культурні реалії, що часто не мають точних відповідників, однак котрі потребують перекладу для кращого розуміння. Наявність лакун в одній мові на фоні іншої відображає національно-культурну специфіку семантики термінологічних одиниць в мові.

Термін «лакуна» у контексті наукової термінології розуміється неоднозначно. Виходячи з загальних підходів, для його позначення використовується різноманітна термінологія [2, с.1], як то: лакуни [3, с.2] , пробіл, лакуна [4, с. 295–315], антислово, прогалина, лакуна, білі плями на семантичній карті мови [5, с.159], безеквіваленти, лексичний нуль, нульова лексема [6, с.105], безеквівалентна або фонові лексика [7, с. 239], [8, с. 247]), темні місця в текстах однієї мови, випадкові лакуни [7, с. 238]. Також під «лакунами», зазвичай, розуміють базові елементи національної специфіки

лінгвокультурної спільноти, що затруднюють розуміння деяких фрагментів текстів іншокультурними реципієнтами [9, с. 95-96]. Ю.С. Степанов уточнює вважає, що до лакун слід відносити лише слова, мовленнєві відповідники яких при перекладі на іншу мову, являють собою словосполучення, в той час у мовній нормі вихідної мови вони позначаються лише одним словом. Саме спеціальна термінологія – це один з найбільш широко використовуваних пластів лексики в науково-популярних текстах, тож у даній статті ми розглядаємо саме його. Однак на відміну від власне наукових текстів, спеціальна термінологія виділяється специфікою у використанні та зрозумілістю [10, с.288].

Одразу слід зазначити, що адаптовані для широкої аудиторії тексти не характеризуються значною кількістю лакун, на відміну від текстів художніх, що пояснюється інтернаціоналізацією наукового знання, яке є загальнолюдським здобутком. Глобалізаційні процеси є однією з причин уніфікації, систематизації та стандартизації запозичень із західноєвропейських мов, що узвичаюються також і в українській мові та не потребуються перекладу чи пояснення. Тому, культуроспецифічні особливості таких текстів нівелюються, оскільки в науковому стилі майже не залишається місця для вираження яскравих етнокультурних особливостей певного народу [11, с. 45].

Щодо способів елімінування лакун, то з точки зору процесу перекладу найбільший інтерес представляє елімінування лакун в тексті [12, с.154]. За класифікацією І. Марковича існують наступні способи елімінування лакун: заповнення-переклад (передбачає використання відомих перекладацьких прийомів – транскрипції і транслітерації, часто в поєднанні з описом сенсу, коментарем або приміткою («newsjacking», що в перекладі означає «перехоплення новин»; broflake або «агресивний консерватор»)) [13, с.170, 171]; компенсація – знаходження квазіеквівалентів для своєї культури [14, с. 154–166]. Виділяють експліцитну (елемент чужої культури репрезентативний) та імпліцитну (в тексті відсутні вказівки на заміни при перекладі, котрі читач помилково сприймає як авторські фрагменти) компенсації. Інший більш екзотичний спосіб використання в перекладеному тексті іншомовного слова в

оригінальному написанні, також з описом його змісту (приклад - tet-a-tet –тет-а-тет або віч-на-віч) [15, с.46].

За іншою класифікацією Є. А. Ніколаєвої методи елімінування лакун бувають такими [16, с. 1-3]:

1. Приблизний переклад (використання слів-відповідників з найближчою за значенням частини мови) «rogue state» (нестабільна ситуація, відсутність контролю над державою). Then secretary of state Albright said that dealing with «rogue states» was one of the «great challenges of our time» because rogues' was destroying «the system» – Потім секретар штату Олбрайт повідомив, що ситуація з неконтрольованими штатами в державі є найбільшим викликом нашого часу, через руйнування ними самої державної системи [17, с.9].

2. Транслітерація (відтворення морфемної структури слова або стійкого словосполучення слів) Medical college faculty to go on indefinite strike - Студенти медичного факультету вийшли на страйк [18].

3. Пояснення (описовий метод, що полягає в використанні словосполучення для безеквівалентних одиниць) declinist – особа, яка песимістично оцінює тимчасові досягнення в економіці країни While the United States has defied many predictions of declinists in the postwar era, there is good reason for recent anxiety - Хоча Сполучені Штати кинули виклик багатьом прогнозам осіб, серед яких домінували занепадницькі настрої, щодо стану економіки у післявоєнну епоху, останнім часом виникли вагомі підстави для занепокоєння [19].

4.перифраз (словосполучення, що створюються на рівні мови): 5 Steps to Turning Inward: The Meditation Process - 5 кроків, що допомагають розслабитися [20].

5. Змішаний переклад (синтез будь яких з чотирьох інших методів).

Таким чином наведені вище методи елімінування лакун охоплюють майже усі можливі інструменти, необхідні для граматичних та лексико-граматичних трансформацій з метою докладної викладу смислу тексту. Проведене нами дослідження в черговий раз доводить, що проблема лакун в

українській мові є досить актуальною і потребує безперервного пошуку рішень, які в майбутньому можуть полегшити спілкування між носіями англійської та української мов.

Література

1. Акай О. М., Феномен грамматической лакунарности: когнитивный и лингвопрагматический аспекты, 2020. 170-171 с.
2. Алексєєва М. І. Вивчення соціокультурних лакун на заняттях з іноземної мови. Наукові праці ДонНТУ. Серія *Педагогіка, психологія і соціологія*, 1, 2017. 358 с.
3. Бархударов Л., Язык и перевод: Вопросы общей и частной теории перевода, 1975. 239 с.
4. Белянин В. П., Введение в психолінгвістику, 2000. 235–238 с.
5. Дев'ятко Ю. С., Лексичні лакуни як культуроспецифічний феномен: особливості добирання перекладних відповідників у медичній термінології (на матеріалі стоматологічних текстів) . 45 с.
6. Коновалова А. И., Выявление и элиминирование межъязыковых лакун при сопоставлении лексики русского и английского языков в сфере интернета выпускная, 2016. 1–10 с.
7. Костомаров Е. В., Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного: Методическое руководство, Русский язык, 1983. 247 с.
8. Ніколієва Є. А., Лакунарность языка как переводческая проблема (опыт классификации лакун), Современные проблемы перевода, 2005. 1-3 с.
9. Паревская І. С. Непереводимое в переводе или к вопросу о понятии и специфике реалий, 2015. 95-96 с.
10. Степанов Ю. Французская стилистика в сравнении с русской, 2003. 159 с.
11. Стернин І. А., Лексическая лакунарность и понятийная безэквивалентность. Воронеж: ВГУ, 1997. 105 с.
12. Філоретова Є. Міжмовні лакуни в аспекті сучасних лінгвістичних досліджень, 1979. 255 с.
13. Четверікова О. Р., Лінгвістичний вплив науково-популярного тексту

Вісник ОНУ. Сер.: Філологія, Т. 22, вип. 2(16), 2017. 288 с.

14. Hale K. Gaps in grammar and culture, *Gramm. Cult.*, 1975. 295–315 p.
15. Kshenovskaya U. L., Language lacunae in journalistic text and ways of eliminating them in translation? *Novosib. State Pedagog. Univ. Bull.*, 2016. 154–166 p.
16. Rotberg R., *Worst of the worst*, 2007. 9 p.
17. Vinay M., *Bibliographie des traductions françaises (1810-1840). Répertoires par disciplines: Int. J. Transl. Stud. P.*, 1997. 3 p.
18. Wyne A., «Is America Choosing Decline?»: *The New Republic*.
19. They allege governmental apathy towards their demand for pay revision: веб-сайт. Режим доступу [URL: https://www.thehindu.com/news/national/kerala/medical-college-faculty-to-go-on-indefinite-strike/article33770394.ece](https://www.thehindu.com/news/national/kerala/medical-college-faculty-to-go-on-indefinite-strike/article33770394.ece) (дата звернення: 06.02.2021)
20. 5 Steps to Turning Inward: The Meditation Process: Режим доступу [URL: https://www.himalayaninstitute.org/wisdom-library/5-steps-turning-inward-meditation-process](https://www.himalayaninstitute.org/wisdom-library/5-steps-turning-inward-meditation-process) (дата звернення: 17.07.2017)

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Науковий керівник: к.філол.н., доц. І.Е. Сніховська

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ МЕТАФОРИ В. ТЕККЕРЕЯ

В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

The need to render adequately Thackeray's metaphors, his intentions and peculiarities of the individual style, the elements of which mainly belong to translation difficulties, urges the translator to deal with the problem of choosing the most appropriate variants, methods and transformations admitting of only minimal losses.

Keywords: *domestication, foreignization, literary text, metaphor, Thackeray, translation, Vanity Fair.*

Метафора належить до тих об'єктів наукових досліджень, природа яких дає постійний імпульс для розвідок у різних галузях науки. Вона викликає інтерес не тільки лінгвістів і літературознавців, а й психологів, філософів, соціологів, політологів, культурологів тощо.

Метафора виникає при уподібненні одного явища іншому на основі семантичної близькості станів, властивостей і дій, що характеризують ці явища. З формальної точки зору, метафоричне перенесення полягає у вживанні слова (словосполучення, речення), призначеного для позначення одних об'єктів (ситуацій) дійсності, для найменування або характеристикації інших об'єктів (ситуацій) на основі умовної тотожності належних їм предикативних ознак (Дебердеева, 2008). Дослідники наголошують, що метафоричність є найважливішою рисою художнього тексту і що авторська образна метафора є основою створення художнього світу.

Метафора як стилістичний прийом є мінливою та має певні рамки свого існування: тимчасові та контекстуальні, тому виокремити єдиний перелік способів перекладу практично неможливо. Відтворення метафоричності тексту у перекладі вимагає ретельного аналізу авторських мовних засобів і композиційної структури твору, підбору прийомів перекладу для передачі не тільки змісту твору, а й особливостей стилю авторського тексту. Втрата або

опущення метафори при перекладі може призвести до того, що смисл буде передано не повною мірою, тому перекладач повинен знайти необхідний прийом для його збереження.

Слід усвідомлювати та враховувати також небезпеку буквального перекладу метафори, в результаті якого може виникнути абсолютно чужий і невластивий мові перекладу образ. У таких випадках має сенс застосувати неметафоричне пояснення. Як стверджує В. Комісаров (1990), найбільшу складність при перекладі становлять авторські метафори, що не мають готових еквівалентів у цільовій мові.

В. Теккерей увійшов в англійську літературу ХІХ ст. як родоначальник такого різновиду критичного реалізму, в якому важливу роль відіграють сатира й гротеск. У жанровому плані раннім творам Теккерей притаманна велика різноманітність: анекдоти, есеї, записки, щоденники, тексти до малюнків. У ранній прозі письменника можемо простежити сатирика-мораліста, що прагне викрити снобізм, жагу до накопичення, аморальність і безпринципність як типові явища соціуму. З цією метою він навмисно загострює та перебільшує зображуване, застосовуючи гіперболу, що нерідко тяжіє до гротеску.

Одним з найвідоміших романів В. Теккерей є сповнений сатири роман "Ярмарок суєти" (український переклад виконаний Ольгою Сенюк). Сам автор назвав "Ярмарок суєти" романом без героя, розмірковуючи, що в сучасному світі є тільки один герой – гроші. З тією ж думкою корелює врешті і структура роману: в ньому немає сюжету в загальноприйнятому сенсі слова, і дія розгортається відповідно до ходу самого життя – як буденна хроніка, навмисно дещо відсунута в минуле.

Вивчення особливостей відтворення метафори В. Теккерей в англо-українському перекладі доцільно здійснювати на основі дихотомії "очуження/форенізація (від англ. *foreignization*) – одомашнення/доместикація (від англ. *domestication*)", запропонованої Л. Венуті. Такий розподіл визначає ступінь пристосування тексту, що перекладається, до культури цільової мови: очуження сприяє збереженню оригінального колориту вихідної мови, натомість одомашнення підкорює чужу культуру цінностям цільової мови (Миколишена,

2018). Крім того, зазначений підхід враховує екстралінгвістичні фактори, дозволяючи встановити, з одного боку, наскільки повно авторський замисел втілено в перекладі, а з іншого – наскільки зрозумілим та доступним друготвір є для потенційного реципієнта.

Описуючи персонажів роману, В. Теккерей послуговується різноманітними стилістичними засобами задля створення яскравого художнього образу та досягнення необхідного естетичного ефекту. Розглянемо використання автором метафори та способи її відтворення українською перекладачкою.

Практично з перших рядків роману письменник задає тон розповіді, де не останню роль відіграє авторська метафора:

"In leaving the Mall, Miss Amelia carries with her the hearts of her companions, and the affectionate regards of her mistress, who has the honour to subscribe herself, Madam, Your most obliged humble servant, BARBARA PINKERTON" (Thackeray, 2003).

"Покидаючи Чізвік, міс Емілія забирає з собою серця своїх приятельок і щире прихильність директорки, яка має честь лишитися вашою, шановна пані, вдячною і покірною слугою – Барбарою Пінкертон" (Теккерей, 1983).

Як бачимо, метафора, наведена у прикладі, практично дослівно відтворена у перекладі за допомогою стратегії форенізації, що водночас зберігає метафоричність вислову та зрозумілість його для іншомовного реципієнта.

Розглянемо ще один приклад використання метафори:

In fact, the Lexicographer's name was always on the lips of this majestic woman, and a visit he had paid to her was the cause of her reputation and her fortune (Thackeray, 2003).

Власне, ім'я лексикографа ніколи не сходило з уст цієї величної дами, і саме його відвідинам вона завдячувала свою добру славу і свій успіх (Теккерей, 1983).

У цьому випадку для відтворення метафоричного вислову *to be on the lips* перекладачка вдається до стратегії доместикації, що передбачає пристосування

перекладу до норм цільової мови, використовуючи при цьому прийом формальної негативації, тобто заміну лексем оригіналу на антонімічні у перекладі: *always* → *ніколи*, *to be* → *не сходити*. Попри застосування відмінної від попереднього прикладу стратегії, перекладачці вдалося досягти мети перекладу – зберегти образ та метафоричність першотвору.

Таким чином, проаналізувавши відтворення метафори В. Теккерей в українському перекладі на прикладі роману "Ярмарок суєти", можемо зробити висновок, що перекладачка послуговується і стратегією форенізації, і доместикації, що з одного боку передає стиль автора, а з іншого – максимально наближає твір до розуміння потенційного читача.

Література

1. Дебердеева, Е. Е. (2008). *Метафора в контексте лингвистических исследований*. Вестник ТГПИ.
2. Комиссаров, В. Н., Коралова А. Л. (1990). *Практикум по переводу с английского языка на русский*. Москва. Высшая школа.
3. Миколишена, Т. В. (2018). *Мовностилістичні особливості відтворення картини чарівного світу Р. Дала в англо-українському перекладі*. Харків. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.
4. Теккерей, В. М. (1983). *Ярмарок суєти: Роман без героя*. Київ. Вища школа.
5. Thackeray, W. M. (2003). *Vanity Fair: A Novel without a Hero*. Penguin Classics.

**ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ ІМЕН ПЕРСОНАЖІВ
СЕРІЇ РОМАНІВ ДЖ. РОУЛІНГ ПРО ГАРРІ ПОТТЕРА
УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ**

The article deals with the analysis of the names of characters' translation peculiarities in the J.K. Rowling's novels about Harry Potter in the Ukrainian translation. Their rendering by using transcription, transliteration, approximate or descriptive translation has been analyzed.

Keywords: *translator, proper names, transcription, transliteration, analogue translation, descriptive translation.*

У наш час популярність набирають фільми і книги в стилі фентезі, більшість з яких походить з англomовної культури. Тому досить таки актуальною є потреба якісного перекладу цих творів. Зокрема, серія книг про Гаррі Поттера відомої англійської письменниці Джоан Роулінг була перекладена на більш як шістьдесят мов світу і стала однією з книг, які мають найбільше перекладів.

Власні назви загалом та імена персонажів зокрема – основа образної системи твору. Як зазначають С.Влахов і С.Флорін, дослідження їхньої семантики є першочерговим завданням перекладача, оскільки власні імена у художньому творі виконують не тільки ідентифікаційну, але й характеристичну функцію [3, с. 216].

Метою нашої розвідки є узагальнити способи відтворення імен персонажів романів Джоан Роулінг про Гаррі Поттера в українськомовних перекладах Віктора Морозова.

Власні назви – категорія індивідуальності, своєрідності та неповторності. У праці С. Влахова та С.Флоріна «Непереводимое в переводе» зазначено, що власні імена становлять особливу цікавість, вони стають своєрідним «ключем» у розкритті художнього задуму автора. При номінації героїв реалізуються

основні функції власного імені у сюжеті: ідентифікація і виділення його носія з ряду інших персонажів [3, с.216]. Тому основне завдання перекладача при перекладі імен – зробити їх зрозумілим для реципієнта, при цьому не втративши семантику, яка закодована у власній іншомовній назві.

Як правило, власні імена позначають «індивідуальні предмети безвідносно до їхніх ознак»[1, с.175]. Але в художніх творах, особливо в літературних казках та фентезі, досить часто використано смислові або промовисті імена.

Якщо при перекладі звичайних («природних») імен ми використовуємо транскрипцію або транслітерацію, то смислові або промовисті імена потребують особливого підходу, тому що вони «виконують не стільки номінативну, як характеристично-оцінюючу функцію» [4, с.127]. Автори створюють такі імена з метою характеристики своїх героїв, в них вони поєднують властивості метафори та порівняння.

Імена головних героїв класичних творів уже увійшли в культуру і традиційно мають усталену форму. При відтворенні імен героїв сучасних творів, переклад яких ще не є усталеним, перекладач має більшу творчу свободу. Але перед ним стоїть вибір – передати зовнішню форму імені так, щоб зберегти іншомовний колорит, або відтворити внутрішній зміст цього імені.

Усі імена і прізвища героїв серії про Гаррі Поттера можна розділити на три категорії:

- природні;
- запозичені з античної культури та міфології;
- вигадані автором смислові або промовисті імена.

Природні імена, які використовується в цьому творі, передаються переважно за допомогою транскодування. Так, імена і прізвища персонажів *Harry, James, Lily Potter; Ron, George, Fred, Percy, Molly Weasley; Malfoy, Granger, Dumbledore, McGonagall, Flitwick, Neville, Cedric Diggory, Dobby, Trelawney, Filch, Lestrangle, Victor Krum, Peter Pettigrew, Fudge, Vernon, Dudley Dursley* передано як *Гаррі, Джеймс, Ліллі Поттер, Рон, Джордж, Фред, Персі, Моллі Уїзлі; Малфой, Грейнджер, Дамблдор, Макгонагалл, Флітвік, Невіл,*

Седрік Діггори, Доббі, Трелоні, Філч, Лестрейндж, Віктор Крам, Пітер Петігрю, Фадж, Вернон, Дадлі Дурслі.

Віктор Морозов при перекладі імен героїв намагався знайти золоту середину. Якщо в оригіналі ім'я мало смислове навантаження, то він докладав зусиль, щоб і в українському перекладі воно зберігало свою промовистість. Більшість імен Джоан Роулінг створила, використовуючи англійські, французькі та латинські основи, підтекст яких важко зрозуміти українському читачеві. Тому майже всі імена були перекладені методом транскрипції та транслітерації. Проте і у такому перекладі можна віднайти прихований зміст. Так, наприклад: прізвище *Dursley* в українській версії звучить як *Дурслі* і має асоціативну подібність із словом *дурний*, що пояснює поведінку героїв з цим прізвищем.

Імена *Hermione i Arthur* в усіх перекладах передаються за допомогою транслітерації як *Герміона і Артур*, а не за допомогою транскрипції.

Прізвище *Snape* можна легко транскрибувати як *Снейп*. Але транскрибується воно лише в українському перекладі. В. Морозов ім'я персонажа *Северус Снейп* асоціює з шипінням змії через алітерацію «с», а *Северус Снейп* був деканом факультету Слизарин, гербом якого була змія.

Прізвище *Hagrid* у більшості перекладів транслітерується як *Хаґрід*. Віктор Морозов транскрибує це прізвище і відтворює як *Герпід*.

Віктор Морозов, залишивши практично незмінними імена героїв, вирішив дещо українізувати імена котів. Так, *Mr Paws* в українському варіанті звучить як *Лапонька* (від англ. *paw* – лапа), а кіт *Snowy* – це *Білосніжка* (від англ. *snowy* – сніжний, білосніжний, сніговий) [6, с. 305].

Перекладач застосував також прийом калькування. Так, прізвище персонажа *Пітера Петігрю Wormtail* (з англ. *worm* – черв'як, *tail* – хвіст) В. Морозов переклав *Червохвіст* [6, с. 289]. У цьому випадку він використав покомпонентний переклад і скористався сполучною голосною «о», щоб переклад звучав милозвучно для читача. При цьому конотативне значення вдалося зберегти, адже в українській мові *черв'як* у переносному значенні означає *жалюгідна, нікчемна людина* [5]. В. Морозов робить дослівний

переклад імен тільки у тому випадку, якщо семантика збігається в обидвох мовах. В інших випадках – ім'я залишається незмінним і не завжди пересічний читач може зрозуміти його підтекст.

Отже, можна зробити висновки, що імена персонажів творів Дж. Роулінг про Гаррі Поттера здебільшого відтворено в українських перекладах шляхом транскодування. У випадку калькування і дескриптивного перекладу вони творчо переосмислюються і набувають рис промовистих імен. Кожен перекладач по-своєму відтворює внутрішній зміст, вкладений у них автором.

Література

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. Москва, Эдиториал, 2004. 576с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ: Ірпінь, 2002.
3. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. Москва: Международные отношения, 1980. 340 с.
4. Кияк Т.Р., Науменко А.М. Перекладознавство (німецько-український напрям). Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 543 с.
5. Новий англо-український та українсько-англійський словник. Промінь, 2010. 576 с.
6. Ролінг Дж. К. Гаррі Поттер і філософський камінь / Перекл. з англ. В. Морозов. Київ, 2002. 319 с.
7. Joan K. Rowling. Harry Potter and the Philosopher's Stone. London: Bloomsbury, 2001, 320 p.

Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko university

Scientific supervisor: PhD, O.O. Barbaniuk

FOREIGNIZATION AND DOMESTICATION IN TRANSLATING MOVIES

The article is dedicated to two opposing strategies in the translation theory – domestication and foreignization, determined on the basis of the degree to which the translator seeks to bring the text closer to the norms of the host culture; oriented to achieve adequacy in the process of transmitting culture on the whole, the messages in movie industry in particular.

Keywords: *translation, culture, foreignization, domestication, adequacy, equivalency, strategy.*

The notions of "equivalency" and "adequacy" in the modern translation theory have been brought up since the early foundation of this brunch of knowledge which is considered to be trending nowadays as well. The basic importance of the translator's intervention in the interpreting process formed the method diversity to render the information.

Any language is a result of human activity which preserves the mental and cultural peculiarities of a certain area. According to some language features, it may be possible for the decoder to comprehend the native's perceiving the world. Thus, a translator is to preserve the cultural aspects of the source language as well as finding the appropriate equivalents in the target language taking into consideration the cultural differences and potential mishaps between some notions or even their absence.

E. Nida and C. Taber highlight that if something may be said in one language, it will be conveyed into another [5, p. 1]. However, the main point of this process should be the possibility to achieve the maximum translation effect by holding as much information as the language and its form allows. That is why some peculiarities of the source text are so complicated for a translator to achieve adequacy because of the cultural influence of the language accompanied by its type.

There are some different opinions between scholars on what should be accepted as adequate and equivalent translation. For example, adequacy is believed as

the functional identity of original text comparing to equivalency that is only sense rendering [2 p. 92]. Nevertheless, in a broader meaning, these two concepts may be complemented saying that equivalent translation is to be the adequate one. Generalizing all mentioned above, the main idea of both terms is to make the text readable and understandable for decoders. To prove the counted theory, the requirements to translated text by English scholar A. Taylor – formulated in 1798 – are to be listed which say: 1) the source text and target text must be identical, 2) the author's style must be preserved, 3) the target text must be easily comprehended [1. p. 89].

There are a big variety of translation methods and strategies used for rendering the information including foreignization and domestication considered to be the main ones located on the opposite poles of the reader's orientation [3, p. 353]. Both concepts deal with the cultural-pragmatic and linguistic aspects of translation. These two notions were introduced by American scholar Lawrence Venuti (1995). According to Venuti, domestication refers to "an ethnocentric reduction of the foreign text to target-language cultural values, bringing the author back home," whereas foreignization is "an ethnodeviant pressure on those (cultural) values to register the linguistic and cultural difference of the foreign text, sending the reader abroad." [6, p. 55]. To put it differently, the first strategy deals with the influence and strangeness of the source language with finding equivalency in the target text, while the second one is orientated on preserving pragmatic and language peculiarities of the source text.

Venuti highly supports the Foreignization theory saying: "Foreignization translation in English can be a form of resistance against ethnocentrism and racism, cultural narcissism and imperialism, in the interests of democratic geopolitical relations." On the contrary, E. Nida disagrees with Venuti's point of view recommending producing a similar response in the target text and this is the very basis of his principle of equivalent effect [6, p. 55-57].

Both strategies have their advantages and disadvantages. Domestication stands for easy readability of the target language, naturalness, and possibility of cultural assimilation. However, it is connected with avoiding of cultural aspects, absence of interpretation by the reader as well as peculiarity mishaps in the source language. The

foreignization involves preferences as cultural features of the source text and intercultural learning along with negative side as perceiving problems and the possibility of the unnatural sound of the text [5, p.7-8].

Talking about foreignization and domestication aspects, we should take into consideration the globalization effect which has become actual nowadays. The interdependence between all cultures is getting stronger from day to day, which allows us to think over the foundation of general pop culture. This influence is brightly represented in the movie industry as one of the largest providers of multi culture. Being both visual and aural source of rendering, a movie may provide general aspects of the-country-producer culture letting the audience adopt some peculiarities to their society. On the other hand, the rapid appropriation may hint at the superior state of one's culture and its effacement of another.

Another point of discussion is the movie's target audience in achieving adequacy. Taking the multiplication industry, we should taken into account the children's ability to perceive the information. Every movie as a written text contains a lot of realia words, slang expressions, idioms the works which can function only in the field of the source text language systems. That is why Venuti foreignization theory takes the lead because of complicated ways to find equivalents during the translation process, so adoption of alien features may be also adequate since there are no other possible variants. However, the special audience which is out of another culture must have the mishaps perceiving the information, therefore the domestication strategy has to be taken into account to find an appropriate meaning of some notions with losing the aspects of the source [4, p. 36-37].

To sum up, both foreignization and domestication strategies must be used during the translation process since the interpreter deals with cultural aspects. Consequently, the translator should be multicultural competent to render all pragmatic aspects. It is for the scholar to decide what strategy should be used translating the text to achieve the maximum equivalency and adequacy with the minimal losing risks of the source-text peculiarities.

References

1. Комиссаров В. Н. Теория перевода. М. : Высшая школа, 1990. 250 с.
2. Чередниченко О. *Про мову і переклад*. К., 2007. 248 с.
3. Jingjing Cui. A Study on the Relativity of Foreignization and Domestication in Translation Based on Data Comparison. Foreign Language Department, Dezhou University; Dezhou, China. Pp. 352-353.
4. Judickaitė Ligita. The notions of foreignization and domestication applied to film translation: analysis of subtitles in cartoon “Ratatouille”. Vytautas Magnus University. 2009. P 36-42.
5. Prasetyo Johnny, Nugroho Andy Bayu. Domestication and foreignization and their impacts to translation. Indonesian Institute of the Arts. Surakarta. 9 p.
6. Safa Elnaili. Investigating Domestication and Foreignization Strategies in Translating Sinbad of the Arabian Nights. Louisiana State University and Agricultural and Mechanical College. 2014. P. 144.

ПЕРЕКЛАД НЕОЛОГІЗМІВ У МОВЛЕННІ СПОРТИВНИХ КОМЕНТАТОРІВ

У статті проаналізовані основні типи спортивних неологізмів в мовленні англомовних спортивних коментаторів. Подано приклади використання нових лексичних утворень в усних повідомленнях спортивної тематики. Запропоновано власні шляхи перекладу спортивних неологізмів із збереженням лексичного значення, прагматики та образності оригіналу.

Ключові слова: *неологія, неологізми, спортивний дискурс, коментатор, еквівалент*

Неологізм – новоутворене слово, що ще не стало загальноновживаним. Неологізми бувають загальномовні та авторські. Загальномовні неологізми називають нові поняття, тобто виконують номінативну функцію. Авторські - створюються індивідуально з художньо-стилістичною чи науковою метою. В нашому дослідженні ми розглянемо саме авторські неологізми.

При перекладі спортивних неологізмів ми спираємося на шляхи, запропоновані В.Н. Комісаровим та Ю.І. Рецкером [5], а саме:

1. Пошук фіксованого еквівалента.
2. Транскодування (транскрибування та транслітерація).
3. Калькування.
4. Описовий переклад.

Перш ніж використовувати будь-який спосіб перекладу неологізмів, перекладач повинен переконатися, що він правильно зрозумів значення слова. Розглянемо декілька прикладів.

1) **Litup** – описує воротаря, якому забили багато голів за матч. Виникло від лампи, розташованої за воротами, яку вмикає суддя після забитого гола

Wow the Predators really lit up that hack Dominik Hasek today. Maybe he should retire and play beach hockey.

Bay! Сьогодні “Хижаци” настріляли Домініку Гашеку чимало голів.

Можливо йому варто завершити кар'єру професійного гравця і податися в пляжний хокей.

2) **Cherry Picker** - гравець з одностороннім рухом, який просто чекає шайбу або м'яч біля центру майданчику, а не допомагає в обороні

He's a no talent cherry picker who gets all his scoring chances by waiting outside the blue line for a breakaway.

Він безталанний **нахлібник**, який забиває голи лише тоді, коли залишається віч-на-віч із голкіпером, очікуючи шайбу у середній зоні.

Тут є безпосередній смисловий зв'язок з їжею і при перекладі це збережено.

3) **Babyface** – в українській мові існує відповідник «улюбленець публіки», проте ми пропонуємо перекласти як «малюк».

"Babyface" Randy Savage entersthering and gets a cry from the public.

«Малюк» Ренді Севедж виходить на ринг та отримує овації від публіки.

Тут нам вдалося зберегти лексичне значення маленької дитини та, відповідно, образність висловлюваного.

4) Ще один приклад використання спортивним коментатором добре всім відомих слів. Ми одразу ж з'ясували, що **sinbin** – це лава, на яку садять гравців, які порушують правила. В українській мові є еквівалент даної лексичної одиниці – лава штрафників [2]. Ми ретельно проаналізували дане речення і дійшли до висновку, що коментатор був дуже незадоволений вчинком гравця, а тому вжив не нейтральне penaltybox (лава штрафників), а стилістично забарвлене sinbin. Дослівно, sinbin означає кошик гріхів. До того ж ми дослідили українські відповідники виразу penaltybox і не знайшли альтернативних термінів. Тому при перекладі головну увагу ми звернули на передачу слова sin (гріх). Далі, у таких випадках, варто робити пояснення, адже зрозуміти поняття слова **гріховниця** зможуть не всі.

He got two minutes in the sin bin for spitting his chew on the ice.

Він відсидів дві хвилини у “гріховниці” (на лаві штрафників) за те, що виплюнув капу ні лід.

5) **3-love** – рахунок гри 3-0 (авторський неологізм, взагалі такий

виразчитається “three-nothing”)

Hartnel shoots and scores...3-love for the Flyers – Хартнел, кидок, гол! Три сухих з любов'ю від Флаєрс.

Тут вдалося зберігти поняття любов і пояснити, що голи “сухі”, тобо лише в одні ворота.

б) Вираз **no soup** часто вживається баскетбольними коментаторами, хоча саме поняття суп не має до баскетболу жодного відношення. Переглянувши декілька відео матеріалів, ми з'ясували, що вираз **no soup** вживається лише після відмінної гри у захисті [2]. Після того, як ми вияснили головну ідею повідомлення, ми повинні осмислити ставлення коментатора до подій, які він коментує, повинні збагнути, чому коментатор підібрав саме таке слово/вираз, а вже потім намагатись підібрати відповідник, який би був стилістично забарвлений відповідно до оригіналу. Ось приклад використання даної лексичної одиниці в мовленні коментатора:

- *Parkerbreaksthroughtriesalay-upbuthere's Garnett!*

- *Oh, no soup for you shorty!*

Переглянувши відео матеріал ми побачили, що коментатор просто таки насміхається над невеликим на зріст Паркером, якому перешкодив величезний Гарнет. Тому ми одразу ж змогли підібрати відповідник, який показує різницю між двома гравцями, дещо вносить гумористичне забарвлення і передає поняття, закладене в англійський неологізм.

- *Паркер проривається, намагається покласти м'яч у кошик, але тут Гарнетт ставить блок*

- *А тобі малече кашки не дамо!*

Як бачите, підібраний нами відповідник знаходиться у тому ж семантичному полі, що і лексична одиниця оригіналу.

7) **Cupcake**

Походження: слово утворено від cakewalk, pieceofcake, andpudding ‘легке завдання,’ і easyaspie ‘дуже легко.’

“Might as well get thrown right into the fire. No use cupcakin' it,” Wagner said.

“Я одразу ж можу потрапити в епіцентр подій. Лише не треба сподіватись на солодку прогулянку” – заявив Вагнер.

Тут ми передали значення і зберегли образ чогось солодкого (сирсаке–кекс, в даному контексті - солодка прогулянка - легка прогулянка).

Отже, не менш важливим для перекладу стилістично забарвлених неологізмів у мові спортивних коментаторів є аналіз особливостей функціонування різних лексичних одиниць в мові українських спортивних коментаторів. Не потрібно створювати власних слів, потрібно вживати лексику, яка є широко розповсюдженою. Не потрібно також транскодувати слова, адже в такому випадку вони втрачають стилістичне забарвлення і не передають повного враження від сказаного, тому переклад не може вважатись адекватним. Важливу роль при перекладі неологізмів грає уява перекладача. Особливо це стосується передачі гумористично забарвлених лексичних одиниць, адже це переважно старі, добре відомі слова, яким надано нове значення. Тому у процесі перекладу головним завданням перекладача є встановлення головного значення сказаного і передача цього значення іншими словами, з іншим відтінком, адекватним мові оригіналу.

Література

1. Алексенко С.В. (2004) Англійські неологізми та переклад okazіональних слів. *Збірник наукових праць Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. С. 11-115.
2. Дмитрошкін Д.Е. (2007) Композити з використанням власних назв як окремий тип лексичних одиниць. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. Вип 4. - С. 59-61
3. Дмитрошкін Д.Е.(2009) Okazіональні композити в сучасному американському спортивному дискурсі. *зб. наук. праць Київськ. міжнар. ун-ту*. 63-79
4. Клименко Л., Мицкан А. (2001) Продуктивні моделі творення неологізмів. *Вісник Прикарпатського університету. Філологія*. Вип. 7. С. 71-79.
5. Комиссаров В.Н., Рецкер Я.И., Тархов В.И. (1986) *Пособие по переводу с английского языка на русский / Часть I. Лексико-фразеологические основы перевода*. Издательство литературы на иностранных языках с. 175

LANGUAGE SEMANTICS, SYNTAX, AND USE

Оксана Аксьонова

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Науковий керівник: к.філол.н., доц. В.В. Жуковська

ВМОТИВОВАНИСТЬ ВНУТРІШНЬОЇ ФОРМИ ФРАЗЕОЛОГІЧНОЇ ОДИНИЦІ

The article investigates the inner form of the English phraseological units, which are semantically and structurally integral language units. The phraseological units are divided into motivated and non-motivated (the meaning of which cannot be understood from the meaning of its components). The motivational component is a certain image, which is formed on the basis of the change of meaning.

Keywords: phraseological unit, inner form, motivation.

В історії будь-якої мови відомі чимало випадків, коли фразеологічні одиниці (ФО) виникали внаслідок найнеймовірніших, алогічних асоціацій [2, с. 20], об'єктивуючи при цьому своєрідність світобачення мовної спільноти. Виявити логіку в розвитку такого типу асоціативних рядів буває часом зовсім неможливо навіть за умови ґрунтовного психолінгвістичного аналізу. Це стосується саме національно забарвлених фразеологізмів, оскільки такі фразеологізми виникли під дією різних культурних традицій. Не зважаючи на відсутність загально прийнятого трактування ФО, вчені погоджуються, що основними її ознаками є семантична та структурна цілісність, номінативність, експресивність та образність.

Центром образності фразеологічної одиниці є її внутрішня форма, завдяки якій здійснюється акт перетворення предметних значень первинних денотатів у ідіоматичне значення [1, с. 148]. Образно-ситуативну вмотивованість ФО пов'язують з процесом переосмислення (за допомогою метафори, метонімії тощо), встановленні відповідності внутрішньої форми значенню ФО та виявленні наявності зв'язку між значенням ФО та значенням її прототипу з урахуванням національно-культурної специфіки [5, с. 26-27]. Якщо розглядати вмотивованість як синхронне явище, його пов'язують з переосмисленням та втратою початкового трактування ФО.

Усі ФО мовної системи дослідники поділяють на вмотивовані (детермінований внутрішньою формою ФО) та невмотивовані (значення яких не можна вивести з буквального значення їх компонентів) [4, с. 77;]. Специфіка ФО пов'язана з певною реалією, уявною асоціацією, компонентом-символом, тому внутрішня форма розглядається як спосіб організації значення ФО, як реальний або уявний образ, що лежить в основі позначення ФО певного явища дійсності.

Так, наприклад мотивація образу фразеологічних одиниць з гастрономічним компонентом (ФОГК) присутня завжди, натомість змінюватися може лише характер мотивації: етимологічна або синхронічна [3]. Наприклад, компоненти ФОГК "*earn one's bread and butter*" – "*a job or activity that provides you with the money you need to live*" зберігають своє буквальне значення, внутрішня форма ФО є прозорою, мотивація є синхронічною, тобто прозорою та зрозумілою, тому що спирається на сучасне асоціативно-образне уявлення внутрішньої форми [3, с. 147]. З іншого боку, зв'язок між фразеологічним та буквальним значенням другого значення цієї ФО "*basic and relating directly to most people's needs and interests*" – "*bread and butter issues*" встановлюємо за допомогою етимологічної довідки. В основі суб'єктивного осмислення лежить уявлення про те, що хліб з маслом відносяться до базових потреб людини, тому і потреби, об'єктивовані цією ФО відносять до базових.

Етимологічна мотивація притаманна ФО з гастрономічним компонентом в діяхронному плані, внутрішня форма, яка була прозорою з часом стирається [4, с. 91]. Так, значення ФО *to chew the fat* здається невмотивованим. Внутрішня форма затемнена, вона втрачена лише з точки зору сьогоденної мотивації переосмислення (аспект синхронії), але не з точки зору діяхронії. Якщо проаналізувати внутрішню форму цієї ФОГК і уявити її фразеологічний образ в діяхронному аспекті, прослідковується закономірність утворення фразеологічного значення цієї ФОГК. Жування жиру вважається звичною справою для північно-американських індіанців, це те, що вони робили у вільний час. Фермери в Британії теревенили з іншими фермерами та жували сало. Вважається, що теж саме робили і моряки. Така поведінка була

притаманна дружнім посидінкам. Наразі буквальне значення ФО вживається у переносному значенні та позначає *to have friendly banter for hours on end; a long and informal conversation with someone; to gossip with friends at leisure* (theidioms.com).

Отже, мотиваційний компонент значення є певним образом, що утворюється на основі переосмислення значення. Всі фразеологічні одиниці поділяють на вмотивованими (прозорі) і невмотивовані (значення яких не виводиться зі значення їх компонентів).

Література

1. Алефиренко, Н. Ф. (2009). *Фразеология и паремология*. Москва: Флинта: Наука.
2. Белєхова, Л. І. (2002). *Словесний поетичний образ в історико-типологічній перспективі: лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі американської поезії)*. Херсон: Айлант.
3. Дубицкая, Е. В. (2009). Синхроническая и этимологическая мотивация фразеологических единиц русского языка. *Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена*. № 107. С. 146–150.
4. Кунин, А.В. (1972). *Фразеология современного английского языка*. Москва: Изд-во "Международные отношения".
5. Лапиніна, О.Л. (2016). *Національно-культурна своєрідність фразеологічних одиниць німецької мови з гастрономічним компонентом*. Херсон.

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Науковий керівник: О.І. Главацька, кандидат філологічних наук, доцент

КОМПРЕСИВНІ НОВОТВОРИ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

The article deals with English shortenings which are characterized by a number of features. Shortening as a way of word formation has the right to autonomy and requires close attention from linguists for further study of unsolved problems, because without such words the vocabulary of any language is incomplete.

Keywords: *word formation, shortening, abbreviations, acronyms, initials, blends.*

Мова прагне задовільнити комунікативні потреби людини при найменших затратах її фізичної та психічної енергії, надаючи їй можливість вибору оптимальних способів вираження думки, пов'язаної з образним сприйняттям дійсності, відображаючи тим самим творчу лінгвокреативну діяльність людини [5, с. 21].

Відомо, що прагнення висловити максимальний обсяг інформації мінімальними мовними засобами призводить до створення нових компресивних форм, властивих багатьом сучасним мовам.

Тенденція до появи різноманітних скорочених найменувань не оминула й англійську мову, словниковий склад якої складається переважно з однокладових слів. Про це, зокрема, писав Ш. Баллі, котрий зазначив, що англійська мова, яка прагне до моносилабізму, перетворює *zoological garden* в *zoo ..*, *popular concerts* в *pops ...*» [1, с. 416]. Більш переконливо висловлюється про специфіку скорочених слів Г. Марчанд, котрий вважає, що «there is more than one reason for the clipping tendency. Foremost comes the English tendency towards shortness, which goes farther than in other European languages. Monosyllabism is only the natural result to which love for short words finally leads. Clipped words are a great quantitative gain, though it seems doubtful whether they are anything more than useful and practical» [6, с. 26]. Його висловлювання підтримує Т.В. Максимова, називаючи існування великої кількості скорочених слів відмінною особливістю словникового складу сучасної англійської мови,

вона зазначає, що відносно проста структура англійського слова, не могла не сприяти зростанню нового способу словотворення, і багатослівні описові звороти, складні та багатоскладові слова стали джерелом скороченої лексики [3, с. 85].

Скорочені слова номінують термінологічну, евфемістичну, омонімічну, соціально знижену, антропонімічну, емоційно забарвлену, соціально марковану і варіативну лексику. Вони належать до багатьох тематичних сфер і використовуються для позначення власних назв (назви країн, співдружностей, міжнародних організацій, партій, навчальних закладів і т. д.) та імен загальних (предмети реальної дійсності, наукові поняття і особливо терміни) [3, с. 85].

In the process of communication words and word-groups can be shortened. The causes of shortening can be linguistic and extralinguistic, by which changes in the life of people are meant. In Modern English many new abbreviations, acronyms, initials, blends are formed because the very life tempo is increasing and it becomes necessary to give more and more information in the shortest possible time. There are also linguistic causes of abbreviating words and word-groups, such as the demand of rhythm, which is satisfied in English by monosyllabic words [4, с. 17].

Становлення та подальша продуктивність скорочення як способу словотворення не могло відбуватися без соціальних факторів: по-перше, це традиційно виокремлений принцип економії, що лежить в основі породження нових одиниць для комунікативних цілей. Як готові одиниці, скорочення входять у процес комунікації та сприймаються як єдині номінативно-когнітивні утворення, що не спричиняють труднощі у процесі відтворення. По-друге, новизна способу опису найменування у порівнянні з вихідним словом (словосполученням), незвичність форми, що відображає інше відношення того, хто говорить. По-третє, відповідно до нового прагматичного підходу, створення скорочень – не просто лінгвістичне явище, що виникає на поверхневому рівні. Так, Ю.Д. Горшунов пише, що «редуцированная форма – сигнал несколько иного восприятия мира. Это явление берёт начало в более глубоком когнитивном процессе творческого характера, происходящем в нашем сознании, и предполагает, следовательно, существование каких-то

глубинных структур человеческого разума, который порождает язык и преобразует языковые сущности. Эти глубинные структуры задают различные измерения порождения языка. Среди них мы выделяем: рациональное (или собственно когнитивное), функция которого – строить концептуальное содержание языковой сущности; эмоционально-оценочное, отвечающее за эмотивную и оценочную ориентацию, и образное, формирующее образный характер языковой сущности» [2, с. 9-10]. Инакше кажучи, поява нового скороченого слова пояснюється прагматичними причинами.

Скорочення як спосіб словотворення характеризується рядом особливостей, серед яких, в першу чергу, Т.В. Максимова називає «немоделируемый» спосіб утворення скорочених слів на відміну від афіксації, словоскладання і конверсії. Крім того, у даного способу словотворення існують свої специфічні інвентарні одиниці, в якості яких виступають не стільки морфемі або слова, а букви, їх поєднання, звуки, склади і рідше – частини слів. Вони утворюють скорочення різних структурних типів, кожен з яких відрізняється і своїми семантико-прагматичними особливостями значення [3, с. 86].

До скорочень відносяться одиниці вторинної номінації зі статусом слова, які утворюються за допомогою усічення будь-яких лінійних частин джерела мотивації, в результаті чого з'являється таке слово, яке за формою відображає будь-яку частину або частини компонентів вихідної, мотивуючої одиниці.

Все вищезгадане означає, що скорочення як спосіб словотворення отримує право на автономність і вимагає пильної уваги з боку лінгвістів для подальшого вивчення невирішених проблем, оскільки без скорочених слів словниковий склад будь-якої мови є неповним.

Подальше дослідження є актуальним, оскільки вивчення скорочень у сучасній англійській мові зумовлена широкою розповсюдженістю таких мовних одиниць та їхньою загальноновживаністю, а відтак вона привертає до себе особливу увагу. У світлі прискорення інформаційно-комунікативних процесів скорочення слугують наочним відображенням розвитку англійської мови, вони є символом прагнення до більшої ефективності та економії комунікативного

простору.

Література

1. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка. Москва, 1955.
2. Горшунов Ю.В. Прагматика аббревиатуры. Москва, 1999. С. 9-10.
3. Максимова Т.В. Современные тенденции развития сокращения как способа словообразования в английском языке. *Вестник ВолГУ. Серия 2. Вып. 3.* Волгоград, 2004. С. 85-91.
4. Марчишина А.А., Петрова Т.М. English Lexicology : theory and practice : навчально-методичний посібник з лексикології англійської мови. 2-е вид., доп. і перероб. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. 79 с.
5. Муругова Е.В. Взаимодействие частей речи и способов их образования в лингвокреативной деятельности человека (на материале современного английского языка): Автореф. дисс. ... док. филол. наук. Ростов-на-Дону, 2007. 33 с.
6. Marchand H. The Categories and Types of Present-Day English Word Formation. Wiesbaden, 1969. С. 26-64.

Вінницький державний педагогічний університет

імені М. Коцюбинського

Науковий керівник: І.Є. Грачова, к. філол. наук

СТРАТИФІКАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ ТУРИЗМУ

The article identifies the central features of the term field and focuses on its components. It outlines the basic requirements to the core and periphery of the tourism field and shows the example of tourism terms and their relation to the core and periphery.

Keywords: *term, terminology, term field, core and periphery, lexical item, tourism, tourism field*

Сучасний туризм вважається просторово-географічним, соціокультурним й виробничо-економічним явищем, що інтенсивно змінюється та еволюціонує. Такий постійний розвиток зумовлює процес формування туристичної термінології, що характеризується спеціальною структурою.

Щоб висвітлити особливості стратифікації туристичних термінів спершу варто визначити поняття терміносистеми. Це термінологічне поле, в межах якого функціонує наділена всіма характерними ознаками термінолексема. О. В. Суперанська підкреслює що в межах даного поля термін набуває однозначності та точності, а отже термінополе це середовище, куди входить не загальна, а спеціальна, співвіднесена зі спеціальними поняттями, лексика (Суперанская, 2009).

Полям визначають ядерно-периферійну структуру в мові, що характеризується не бінарною опозицією (релевантність-нерелевантність), а принципом градування – виявлення ядра або термінолексем з високим рівнем детермінованості та периферії або термінолексем з високим рівнем варіативності (Денисова, 2003). Л.О. Морозова стверджує, що термінополе – це багаторівнева структура, що об'єднує терміни однієї професійної діяльності (Морозова, 2004), а отже можна вважати, що поза цим полем лексема спеціального призначення набуває загального конотативного значення та

втрачає всі ознаки притаманні терміну.

Кожне термінополе містить своє ядро, що включає базові та домінантні термінолексеми та відзначаються високою частотністю у вживанні, та периферію, що включає найвіддаленіші за своїм значенням лексичні одиниці. Ядерні терміни є основою термінологічної системи та несуть основне інформаційне навантаження, в той час як периферія є також не менш важливим складником поля, оскільки, не дивлячись на віддаленість термінів їх лексичних значень від ядра, вони деталізують та конкретизують основне значення поля (Гешко, 2014).

Через постійний розвиток туристичної сфери, варто зазначити що термінополе цієї сфери діяльності не є стабільним, оскільки з появою нових елементів та застарінням існуючих понять, елементи даного термінополя постійно мігрують. Проте проаналізувавши вживаність лексики спеціального призначення в сфері туризму можна припустити, що ядро утворює термінологія туризму як цілісна система, а частками ядра є термінолексеми, у яких сема співвіднесеності з сферою туризму є центральною в семантичній структурі. Серед домінантних терміноодиниць виділяються наступні: *tourism, tour, tourist, tourist product, domestic tourism, international tourism, visa, a visa-free regime, tourist agency, tourist agents, excursion, destination, tourist excursion services, tour operators* тощо. До периферії належать терміни, що пов'язані з термінами лише диференційними семами. До ближньої периферії можна віднести терміноодиниці, що в значній мірі є дотичними до галузі туризму: *hotel, villa, reception, menu, resort, charter, desk clerk, airport, tickets, baggage, boarding pass* тощо. До крайньої периферії можна включити загальнотехнічні та загальнонаукові терміни: *buildings, technological process, speed, duration, weight, time, means, type, system, structure, tendency, potential, form* тощо.

Отже, структуру спеціальної лексики туризму можна подати у формі співвідношення «ядро-периферія», функціональні одиниці якої позначають спеціальні поняття у даній сфері, а дослідження термінологічного поля сприяє кращому розумінню не лише семантичної структури лексики, а й структури самого туризму в цілому.

Література

1. Гешко Н. Лексико-семантичне поле як системно структурне утворення та методи його дослідження. Актуальні питання суспільних наук та історії медицини. *Буковинський державний медичний університет ім. Штефана Великого*. Чернівці. 2014. № 2. С. 73 – 78.
2. Денисова С.П. Типологія категорій лексичної семантики. Київ: Вид-во Київського держ. лінгвістичного ун-ту, 2003. 294 с
3. Морозова Л.А. Терминознание: основы и методы. Москва: Прометей, 2004. 144 с
4. Суперанская А.В., Подольская Н.В., Васильева Н.В. Общая терминология. Вопросы теории. Москва: Книжный дом «Либроком», 2009. 247 с.

THE PHENOMENON OF IMPLICITNESS IN LINGUISTICS

The article is dedicated to the universal category of language and speech, the phenomenon of implicitness, as one of the most important constituents in content of a statement or text, since it serves as an instrument of transmission the latent information, which creates the other side of any text or message.

Keywords: *implicitness, explicitness, definition, typology of implicitness.*

Today linguistics is showing great interest towards language as a phenomenon of mental activity, which acts as a cognitive tool and reflects the features of human consciousness. In this respect, implicitness is an integral part of speech and a powerful tool for communications.

In recent years, the interest of scientists to the concept of implicitness has increased greatly. The main aspect of nowadays scientific research is to reveal issues on the disclosure of implicitness, the interaction between verbal (explicit) and nonverbal (implicit) forms of knowledge. Many scientific investigations are devoted to the problem of implicitness at this stage of linguistics development (I. Arnold, V. Kukharenko, O. Yermakova, N. Ivanyshyn, M. Nikitin, I. Ivankova, Bruce D. Homer, Jason T. Ramsey) [1, 55], but phenomenon of the hidden remains poorly understood. Today there is no clear definition of this concept, there is no complete classification of the means of implementation of implicitness, its limits and levels.

The term of implicitness is used by many researchers as an indicator of implicit use of language, moreover as the discrepancy between the expression and its transmitted meaning. The term of implicitness was proposed by V. Baghdasarian, who considered explicit as an apparent expression, but implicit as a nonverbal expression, which is expressed and understood by explicit means of expression [2].

In fact, the phenomenon of implicitness has quite wide range of interpretations, as H. Prykhodko notes. Nevertheless, in a broad sense, implicitness is a complex interaction of the linguistic and extralinguistic, that is, the total content of the explicit value of utterances and meaningful speech background.

According to N. Anokhina, implicit meanings ensure the basis of explicit, from their interaction with general knowledge, context and language. Implicit meanings represent important component of verbal communication and the implicit information should be revealed, identified and excluded [1, 56].

Another scientist, A. Erlikhman, proposes own definition of implicitness – that is the phenomenon of the existence of knowledge in the mastered form without transformation of it into a conscious form. In such way, implicitness demonstrates itself as implicit meanings of language units [1, 56].

Generally speaking, the investigations in the field of implicitness were conducted on the basis of morphemes, words, word expressions and texts. Namely, textual implicitness is deeper and more complex as it is closely related to the subtext and the structure of the text and content too. The textual interaction between explicitness and implicitness promotes the division of information in two parts. One is on the surface, based on the level of information, and the other one is deeper, which denotes subconscious level which contains the basic knowledge of individual who has the ability to perceive the diverse kinds of information [2].

An important feature of implicitness is the division into *conscious* information reproduced by an author and *unconscious*, which is concentrated onto transmitting additional content. In order to confirm this feature, the scientist M. Nikitin also divides the implicit statements into *intentionally* used as the design of communication and *inadvertently* used, being collateral information [1, 57].

Nowadays, in linguistics, there are three main ways to comprehend implicitness:

1. the model of text construction is a message, in which the implicit information is either decoded or omitted, but becomes clear from the explicit layer of the message;
2. the conceptual and contextual conditions for the implementation of implicit information;
3. the limits of implicitness in accordance with the implementation within the text (macro- or micro-context) [2, 105-106].

The similar classification of implicitness divisions is explored by F. Sitdikova. The scientist distinguishes such divisions as contextual and communicative. The main idea of such divisions is a context, which either influences decoding some information

or avoiding it at all, deriving from certain syntactic structures (for instance, from an ellipse).

Other classifications of implicitness, presented by such linguists as B. Homer, J. Ramsey and K. Kozhevnikova [2, 107], distinguish three types of implicitness:

1. structural;
2. functional;
3. procedural.

The first type deals with semantics of language, functional relates to context and synonymy, while procedural is determined by concepts and innate knowledge that affect the perception of implicit content [2, 107].

In conclusion, the phenomenon of implicitness is a universal category of language and speech, which has many classifications and definitions, but is still topical today. Nowadays, implicitness is in the process of its development and expansion. Moreover, the diverse classifications of implicitness indicate the wide range of problematic issues, which linguists are still to investigate.

References

1. Добровольська М. Б. Поняття імпліцитності та імпліцитної оцінки в лінгвістиці: наук. журнал №5. 2019. С. 55–58. URL:<https://doi.org/10.32447/2663-340X-2019-5-9>.
2. Ерліхман А. М. Типологія імпліцитності: наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Сер. : Філологічна. 2010. Вип. 15. Івана-Франківськ. С. 105–111. URL: [Nznuoaf 2010 15 19%20.pdf](#).
3. Поляковська Ю. В. Щодо теорії вираження текстової імпліцитності як лінгвістичної категорії: Дніпропетровськ. 2015р. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIFL_2015_1152_72_39.

**МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ПОЗИТИВНИХ ЕМОЦІЙ
В АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ВІДЕООГЛЯДАХ КОСМЕТИЧНОЇ
ПРОДУКЦІЇ**

The article deals with the ways of positive emotions nomination in the English colloquial Internet discourse in video reviews of cosmetic products. The analysis and systematization of lexical units denoting a positive emotional state in the language and speech are conducted.

Keywords: *emotion, emotional vocabulary, emotional state, colloquial discourse, emotive vocabulary.*

1. Вступні зауваження. Емоції є важливим компонентом комунікативної діяльності людини. За допомогою них формується світогляд, будуються відносини та саме емоції мають безпосередній вплив на поведінку людини в суспільстві. О. В. Колесникова відзначає, що емоції пронизують всі аспекти життя людини, стверджуючи, що вони є одним з найголовніших механізмів внутрішньої регуляції психічної діяльності особи [2: 71–73]. Унікальність емоцій характеризується багатством мовних засобів їхнього вираження, які включають відповідну лексику, фразеологічні конструкції, особливу інтонацію та порядок слів. Важливо зазначити, що лексичні номінації, які використовуються для позначення емоцій, належать до різних частин мови, а саме до іменників, дієслів, прикметників, прислівників, вигуків. Ці слова в сучасній лінгвістичній літературі визначають як емотивну лексику [4: 84]. Наразі існує низка класифікацій, категоризацій та різноманітних аспектів репрезентації емоцій за допомогою мовних засобів (див. роботи І. Б. Додонова, К. Ізгарда, П. Екмана, В. І. Шаховського та ін.). Проте, на даний момент існує потреба у більш ґрунтовному дослідженні реалізації позитивних емоцій мовними засобами, що і зумовлює **актуальність** цієї роботи.

Метою дослідження є аналіз і систематизація емотивної лексики

англійської мови на позначення позитивних емоцій на матеріалі розмовного дискурсу відеооглядів косметичної продукції.

Об'єктом дослідження виступають лексичні номінації, які передають позитивні емоції, зафіксовані у відеооглядах косметичної продукції англійськомовними блогерами.

Предметом вивчення виступає морфологічна структура мовних одиниць віртуального англійськомовного розмовного дискурсу, які репрезентують позитивні емоції.

Матеріалом дослідження слугують 100 лексичних одиниць-емотивів на позначення позитивних емоцій, відібраних методом суцільної вибірки з відеооглядів косметичної продукції англійськомовних блогерів США та Великобританії. *Джерелом* матеріалу дослідження обрано платформу YouTube через її актуальність та значущість для сучасного суспільства [6].

2. Теоретичні засади дослідження. Мовна картина світу наскрізь пронизана емоціями. Вони відображаються в поняттях та значеннях слів, спостерігаються в різних словесних та текстових проявах. Вивчення емоцій потребує комплексного підходу, а саме тому емоційна сфера життєдіяльності людини є об'єктом досліджень багатьох наук. Насамперед, емоція як явище людської психіки, виступає об'єктом досліджень з психології. Із психологічної точки зору, емоції людини можна трактувати як переживання, настрої, специфічні відчуття, афекти та почуття. Розглядаючи явище «емоції» під кутом філософії, Аристотель розглядає емоцію «як щось, що сильно перетворює людський стан, що має відбиток на її здібності до суджень і супроводжується задоволенням і стражданням». Філософ стверджує, що не тільки розум має впливати на емоції, а й емоції, у свою чергу, мають неабиякий вплив на розум людини. Натомість представники стоїцизму вважають, що емоції є поганим радником, вони здатні затьмарювати бачення реальності, викривляти та спотворювати його [5: 3–14].

Пильну увагу питанню емотивності та вираженню емоційного стану в мові приділяє у своїх наукових пошуках В. І. Шаховський. Науковець зазначає, що на мовному рівні емоції трансформуються в емотивність; емоція – психологічна

категорія, а емотивність – мовна, оскільки емоції можуть як викликатися, так і передаватися (виражатися) в мові і мовою [4: 13]. У свою чергу, Л. Г. Бабенко визначає емотивну лексику як не тільки сукупність усіх засобів, що називають емоції, але й також емоційно забарвлені слова [1: 23].

Лексичні номінації емоцій, іншими словами емотиви, становлять емоційний лексикон [3: 62]. За визначенням В. І. Шаховського, емотив – це мовна одиниця, у семантичній структурі якої є емоційна частка у вигляді семантичної ознаки, семи, семного конкретизатора, значення, завдяки чому ця одиниця адекватно вживається всіма носіями мови для вираження емоційного ставлення / стану мовця [4: 24]. Їх розуміють та використовують усі мовці, адже емотиви відіграють роль смислових компонентів під час передачі інформації.

3. Мовні засоби вираження позитивних емоцій в відеооглядах косметичної продукції. Кількість емотивних номінацій, які увійшли в емпіричну базу дослідження, складає 100 одиниць (100%).

3.1. Аналіз показав, що з обраних емотивів на позначення позитивних емоцій найбільш репрезентативною у розмовному дискурсі відеооглядів косметичної продукції англійськомовних блогерів виявилась група прикметників (45 од., 45%). Дана група представлена такою емотивною лексикою: *amazing, happy, smashing, delightful, euphoric, ecstatic, lovely, iconic, wonderful* та ін.

3.2. Менш продуктивною є група емотивів-прислівників (20 од., 20%): *gladly, surprisingly, greatly, graciously, jolly* та ін.

3.3. Третьою за чисельністю є емотиви групи дієслова (15 од., 15%). Дану групу ілюструють такі номінації: *to overjoy, to like, to love, to enjoy, to please, to brighten, to excite* та ін.

3.4. Менш репрезентативною є група емотивів-іменників (14 од., 14%), наприклад: *excitement, joy, fun, happiness, delight* та ін.

3.5. Найменшою продуктивністю характеризуються емотиви групи вигуків, (6 од., 6%), які виявлені в таких одиницях емпіричного матеріалу: *Hurray!, Hallelujah!, Wow!, Thank Goodness!, Ooh-la-la!, Whoa!*

Ці лексичні одиниці є специфікаторами, які не називають емоцію прямо, а

співвідносяться з позитивним емоційним станом мовця.

4. Висновки.

4.1. З'ясовано, що «явище» емоції є одним із найпродуктивніших аспектів вивчення у сучасній лінгвістиці. Емоції є компонентами людської особистості, які допомагають краще сприймати та оцінювати навколишнє середовище.

4.2. Аналіз емпіричного матеріалу демонструє, що в емпіричному корпусі дослідження найбільшою продуктивністю характеризуються прикметники, прислівники та дієслова; менш продуктивними є іменники та вигуки.

4.3. Перспектива подальшого дослідження полягає у розширенні емпіричного корпусу дослідження та аналізі синтаксичних особливостей мовних засобів вираження позитивних емоцій на матеріалі відеооглядів англійськомовних блогерів, що дозволить систематизувати репрезентацію емотивної складової в розмовному дискурсі англійської мови.

Література

1. Бабенко, Л. Г. (1989). *Лексические средства обозначения эмоций в русском языке*. (184 с.) Свердловск: Издательство Уральского университета.
2. Колесникова, О. В. (2014). Фразеология как способ передачи негативных эмоций (на материале фразеологизмов русского и немецкого языков со значением эмоционального состояния человека). *Культура народов Причерноморья*. № 274. С. 71–73.
3. Мягкова, Е. Ю. (1999). Эмоциональность слова в индивидуальном подходе. *Психолингвистические проблемы функционирования слова в лексиконе человека : коллективная монография*. Тверь : Тверск. гос. ун-т. С. 56–74.
4. Шаховский, В. И. (2008). *Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка*. М. : ЛКИ. 208 с.
5. Lewis, M., Haviland-Jones, J. M., & Barrett, L. F. (2008). *Handbook of Emotions*. The Guilford Press. P. 3–14.
6. Zaluzhna, O. (2020). YouTube Videos as a Source of Empiric Material for the Linguistic Research. *Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Актуальні питання вивчення германських, романських і слов'янських мов і літератур та*

методики викладання іноземних мов» (17 січня 2020 р.). Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса. С. 16–19.

Kamyanets-Podilsky Ivan Ohienko National University

Scientific Supervisor: M.V. Matkovska, Associate Professor

THE SEMANTIC AND PRAGMATIC PECULIARITIES OF WORD FORMATION

The article deals with the semantic and pragmatic peculiarities of word formation, namely synonyms, antonyms, hyperonyms and hyponyms in "Pygmalion" by George Bernard Shaw. The author tries to analyze different linguistic models of word formation so that to depict adequately all the components that constitute this notion.

Keywords: *semantics, pragmatics, word formation, synonyms, antonyms, conversion, derivation, context.*

The central concepts in lexical semantics are the lexical connections and the notions of synonymy, antonymy, hyperonymy, hyponymy, as well as significant and official words. A broad definition of these phenomena is reflected in the works of O. Akhmanova, V. Klyuev, N. Kolesnikova, Ye. Miller et al.

Word formation is the process of word creation by combining affix morphemes and root according to certain regularities which are used to characterize the language (affixation, syllable), or without any external means of word formation (conversion, semantic derivation). Words in language do not exist in isolation. They are united by common values in groups and microsystems. Each word in its microsystem has a certain place, and its meaning is determined by this place, because the semantic meaning of the word is determined by the relationships that are formed in the network of oppositions of the word to other words of the same microsystem. The lexical-semantic system is the most mobile one among all other language systems. But when changing, it has the ability to self-regulate, and such restructuring would not violate the system, which is necessary for constant communicative suitability [6, p. 38].

Semantics is the study of meaning, or rather, the study of the relationship between linguistic expressions and their meanings. Pragmatics is the study of context or rather, the study of how context can affect our understanding of linguistic

utterances. Both semantics and pragmatics belong to semiotics [2, p.142–143].

According to G. Leech pragmatics can be usefully defined as the study of how utterances matter in situations. This definition helps us understand the differences between semantics, syntax, and pragmatics [3, p. 6–10].

David Crystal says that pragmatics studies the factors that determine our choice of language in the social interaction and the consequences of our choice. This definition emphasizes the absolute role that language users (listener/speaker) and context play. The former is important in formulating users' language choices to achieve the optimal communicative outcomes, while the latter are solely responsible for understanding the context or language environment in which they must perform certain functions through language or for specific purposes, using available linguistic tools within their opportunities [1, p. 120].

S. Levinson defines pragmatics as “the study of those aspects of the relationship between context and language that both are important for writing grammar”. In this definition, the main interest lies mainly in the relationship between language and the principles of language use, which depend on the context [4, p. 9]. Deixis plays an important role in the study of pragmatics. It helps people interpret the meaning of a particular sentence based on its context. This is supported by Levinson, who defines deixis in five main types: personal deixis, local deixis, temporal deixis, social deixis, and discourse deixis [4, p. 68–94].

Deixis means pointers. In order, indexes are expressions or linguistic forms that relate to other things. In a sense, deixis can be synonymous with linguistic expressions and can be roughly divided into five types. These are: person's deixis (nominal deixis), place deixis (spatial deixis), time deixis (temporal deixis), and discourse deixis (discursive deixis), deixis for social purposes (social deixis) [4, p. 98].

One of the most popular novels “Pygmalion” written by George Bernard Shaw represents a girl from East London called Eliza. She works as a flower girl (and in the novel, firstly, she is called in this way), and after sudden meeting with The Note Taker (Henry Higgins), who paid a lot attention to her pronunciation, made her his subject of an “experiment” and had a bet that he can change the way she spoke [5].

The story is a perfect example of a live and contextual portrait of how language, particularly socio-semantics, plays a huge and massive role in the achievement of communicative competence [5, p. 56]. Looking at Eliza, who spoke in the first act, it is easy to see that she speaks a non-standard English language, which is hardly understandable and answered. This is a true reflection of the social background of a girl who was raised in a low-class family and received a poor education due to the tragic economic situation of the family. Such difficult circumstances strongly influence her promise, as promise cannot be improved if her educational data are not taken into account by social factors.

Eliza demonstrates what can be called the poor language performance in her dialogues with others. For example, in her dialogue with Freddie, Eliza puts it this way: *“Nah then, Freddy: look wh’ y’ gowin, deah”* [5, p. 16]. This statement is obviously a non-standard English language, used mainly by uneducated people. This is an example of limited code at the syntactic and phonological levels. At the syntactic level, Eliza uses the above grammatical structure instead of the standard form. Thus, Eliza’s speech is a clear departure from the standard form of English.

Shortly, the flower girl in the above excerpts appears as a bad interlocutor compared to her addressee. At both the macro- and micro linguistic levels, she could not tolerate eloquent expression, free expression, and convincing arguments. Thus, the general impression of her language is quite disappointing, and that B. Shaw can successfully portray her as a lady whose language shows who she is, what class she belongs to, and what type of education she has gone through.

But later after classes we will see how dramatically Eliza’s language changes as a result of language training and learning. Professor Higgins, who is attempting social transformation for lower-class lady, believes that the first step to achieving this fundamental social shift begins with language. According to Higgins, Eliza’s linguistic discrepancy with the norms of Standard English is the main reason for her social unacceptability. This is considered the “deep bay”, which separates the working class from the upper class. Thus, Higgins’ mission is to close this gap between the two classes. Eliza herself is aware of this obstacle because she declares, *“I want to speak like a lady”* [5].

Looking at Eliza's speech after Higgins language training, we find a significant improvement in her language skills. No language errors are visible, and when she makes a mistake, she corrects it immediately. Her conversational turn is full of strong expressions that can indicate her self-confidence in front of the addressee.

At the phonological level, it makes sounds very clearly, and her pronunciation is similar to any other native English person. At the syntactic level, she produces well-structured grammatical sentences, which are usually produced by standard native English speakers. At the socio-linguistic level, Eliza can choose the most appropriate style that suits both the communicative situation and the addressee, the art that she mostly missed when she was limited by the language of the code. In this excerpt, Eliza is able to successfully demonstrate her argumentative skill, which is illustrated in the use of various types of verbal acts [5, p. 112–119]. Language can reveal many social aspects of the speaker (character), such as social class, socio-economic status, level of education, conversation efficiency, etc.

Through an analysis of Eliza's speech, it can be concerned that there is an inevitable link between language performance and education. These relationships could be easily observed by comparing Eliza's language performance before and after studying Standard English by Professor Higgins [5, p. 20].

So, to sum it all up we may conclude that language reflects the national mentality, deep cultural traditions and itself becomes a fact of the spiritual culture of the people. When choosing words in the process of communication, the speaker consciously or involuntarily takes into account their paradigmatic and syntagmatic connections that are in one's linguistic consciousness.

References

1. Crystal, D. (1987). *The Cambridge Encyclopedia of Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
2. Finch, G. (2000). Semantics and Pragmatics. In: *Linguistic Terms and Concepts*. Palgrave Study Guides. Palgrave, London.
3. Leech, G. (1983). *Principles of Pragmatics*. London : Longman.
4. Levinson, S. (1983). *Pragmatics*. Cambridge : Cambridge University Press.
5. Shaw, B.G. (1994). *Pygmalion*. New York : Dover Publications Inc.

6. Shopen, T. (2007). *Language Typology and Syntactic Description*. Cambridge : Cambridge University Press.

КАТЕГОРІЯ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОСТІ: СОМАТИЧНІ ДІЄСЛОВА

(на матеріалі англійської мови)

The main concern of the article is to analyse the semantics of the instruments-somatisms in instrumental verbs (IV) in the English language. The methodological basis presupposes the use of such methods and ways of linguistic analysis as differential and structural analysis, which are based on such methods as observation and comparison. In the course of the research, the analysis of the semantic structure and the quantitative analysis of the empiric material are carried out with the aim of indicating the semantic peculiarities of the instruments-somatisms.

Keywords: *semantics, verb, instrumental seme, instrument-somatism.*

1. Вступні зауваження. За визначенням Ю. Караулова, «не можна пізнати саму по собі мову, не виходячи за її межі, не звертаючись до її творця, носія, користувача – до людини, до конкретної мовної особистості» [1]. Однак, не можливо звернутися до творця мови без належного аналізу лексики, яка номінує та відображає назви частин тіла людини, тобто соматичної лексики, адже вона, безперечно, відбиває мовну картину світу певної національності [3].

Семантична категорія інструментальності виявляє національно-специфічні риси, як відображені в мовній картині світу та в реальності породжуються певною специфічною діяльністю, способом життя та національною культурою народу. В її межах розглядається інструментальна сема, яка позначає використання будь якого предмета чи частини тіла з метою виконання певної дії [1; 4].

Мета. Проаналізувати структуру соматичних дієслів на матеріалі англійської мови, що стає можливим за умови виконання таких завдань: провести аналіз структури та семантики одиниць дослідження, здійснити кількісний аналіз емпіричного корпусу дослідження згідно виділених типів.

Об'єктом дослідження виступають дієслова соматизми в англійській мові.

Предметом дослідження є семантика дієслів соматизмів в англійській мові.

Матеріалом для дослідження слугують 69 лексем, отриманих методом суцільної вибірки з лексикографічних джерел англійської мови, серед яких Oxford English Dictionary, Dictionary by Merriam Webster та ін.

Мета та завдання, окреслені в роботі, а також специфіка об'єкта дослідження зумовили використання низки **методів та прийомів** лінгвістичного аналізу, з-поміж яких зокрема метод суцільної вибірки та компонентного аналізу, описовий метод, елементи кількісних підрахунків.

2. Результати дослідження. Соматична лексика (від грец. «той, що належить до тіла; тілесний») представляє собою універсальну групу слів, наявну у всіх мовах світу. Вона позначається відношенням між істотою та частинами її тіла, які є первинними та найпростішими інструментами [5].

Для люстрації використання соматичної лексики в англійській мові, можна звернутися до таких прикладів:

(1) англ. *I have to hand it to him* ‘я повинна передати це йому’ (*to hand* «to give, pass, or transmit with the hand» ‘передавати чи віддавати щось за допомогою руки’).

Соматичне дієслово *to hand* показує саме спосіб передачі предмета за допомогою рук.

(2) англ. *They eyed him suspiciously* ‘вони дивилися на мене з підозрою’ (*to eye* «to fix the eyes on, look at» ‘фіксувати погляд на чомусь, дивитися на щось’).

Соматизм *to eye* вказує на спосіб спостереження (прискіпливо), яке здійснюється частиною людського тіла – оком.

(3) англ. *Elbowing our way through the crowd* ‘пробиваючи ліктями шлях крізь натовп’ (*to elbow* «to force (one’s way) by pushing with or as if with the elbow» ‘пробивати чийсь шлях за допомогою ліктя’).

Текстовий приклад (3) демонструє використання соматичного дієслова *to elbow* з метою опису ситуації, коли для виконання її використовується частина людського тіла – лікоть.

(4) англ. *The horse nosed my hand* ‘кінь натиснув носом на мою руку’ (*to nose* «to push or move with the nose» ‘натискати на щось чи рухати чимось за допомогою носа’).

Соматичне дієслово *to nose* демонструє використання частини тіла тварини, як інструмент виконання дії.

Усі вище представлені приклади демонструють використання конкретної частини тіла (руки, ока, ліктя та носа) для виконання дій, описаних в текстових прикладах.

У ході дослідження вдалося з’ясувати, що соматична лексика містить в собі лексеми на позначення не тільки конкретних частин тіла, а й процесів, при яких використання соматизму можна простежити контекстуально або зафіксувати в словниковій дефініції. Виходячи з цього, доцільним вбачаємо розподіл соматичних дієслів на два типи: з прямою та не прямою вказівками на інструмент виконання дії [2].

До першої категорії (соматичні дієслова з прямою вказівкою на інструмент) віднесено 27 лексем від загального корпусу вибірки напр. *to elbow* ‘просуватися за допомогою ліктів’, *to eye* ‘дивитися прискіпливо’, *to nose* ‘щось рухати або торкатися до чогось за допомогою носа’ та ін.. Текстові приклади (1) – (4) демонструють їхнє використання в англійській мові. Наявність соматичних дієслів із прямою вказівкою на інструмент виконання дії (частини тіла), зумовлюється високим рівнем антропологічного чинника в мові та є невід’ємною частиною лексики її носіїв.

До другого типу зараховано 42 лексеми з непрямою вказівкою на інструмент виконання дії, таких як *to throw* ‘кидати щось (руками)’, *to push*, ‘тиснути на щось’ *to climb* ‘лізти кудись’ та ін. Їхнє вживання в англійській мові можна проілюструвати наступними прикладами:

(5) англ. *I threw a brick through the window* ‘Я кинув цеглину через вікно’ (*to throw* «propel (something) with force through the air by a movement of the arm and hand» ‘штовхати/рухати щось силою крізь повітря за допомогою руки чи ноги’).

Приклад (5) демонструє, що пряма вказівка на інструмент, за допомогою

якого здійснюється дія, відсутня, але з контексту стає цілком зрозуміло, що використовується інструмент-соматизм – руки, окрім того, на це очевидно вказує словникова дефініція.

(6) англ. *She managed to catch the keys as they fell* ‘Вона змогла зловити ключі, коли вони падали’ (*to catch* «to stop and hold a moving object or person, especially in your hands» ‘зупинити або втримати об’єкт, що рухається або людину, особливо руками’).

З дефініції не одразу можна зрозуміти, що дієслово *to catch* є соматичним але при детальнішому вивченні стає зрозуміло, що маючи у своїй дефініції компонент «in your hands», цілком справедливо зараховувати його до числа лексем даної категорії.

3. Висновки. Соматична лексика, відбиває мовну картину світу певної національності. Вона допомагає краще усвідомити обізнаність мовців у загальних засадах оточуючого світу та власного організму, зокрема. Аналіз емпіричного матеріалу дозволяє розподілити корпус дослідження на два типи: ті, з прямою вказівкою на інструмент (27 ЛО) та з прямою вказівкою на інструмент (42 ЛО).

Література

1. Бенвенист, Э. (2002). *Общая лингвистика*. М. : УРСС. 448 с.
2. Залужна, О. О. (2013). Соматичні привативні дієслова (на матеріалі англійської та української мов). *Studia Germanica et Romanica : Іноземні мови. Зарубіжна література. Методика викладання : наук. журнал*. Донецьк : ДонНУ. Т. 10. №2(29). С. 43–56.
3. Янінська, Н. (2008). Соматична лексика як об’єкт вивчення в іншомовній аудиторії. *Львівський національний університет імені Івана Франка Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Вип. 3. С. 211–213.
4. Шафмков, С. Г. (1999). *Теория семантического поля и компонентной семантики его единиц : учеб. пособие*. Уфа. 88 с. [Електронний ресурс]. URL : https://www.academia.edu//6450412/ТЕОРИЯ_СЕМАНТИЧЕСКОГО_ПОЛЯ_И_КОМПОНЕНТНОЙ_СЕМАНТИКИ

5. Nilsen, Dю. L. F. (1973). The Instrumental Case in English. Syntactic and Semantic Considerations. *Janua Linguarium. Series Minor. 15.*

DOI: <https://doi.org/10.1515/9783110815498>

ФЕНОМЕН ГРИ СЛІВ В ТВОРЧОСТІ РОАЛЬДА ДАЛЯ**(на прикладі казки “The BFG”)**

The article deals with the semantic peculiarities of the notion word play. The author tries to analyze different figurative linguistic means on the levels of grammar and vocabulary so that to depict adequately all the components that constitute this notion. It is postulated the idea that the word play in Roald Dahl's tale “The BFG” is a multifaceted instrument that allows arranging the interaction and cooperation with children based on the dominant features of their linguistic consciousness.

Keywords: *word play, figurative linguistic means, semantics, style, content, conventional rules, communication, genre.*

«Гра слів», термін, введений Л. Вітгенштейном у «Філософських дослідженнях» більше півстоліття назад, описує мову як систему конвенційних правил для учасників комунікації [7]. Сьогодні цей термін частіше розуміється в більш вузькому значенні як гра з формою мовлення, як неканонічне вживання мовних одиниць, навмисне порушення мовної норми, відмова від мовних канонів для створення стилістичного ефекту, певної емоційної, естетичної реакції у адресата, як реалізація поетичної функції мови [2; 4; 5]. Дослідження останніх років, котрі присвячені гри слів, розглядають в основному те, як комічно виражається в текстах різних жанрів або авторів [3, с. 176–177].

Книги Роальда Даля настільки популярні у всьому світі, що і по сьогоднішній день розходяться мільйонними тиражами, перекладені на 59 мов, знімаються ігрові і мультиплікаційні фільми, навіть було видано спеціальний словник, котрий містить авторські okazionalizmi письменника. Не залишають тексти Р. Даля без уваги і мовознавці, досліджуючи жанрово-стильові і лінгвістичні особливості його творів.

Як відомо, Р. Даль писав як казки для дітей, так і оповідання для дорослих, але все ж він більш відомий як дитячий письменник. Із під його пера вийшли 22 книги для дітей, в яких автор в тій чи іншій формі використовує

ігрові прийоми. “*The BFG*” («*Великий Дружній Велетень*»), безсумнівно, виділяється на фоні інших, оскільки тут гра слів – це не просто характерний для Даля-казкаря художній прийом. “*The BFG*” – це квінтесенція дитячої прози Даля [6].

“*The BFG*” – це, звичайно ж, ігровий текст. Т.А. Грідіна і А.В. Кубасов визначають ігровий текст як «особливу форму свідомості умовної художньої реальності, в якій коди мовної гри є сюжетотвірним стержнем» [1, с. 46]. До комунікативно обумовлених ознак ігрового тексту відносять комунікативний намір автора, реалізацію ігрової стратегії, котра передбачає навмисну протидію поставлення реального і умовного, і адресованість тексту «чутливому» читачеві [1, с. 48], «здатному вловлювати настроєні на гру аспекти тексту» [1, с. 51].

Як зауважує велика кількість лінгвістів, при аналізі мовної гри варто враховувати такі фактори, як «ідіостиль письменника або особливості мовної особистості» [2, с. 3]. Крім того, специфіка функціонування гри слів в художньому тексті повинна розглядатися з урахуванням жанрової характеристики твору і, як було сказано вище, установки на «чутливість» адресата, оскільки мовна гра – це двосторонній процес, взаємодія, вона завжди «потребує співтворчості реципієнту» [3]. Таким чином, характер мовної гри в багато чому залежить від жанру твору, ідіостилу автора і цільової аудиторії.

Метою статті – є аналіз семантичних особливостей мовної гри за допомогою методики граматичного й лексичного аналізу у казці Роальда Даля “*The BFG*”.

Розглянемо більш детально принципи мовної гри представлені в “*The BFG*” Роальда Даля. Для початку розглянемо рівні морфології і лексики. Ці два рівні представлені багаточисленними оказіональними словами, утвореними в основному з допомогою або словосполучення (наприклад, *cattypiddler* від *catty* + *piddler*, очевидно, по співзвучанню з *caterpillar* (зброглот); *jiggeraffe* від *jiggy* + *giraffe* (тигродил); обидва приклади мають ефект хибної етимології і семантичне перерозложення; *delumptious* (заїкательний, воскубительний) і *gloriumptious* (ушикальний) від *delicious/glorious* + *scrumptious* (для посилення експресії) [6]. Випадки контамінації слів, словоскладання і абрєвіації, зокрема

при утворенні власних імен, можна віднести до ігрем, «орієнтованих на домінанту комплексного сприйняття світу дітьми» [1, с. 54]. Деякі оказіональні імена іменників і прикметників утворені за допомогою ненормативної афіксації (наприклад, потенціальні слова *disgustive* (противносмачний), *repulsant* (препротивний), *anklet* (підніжка)). Зустрічаються випадки словоскладання з афіксацією (*lickswishy* (гостро солений), *notmucher* (неоченька)), редуплікація (*every little thingalingaling* (все ужастики-головастики), *telly-telly bunkum box* (телеящик)), рифмований повтор (*piggy-wiggies* (хлопчаки-поросятки), *uckymucky* ((залишиться) мокре місце) [6, р. 115–117]. Р. Даль не тільки створює ненормативні форми слів, а і використовує субстандартні форми: діалектизми, архаїзми, сленгізми (*venomsome* (ядовитий), *foulsome* (мерзеносмачний), *frightsome* (жахливий), *shemozzle* (кутерма) [6] і т.д.). Письменник «стирає межі між реальними і потенціальними словами, створюючи нові потенціальні слова, які, в ряду випадків, починають функціонувати як реальні» [1, с. 58]. В такому випадку на перший план виходять лінгвокреативна і лінгвопізнавальна функції мовної гри.

На рівні граматики мовна гра представлена порушеннями, перш за все, в мовленні BFG, котрий вживає форми *is* та *has* у всіх особах і числах “*Those is all giants*” [6, р. 22]; “*I has told you*” [6, р. 79], використовує в основному дієслівні форми тривалого часу ... “*us giants is never doing it*” [6, р. 38], неправильно утворює ступені порівняння прикметників *the horriddest thing, the horriblest of them all* [6, р. 43]. Мовлення доброго гіганта в багато чому імітує дитяче мовлення (мовлення трьохрічного хлопчика), тому діти можуть себе з ним ідентифікувати, зокрема через його марні спроби подружитися з нормативною граматиною. Граматична «неправильність», дитячого мовлення в художній літературі для дітей обігрується як «імітація дитячих мовленнєвих курйозів» і орієнтована на «емоціонально-експресивно-оцінкову домінанту дитячої мовної свідомості» [3, с. 175], виконуючи, окрім експресивної, важливу образну (імітивну) функцію, котра дозволяє дитині впізнати в персонажі «свого».

Підводячи підсумок, можна сказати, що мовна гра в казці Р. Даля “The

BFG” – це багатофункціональний інструмент, що дозволяє встановити контакт з читачем-дитиною і втримувати її увагу завдяки орієнтації на базові домінанти дитячої мовної свідомості.

Серед основних функцій мовної гри в творах для дітей, окрім очевидної поетичної, можна виділити, фатичну, метакомунікативну, лінгвокреативну, лінгвопізнавальну, образну, характерологічну, емотивну, експресивну, евфеміністичну, і в ряду випадків, сюжетотворчу функції, які реалізуються на всіх рівнях мовної системи і застосовують такі прийоми, як алітерація, спунериз, малапропізм, каламбур, мотивовані okazіональні і потенціальні слова, контамінації, алюзії. Використання подібних прийомів для створення мовного портрету головного героя, частина із яких властива дитячому мовленні, сприяє тому, що персонаж стає «зрозумілим», «справжнім», «нерафінованим» завдяки впізнанню читачами мовних порушень і ідентифікації себе з головним героєм оповіді.

Література

1. Grydina, T.A., Kubasov, A.B. (2017). Igrovoj terst kak forma hudozhestvennogo modelirovaniya (statya pervaya). *Tekst. Kniga. Knigoizdaniye*. № 14. S. 46–63.
2. Ignatyeva, T.V. (2012). *Yazikovoya igra v hudozhestvennoj literature (na materialye russkoj prozy XX vyeaka): abtor. diss. ... k. filol. n. Vologda*, 22 s.
3. Victorova, O.A. (2014). Raznye podhody k issledovaniyu yazikovoj igry na sovremennom etapye. *Vestnic Tverskogo gosudarstvennogo univesiteta. Seriya "Filologiya"*. № 2. S. 174–180.
4. Cook, G. (2000). *Language play, language learning*. Oxford : Oxford University Press.
5. Crystal, D. (1998). *Language play*. London : Penguin Books.
6. Dahl, R. (2001). *The BFG*. London : Puffin Books.
7. Wittgenstein, L. (1971). *Tractatus Logico-Philosophicus*. Frankfurt Am Main.

Kamyanets-Podilskiy Ivan Ohiyenko National University
 Scientific Supervisor: M.V. Matkovska, Associate Professor

SEMANTICS OF THE ENGLISH LITERARY TALE

(based on J. Rowling's novel "Harry Potter")

The article deals with the semantic features of the English literary tale "Harry Potter and the Philosopher's Stone" by Joan Rowling, namely reflection of aesthetics and the worldview of his era, borrowing characters, images and plots from folk tales, coexistence of fiction and reality, grotesque world, psychoanalysis of characters, author's point of view, social assessment of events, etc.

Keywords: *literary tale, the Philosopher's Stone, coding/decoding, fiction, reality, psychoanalysis, social assessment.*

The problem of fiction and the literary tale within the framework of English national tradition has been studied by such authors as Jack David Zipes, Liudmila Braude, V. Grishchuk, and others. According to L. Braude: "A literary tale is an author's, artistic, prose or poetic work based either on folklore sources or a completely original work, mostly fantastic, magical, depicting the incredible adventures of fictional or traditional fairy-tale characters and in some cases focused on children's work, in which an incredible miracle plays the role of a plot factor, serves as the initial basis for the characterization" [1, p. 17].

Today, a literary tale is an example of double coding, i.e. the text is presented at different levels and depending on the maturity and intelligence of the reader, it is perceived differently. That is why interest in literary tales does not disappear. The mechanism of transformation of a folk tale into a literary one was described by the American researcher J.D. Zipes. In his opinion, the Literary Tale-mime (as he calls it) is the bearer of a certain information model formed by a folk tale, the main purpose of which is to convey new information to society [4, p. 67].

A literary tale is a form that arose based on a folk tale epic, it is an original and unique phenomenon in the world literary tradition as a whole. Storytellers have managed to do the impossible – remaining artists of their time, true to their time, they created images that live throughout the years, stories that millions of people of all

ages could read. A prominent representative of the genre of literary fairy tales in the English literature is Joanne Kathleen Rowling and her series of novels about “Harry Potter and the Sorcerer's Stone” [3, p. 10].

Literary fairy tale contains four stages of formation: assimilation of information by the individual (author); saving the newly created set of information in the memory; verbalization of a literary tale-mime, expressed in a form that can be perceived by others (book); transfer of information to society.

The first literary adaptations of folk tales appeared in the second half of the 17th century. The first representatives of this literary genre were the Italians Giambattista Basile and Francesco Straparola. In the 19th century, fairy tales were recorded by Brothers Grimm, Charles Perrault, Hans Christian Andersen.

Our aim is to figure out the semantic peculiarities of the literary tale “Harry Potter and the Philosopher's Stone” by J. Rowling as genre. We would try to solve the following tasks: to find out the sources of the origin of this literary tale, its traditional national features, and its interpretation in the English literature. In our investigation we have used the methods of theoretical research (comparison), analysis and synthesis and analogy ones.

In the Joan Rowling’s tales, the elements of the fiction and non-fiction do not simply interact and are often difficult to differentiate; this interpenetration itself becomes the most important means of creating a comic effect.

In the early 19th century, there was an English literary tale and by the middle of the century, it became a full-fledged genre with stable national features. Although the English literary tale is close to folklore, it almost does not turn to traditional fairy tales. The only folklore source to which a literary tale refers is “The tales of Mother Goose”. Also, many of the storytellers take mythology as a basis and also refer to the epic stories.

English literary tales develop with certain traditions. These traditions were started by Charles Dodgson-Lewis Carroll. His books contain everything that can be developed in a literary English fairy tale: ease of storytelling, humor, laughter, sometimes sad notes, play with words, phrases, concepts, parody. As we know, a fairy tale should have a happy ending, but the English fairy tale is an exception. The

world in which the characters operate is mostly a reality with a real danger. That is why we do not fully know what will happen to the characters. Writers create difficult circumstances for the hero from which he must find a way out on his own (and not with the help of a magic fairy as it was in a folk tale). This is the peculiarity of the English literary tale; it does not suggest that everything is just fiction that is sure to end well.

The British version of a literary tale has the following special features that distinguish it from the tales of other countries: the protagonist is a child; focus on the entire age category; emphasis on English traditions; one of the main problems – the relationship between children and adults; parody; the hero himself comes to his creator; the authors are usually not children's writers; a variety of language techniques, wordplay; violation of the rule of “happy ending”.

“Harry Potter and the Philosopher's Stone” is the first part of a series of novels about a survived boy. This literary tale is one of the best traditions of the English literature with many plot clichés. Joan Rowling plays the plots of famous fairy tales and myths in Harry Potter, but the images change. In fairy tales, evil witches fly on brooms, while in Harry Potter it is a way for wizards to move. [3, p. 48–54]. Giants and Werewolves are not only bad characters but also friends of our heroes such as Rubeus Hagrid and Professor Remus Lupine. Cerberus, who in myths guards the entrance to the realm of the dead, appears in the form of a guardian of the Philosopher's Stone and bears rather not logical, but cute name Fluffy. The philosopher's stone, which in the imagination of medieval alchemists was to serve as a universal medicine and rejuvenate, in the novel appears as the Resurrection, that is, it allows enduring death [3].

The main character is Harry, an orphan boy raised by his relatives. People do not like the boy, because he is not like everyone else, and they [people] are “... proud of the fact that they were, thank God, absolutely normal” which demonstrates the features of a purely English literary tale. As well as the fact that he is a magician and has to study at the Hogwarts School of Magic private school. This creates an even more misunderstanding between the boy and Dursley family (adults). The real and the magical worlds co-exist. Time flows the same. Ordinary people – Muggle can get

into the magical world and witness magic, although they will not remember it later. However, some magicians are Muggle-born, or half-bloods, i.e. their parents are ordinary people, who connect the two worlds even more closely [3].

A large number of adventures make the plot of the work dynamic, exciting. We can easily trace the connection of the novel with the works of adventure literature and the traditions of the English detective Agatha Christie: the suspicion does not fall on the perpetrator, the real criminal is found in the final of the work. Moreover, it is impossible to clearly define one or another genre in the work: the boundaries of genres are blurred. The episode in the Forbidden Forest is a combination of myth, detective, psychological thriller, and classic horror film: *“The figure looked up at Harry – the unicorn's blood was dripping from her mouth. She jumped to her feet and walked quickly to Harry, who could not move from fear”* [3, p. 87].

The series of novels about Harry Potter is permeated not only with a fantastic story that fascinates children and adolescents but also permeated with the deep meaning, morality and psychology of the characters that does not allow mature readers to break away from the books. The prospect of considering the issues of literary fairy tales is relevant because every year this genre develops more and more and occupies more significant place in the world of literature.

To sum it up, we may conclude that in the literary tale “Harry Potter and the Philosopher's Stone” by Joan Rowling there are traits characteristic of convergence of fictional, scientific and non-fictional discourses, and at the same time there is a bright and original game based on their interaction and interpenetration.

References

1. Braude L.Yu. (1985). *On the history of the concept of “literary tale”*. Izvestiya AN SSSR. Literature and language series. T. 36. №3. P. 10–32.
2. Braude, L. Yu. (1979). *Skandinavskaja literaturnaja skazka*. Moscow, Nauka.
3. Rowling, J.K. (2006). *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. Kyiv, A-BA-BA-GA-LA-MA-GA.
4. Zipes, J. (2001). *The Great Fairy tale Tradition*. New York and London, W.W. Norton & Company.

ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З КІЛЬКІСНИМ КОМПОНЕНТОМ

The phraseological orientation of research is quite pronounced. That is why linguistic observations are centered on phraseological units. The analysis of phraseology is relevant because it allows exploring the meaning of these language units in the system of modern English and in the life of the English-speaking cultural community.

Keywords: *phraseology, phraseological units, numeral component, full equivalent, descriptive translation, the in-context translation.*

Сучасна лінгвістика досліджує взаємодію культури та мови, і саме фразеологія, що є конденсованим досвідом соціуму [6], найкраще свідчить про картину світу певного етносу та її специфіку. Фразеологічні одиниці водночас містять в собі як минуле, так і сучасне, збагачуючи будь-яку мову, але й створюючи труднощі для перекладача, оскільки зрозуміти їх значення, лише переклавши компоненти, інколи буває просто неможливо.

Не є винятком й нумеральні фразеологізми, яким відведене особливе місце в англійській мові. Значний внесок у вивчення англомовних фразеологічних одиниць з нумеральним компонентом зробили такі дослідники як Баранцев К.Т., Жуков В.П., Зорівчак Р.П., Корунець І.В., Швачко С.О., Шляхова В.В.

Фразеологізми з кількісним компонентом належать до гетерогенних полілексемних мовних одиниць з відповідною структурою та семантикою [7]. Характерними для них є мовна усталеність, окремооформленість та семантична цілісність, тобто неможливість побудови змінного сполучення слів за моделлю, що його породжує [5, с.1-12]. Числівник є не просто елементом таких фразеологізмів, а їхнім ядром, оскільки він виконує функцію формування змісту.

При перекладі фразеологічних одиниць з кількісним компонентом ми

притримуємося класифікації О. Куніна, який виокремлює такі способи перекладу фразеологізмів: фразеологічні еквіваленти, «обертональний переклад», переклад безеквівалентної фразеології (описовий) [2, с.4-6].

Метод фразеологічного еквівалента використовується при наявності в українській мові адекватного фразеологічного звороту, що збігається зі зворотом в англійській мові за змістом і образністю.

Прикладом англomовного фразеологізму з нумеральним компонентом, що має фразеологічний відповідник в українській мові, є *at first sight*. Розглянемо випадок його використання в заголовку інтернет-новини: «*Married At First Sight Australia star Daniel Webb charged with fraud*»[9]. Прочитавши статтю, бачимо, що фразеологізм є частиною назви реаліті-серіалу («*Daniel Webb rose to prominence after appearing on the Australian version of Married At First Sight, which is currently available to watch in the UK on Channel 4*»), що перекладається українською як «*Одружені з першого погляду*». Таким чином, **англ.:** *at first sight* – **укр.:** *з першого погляду* є фразеологічними еквівалентами.

Ще одним прикладом такого способу перекладу є фразеологізм **англ.:** *play second fiddle* – **укр.:** *грати другу скрипку*. Ця фразеологічна одиниця використана двічі в тексті новин: у заголовку («*Rosamund Pike says actors won't 'play second fiddle' to actresses*») та в самому тексті статті («*...so the next consequence is, if you want those to come, then the boys have to play second fiddle*») [11]. Цей фразеологізм використовується на позначення того, хто обіймає нижчу посаду або виконує роль другорядного плану, є не головним, а залежним.

Дуже часто фразеологічні еквіваленти мають біблійне, міфологічне, літературне або історичне походження, оскільки вони проникають до різних культур і, відповідно, мов. Історичне походження має фразеологізм **англ.:** *fifth column* – **укр.:** *п'ята колона*. «Пята колона» (ісп. Quinta columna) - найменування агентури генерала Франко, яка діяла в Іспанській Республіці під час Громадянської війни в Іспанії 1936-1939 років. У політичній фразеології і журналістиці словосполучення активно вживається по відношенню до різних типів внутрішнього супротивника, зазвичай в лапках, що підкреслює

прецедентність назви. Яскравим прикладом такого вживання є стаття під назвою «*Ukraine's Zelensky accused by ex-leader of hosting Russian 'fifth column'*», де ми вперше бачимо використання цього фразеологізму. Вдруге він зустрічається в самому тексті статті: «*The fifth column of the Russian federation are now playing a very important role in Ukraine*» [12].

Виокремлюють ще один метод перекладу фразеологізмів – «обертональний» або «контекстуальної заміни» (адекватний переклад) [4, с. 11], який використовують, коли образність у мові оригіналу та перекладу збігаються частково.

Таким способом перекладаємо **англ.:** *fourth estate* – **укр.:** *четверта влада*. Цей фразеологізм вживається на позначення журналістики, визначає і самі ЗМІ, і їх вплив в соціумі. Першою, другою та третьою владою є, відповідно, законодавча, виконавча і судова гілки влади. Якщо перекладати дослівно, то *четвертий стан* є натяком на три стани європейського середньовіччя – дворянство, духовенство і простий люд. Особливо вдало такий контраст показано в заголовку «*First family versus fourth estate: the new royal rules*», де мова йде саме про королівську сім'ю [8].

Описовий переклад відтворює зміст фразеологізму мови оригіналу вільним словосполученням у мові перекладу і є найменш бажаним і використовується лише тоді, коли інші способи неможливі. Метод фразеологічного опису складається з низки процедур, які дають змогу врахувати всі особливості багатогранної фразеологічної системи й «асиметрії, що їй властива» [3, с. 23].

Перш за все, це визначення семантико-структурних типів фразеологічних одиниць, яке базується на загальноприйнятій в сучасній лінгвістиці класифікації фразеологічних одиниць на субстантивні, ад'єктивні, дієслівні, адвербіальні та вигуківі (відповідно до їх синтаксичної ролі у реченні, зумовленої специфікою фразеологічного значення та наявністю чи відсутністю формотворчої парадигми) [1]. Після цього застосовується компонентний аналіз фразеологізмів, який встановлює їхню граматичну структуру, морфологічні та синтаксичні особливості.

Лише описовим способом можна передати фразеологічну одиницю *third degree*, яка до того ж має два значення. В першому випадку цей фразеологізм означає, що когось допитують із застосуванням тортур. В Америці *third degree* означає злочин, за скоєння якого передбачається мінімальна кримінальна відповідальність. В заголовку «*Mohamed Noor trial: US police officer found guilty of third-degree murder of Justine Damond*» бачимо, що фразеологізм має саме друге розглянуте значення [10].

Отже, при відтворенні фразеологічних одиниць з кількісним компонентом перед перекладачем постають два головних завдання: передати значення та зберегти форму. Для передачі значення фразеологізму перекладач повинен володіти необхідним лексичним матеріалом та відповідними фоновими знаннями, опиратися не лише на лінгвістику, а й на культуру. Що стосується форми, то найбажанішим варіантом є еквівалентний переклад, однак, якщо у цільовій мові рівнозначний фразеологізм відсутній, то перекладачеві необхідно застосувати переклад відповідником або ж описовий переклад.

Література

1. Абабілова Н. М. Класифікація фразеологічних одиниць у вітчизняних та зарубіжних лінгвістичних дослідженнях. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». Випуск 44, 2014. С.23-25.
2. Кунин А. О. Перевод английских фразеологизмов в англо-русском фразеологическом словаре. *Тетради переводчика*. М.: Международные отношения, 1964. № 2. С. 3–20.
3. Мірошниченко В.В. Авторська концепція художнього твору: онтогенезис і експансія. Запоріжжя, 2003. 234 с.
4. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. М.: Р. Валент, 2007. 244 с.
5. Семчинський С.В. Загальне мовознавство. Запоріжжя 1996. 45 с.
6. Швачко С. О. Інтерлінгвальні аспекти фразеологічних одиниць в англomовному та українomовному дискурсах (на матеріалі числівників). Вісник Житомирського державного університету, 2011. №56. С. 28–31.

7. Швачко С.О. Семантичні особливості фразеологічних словосполучень з нумеральним компонентом - ФО(ч). Нова філологія. Запоріжжя: ЗДУ, 2000. №1(9). С.70-85.

8. First family versus fourth estate: the new royal rules [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/news/uk-31506822>.

9. Married At First Sight Australia star Daniel Webb charged with fraud [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/news/newsbeat-56082551>.

10. Mohamed Noor trial: US police officer found guilty of third-degree murder of Justine Damond [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.theguardian.com/us-news/2019/may/01/justine-damond-shooting-jury-verdict-australian-death-noor-police>.

11. Rosamund Pike says actors won't 'play second fiddle' to actresses [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-42568704>.

12. Ukraine's Zelensky accused by ex-leader of hosting Russian 'fifth column' [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/news/world-europe-53281086>.

LANGUAGE AND MASS MEDIA

Anna Denysiuk

Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University

Scientific supervisor: PhD, O.O. Barbaniuk

PECULIARITIES OF GENDER MARKERS OF FEMININITY IN POLITICAL DISCOURSE

This article highlights the hotly debated topic about investigating femininity markers in newspaper articles in general, some feminine features that prevail in the media representation of ex-Prime Minister of the UK – Theresa May, in particular.

Key words: *gender, linguistics, femininity, discourse, politics, feature.*

The second half of the twentieth century saw Europe gripped by socio-cultural changes, namely the first wave of feminism. It was traditional to believe that women could not participate in social life because of their nature, their brains could not function like men's. That judgment was not scientifically motivated but was a part of a whole epoch. As a result, the appearance of women in those areas of life where they did not use previously involved (politics, in particular) has attracted the attention of many scientists.

Due to rapid development of intercultural relations in the modern world, the political sphere is becoming the subject of study for different sciences, sociolinguistics and gender linguistics included.

The study and analysis of gender have received much attention from foreign linguists, like R. Lakoff ("*Gender and Woman's Place*"), D. Cameron ("*Evolution, language and the battle of the sexes*"), F. Smith, O. Jespersen, D. Spender, D. Tannen, J. Holmes, P. Eckert, who studied the peculiarities of feminine gender in linguistics. In the late 80's - early 90's of the last century gender studies were actively developing in Russian linguistics (N. Arutiunova, A. Zalevska, L. Synelnikova, Y. Apresian, A. Kirilina, I. Olshanskyi) and subsequently in national linguistics (V. Slinchuk, O. Bondarenko, L. Stavyska, S. Semeniuk, O. Taranenko).

Gender studies intensified in the 70s of the XX century in European and American sociolinguists [4, p. 248]. They were convinced, men and women detect and demonstrate different styles of behavior during different political events, which

affects the representation of both males and females in language. Linguistic gender studies correlated language with personality based on sex [4, p. 249].

Admittedly, gender (or socio-cultural gender) is the social gender of a person as opposed to biological sex: *socio-role status*, which determines the social opportunities of each sex in education, professional career, access to authority, family role, and reproductive behavior. It is one of the basic dimensions of the social structure of society. As a matter of fact, the use of the word «gender» as a general synonym for the word «sex», is incorrect: gender is a social role due to a person's gender.

By some means, the cultural symbolism of gender (which gives images of femininity and masculinity in their socio-cultural set of certain specific phenomena and facts) demonstrates a "cultural-symbolic hierarchy through cognitive constructs" [1, p. 137].

R. Lakoff in her work "The Deficit Approach" describes male language as stronger, more prestigious, and more desirable. She argues that women are socialized into behaving like «ladies» (linguistically and in other ways too) and this, in turn, keeps them in their place because «ladylike» precludes being «powerful» in our culture. Likewise, J. Coates reflects on women as a social group. He claims that to study different ways in which men and women use language, there must be considerations about how the group of men differs from the group of women [2, 35].

One of the gender scientists, D. Tannen, induced an essential postulate for linguistics: two genders exploit language and speech for two different reasons. Men use language to keep influence, status, and make arrangements. Women, by contrast, use language to establish communication, to maintain the relationship, and "to be liked" [6].

Hence, we cannot divide language into two groups (the language of women and one of the men), but we speak about the intensity of femininity and masculinity in the language. There is no person, who uses canonical language without admixture from other discourses or other socially induced groups. If we speak about the degree of femininity/masculinity in political connotation through the media network, we will notice the degree of femininity/masculinity is demonstrated as a stereotype about men

and women in its pure form.

Such typical women's roles as *wife, teacher, nurse, shop assistant* prove to be true by public opinion, as well as such political posts as Minister of Health; Minister of Social Services, of Citizenship and Immigration, Minister of Public Relations, Minister of Maternity and Child Welfare Service and Minister of Education are associated with women [5].

Speaking about political sphere, researchers usually study the relationship between speech and politics, using the peculiarities of the verbal behavior of any political figure [3, p. 214]. In this aspect, men and women behave differently.

To analyze the up-to-date feminine markers, we take *the Guardian* newspaper as the source of information. We tried to define feminine features that prevail in the media representation of ex-Prime Minister of the UK – Theresa May – a woman, who has always been in the focus of media and world community, a second female PM in the political history of Great Britain. Here are some examples:

Theresa May too eager to pay homage to Donald Trump, says John Bercow [7]. In this sentence, we observe the petulance of Theresa May's intentions. That describes her as a person who cannot wait and want to get what she desires very much. Even the adverb *too* emphasizes her wish.

Bercow said her relationship with Trump fell apart after she criticized the president for retweeting material from far-right political group Britain First [7].

In this example, we notice how Theresa May is critical in the relation to the man, expressing her complaint and disapproval.

Two days later a clearly enraged May made a televised statement demanding the EU "show us some respect", saying the UK could not accept a simple brushing aside by Donald Tusk [8]. In this case, we may notice Teresa's irritation about a certain situation and that she shows it directly to the audience and claiming "*respect*" to her country and her as well.

Thus, journalists used adjectives to emphasize the behavior or intentions of Theresa May and even her subjective opinion that refers to the feminine markers. Furthermore, it is only the beginning of our research and we do not exclude that even some masculine markers will be used to represent in her image.

References

1. Гапон. Н. Гендер у гуманітарному дискурсі: філософсько-психологічний аналіз. Львів: Літопис, 2002. 310 с.
2. Коатс Дж. Женщины, мужчины и язык. Гендер и язык. Москва: Языки славянской культуры, 2005. С. 32–231.
3. Самарина И. В. Прагмалингвистическое исследование речевой деятельности политиков по коммуникативным стратегиям «Создания круга своих и круга чужих». Вестник СамГУ, 2006. №8(48). С. 213-219.
4. Сукаленко Т. М. «Гендер» як соціолінгвістичне поняття. Лінгвістичні дослідження: Зб. наукових праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2013. Вип. 36. С. 248-254.
5. Шведова Н. А. Просто о сложном: гендерное просвещение. Москва: Антиква, 2002. С. 1-150.
6. Tannen D. You Just Don't Understand: Women and Men in Conversation. Ballantine, 1991. 330 p.
7. <https://www.theguardian.com/uk-news/2021/jan/09/theresa-may-too-eager-to-pay-homage-to-donald-trump-says-john-bercow> [16.01.2021]
8. <https://www.theguardian.com/politics/2020/dec/06/an-inside-view-of-whats-going-on-behind-closed-doors-in-brexit-talks> [16.01.2021]

Kamyanets-Podilskiy Ivan Ohiyenko National University

Scientific Supervisor: S.I. Nykytiuk, Senior Lecturer

STRUCTURAL PECULIARITIES OF THE ENGLISH FEMALE FRAGRANCE COMMERCIALS

In the modern world media plays one of the key roles and commercials aren't an exception. And the language is a crucial tool in achieving the best profitable results of the advertising campaign. That is why we focused on this aspect of constructing best female perfume advertisements.

Keywords: *advertisement, female perfume, linguistic structures, semantic-linguistic analysis.*

The world of advertising, perfume advertising included, is such a utopia. The advertisement offers a “space”/place in which by purchasing a perfume, the customer achieves the feeling of completeness, if the work of the advert was properly done. And the language serves as the medium for conveying the intended message for people to purchase products or services.

The advertisement of the product, i.e. the perfume “shows” the weaknesses, or whatever is missing in the life or identity of the consumer in comparison to the role-model promoted by mainstream ideologies. The language is the medium, where words serve as foundation and help to build this utopia. This is how the consumer's identity is controlled by the media with the help of language. Therefore the article unfolds how language is used as a means for reflection of gender (female) and which constructions are used to achieve the most profitable effect of the product's sales. In this article we have focused on the female perfume printed and TV advertisements.

“Language observes and examines at a discursive level “speaks about the social construction of gender” [1]. Women are usually described in terms of light, care, hedonism, creativity, flora and as reliable ones.

The concept and use of verb constructions, verbal puffery in advertising has been researched in the past few decades. Referring to the results of Haan and Berkey's research done over the verbal use in advertisement we can claim that verbal superlatives and exaggeration in verbs and nouns are mostly used [2].

This suggests that advertisers of consumer products, who rely heavily on subjective claims, as is the case for fragrances, should be wary of delivering these claims using verbal puffery, but it doesn't seem to work. Because nowadays the slogan goes as follows: 'the simpler, the better'.

In this paper we concentrated mainly on two out of the most popular women's fragrance advertisements and analyzed them from the lingual structure point of view.

For instance in this magnificent Crystal Noir, Versace advertisement we can find prepositional phrases used the most, second place goes to participial phrases: "She has presence. She walks *with her head held high*, and she has that certain smile. She has an innate *ability to always be* sexy and confident. She has a sure *sense of fashion and elegance*, and she loves the lavishness, eccentricity and *glamour of haute couture spirit*. She's a Versace woman. She wants a sumptuous fragrance, the olfactory *equivalent of a long train on fabulous evening dress*. It *must be* a "red carpet" fragrance, *multi-faceted* like a diamond. It is a unique fragrance *inspired by the virtuosity and creativity of Versace* and its modern *interpretation of luxury* (Crystal Noir, Versace)" [3]. Despite a very gorgeous style of the advertising, the structures of the sentences are in simple Present Indefinite which makes it easier to read and comprehend. Besides that we can easily determine the target audience: women, because of numerous references by adding a pronoun "she" almost in the beginning of every sentence.

The second one is Chanel No. 5 the film starring Nicole Kidman as a role model, however the story is told by a young man (Rodrigo Santoro) [4]. Their story develops as we follow his narrative, which mainly consists of simple sentences: "When did I *wake into* this dream, I *must have been* the only person in the world, who *didn't know* who she was. But my world *would never be* the same again...", "When she *came into* my life", "...*(it) Didn't matter*. I *knew* who she was to me", "*It's* the right thing to do.", "And then she was gone. *Has she forgotten?* I know, I will not. *Her kiss, her smile, her perfume*". As we can assume from his thoughts, everything is very simple about their complicated relationship, because we see major used are past simple and perfect tenses. The repetitive structure of the last sentence, which is actually the last one in the advertisement as well, gives the description of the

role model, focuses the recipient on her main features (kiss, smile, perfume). Some modal verbs constructions here and there: “*must have been*”, “*must be*”, “*would never be*”, “*No one can steal*”. Abruptly ended sentences often without objects create the feeling as if we were inside of the man’s mind. If we turn to the woman, though, we’ll notice that her phrases are often verb less or simple imperatives or declaratives: “*Drive!*”, “*It’s beautiful up here. Everything seems so peaceful.*”, “*I’m a dancer. I love to dance.*”, “*I will always be. I love you.*”, “*I don’t care about tomorrow.*”, “*No one can steal a dream. No one. Goodbye.*”

So to conclude all mentioned, we may claim that the language used in the advertisements is highly descriptive. Parts of speech that dominate the discourse are, as expected, adjectives and nouns. Verbs are not so numerous and they usually take present simple tense form, which only puts more emphasize on the habitual nature of the actions expressed in the advertisements. Sentences are mostly simple, often imperatives or declaratives. Imperatives usually come in the form of “be + participle/adjective”. Declaratives serve more the purpose of giving statement about the personality of the role-model promoted. There are also verbless sentences, being adjective phrases, noun phrases, prepositional phrases or adverbial phrases. They are usually short, function on their own, and are used for giving a statement or attitude. Frequently found in corpus are prepositional phrases with “for” as the headword and they usually state the recipient of the action, who has a choice either to join the exclusive club and become one of those described by noun phrases after “for” or not. And the membership to this exclusive group is granted by purchasing the product.

References

1. Weatherall, A. Gender, language, and discourse. New York: Routledge. 2002. p75.
2. Haan, P. and Berkey, C. “A Study of the Believability of the Forms of Puffery,” Journal of Communication Research, 2002. Vol. 8, pp. 243-256.
3. Filipović, M. THE LANGUAGE OF FLESH AND ROSES IN FRAGRANCE ADVERTISING – DISCOURSE ANALYSIS OF FRAGRANCE WRITTEN ADS. University of Belgrade Faculty of Philology. 2015. p147.

4. [Ibraheem](#), H. The 5 best perfume adverts. *Get the Gloss*. 6. 20.10.14.
<https://www.getthegloss.com/gallery/the-10-best-perfume-adverts>.

LINGUISTIC FEATURES OF MODERN MEDIA LANGUAGE

The article is devoted to the linguistic features of modern media language. Modern media is a rich playground for experimenting, creating new words and repurposing old ones, it is interactive and potentially hypertextual. Language is, and always has been ever-evolving and remains as strong and infallible as it always has been.

Keywords: *modern media language, interactivity, hypertextuality, visualization, borrowing, communication, appropriation.*

Media language is one of the most important objects of linguistic research. By definition, a modern media language is a “planetary stream of consciousness”, which contains elements of different functional styles. This stream of consciousness is created by traditional media (newspapers, magazines, television and radio), online versions of print publications or radio and TV channel and electronic network media. Nowadays, modern information field also includes the “citizen journalism”, which takes a form of moblogging or blogging. These relatively new forms of mass communication – moblog (mobile phone log – diary on a mobile phone) and blog (derived from web log it means an internet diary) – occupy an important place in a system of mass communication of the XXI century.

Thanks to the development of electronic media, particularly the Internet, media language acquired such characteristics as interactivity, the ability of creolization and hypertextuality. Any text can be potentially hypertextual, because it has the ability to spread by adding new information links. Online text lives a special life, as an opportunity to get information that is interesting for readers appears almost instantly, in the course of reading. Therefore, the potential hypertextual deployment is a characteristic feature of today’s Internet speech. And this is not without reason. New, electronic media have an impact on linguistic characteristics of the text. Information space produced by the media is very wide.

The emergence of the internet and the consequential array of social media

networks have, without doubt, resulted in an exponential increase in new types of written language: blogs, tweets, Facebook and Instagram posts. There's no denying that social media has had a drastic impact on the sheer volume of people we are now able to communicate with, it's also had an impact on the frequency with which we are able to communicate with them. This has led to us being exposed to a myriad of different personalities, perspectives, and approaches when we use social media to communicate. With the exception of social media professionals and academic journalists, the majority of what is written by the general public on social media is not edited, supervised or checked to ensure that proper use of language is taken into consideration. Information space produced by the media is very wide. It is the whole world, native and alien, speaking different languages. Then how this world is reflected in the language of the media?

One of the most notable ways that social media has influenced, is through the appropriation of existing vocabulary. Words that had existing meanings, have now been given other meanings in an online context, which then spills over into verbal communication. Years ago, if somebody said the word "wall" to you, you might think of the ones in your house, or the ones outside in the street. However, in a social media context the word "wall" refers to the homepage of your social media profile, where you can share aspects of your life or work in a public forum. A few other words which have been re-purposed for social media include:

- Tablet, which is used to refer to portable screens.
- Troll, which is a term used to describe an internet user who seeks attention by making outrageous or unreasonable comments about something or someone.
- Stream(ing), which is the transmission of data as a steady continuous flow.
- Catfish, which is a term used to refer to an internet user who poses as someone other than themselves online.

The internet has become one of the influences of the English language in recent times, and along with appropriating existing vocabulary, it has given life to a plethora of new words and phrases. A few years ago, nobody had heard of the terms

“unfriend”, “selfie” “fleek” or “emoji” however these words have trickled down from social media, and into our day to day conversations. As for emoji, they have developed into a pseudo-language of its own. An emoji is a graphic symbol, ideogram, that represents not only facial expressions, but also concepts and ideas, such as celebration, weather, vehicles and buildings, food and drink, animals and plants, or emotions, feelings, and activities. Emojis are used on a daily basis on almost all social media sites.

Some of these terms have even made it into the Oxford Dictionary, ones that have, include: YOLO (You Only Live Once) along with compound words such as “Craptacular” and “Amazeballs”, not to mention the recent social media trend of identifying high-profile couples by combining their first names to form a blend word e.g. Brangelina. Alongside these words are a vast array of social media specific acronyms, ranging from the almost universally known “LOL” (Laughing Out Loud), “DM”, (Direct Message) and “FOMO” (Fear of Missing Out) and “TBT” (Throwback Thursday). The speed at which new vocabulary is introduced online, used, quickly over-used and then discarded is phenomenal and has never been so rapid. An example of terms that would now be considered ‘antique’ text speak on social media are: OMG, TXT, GR8, M8 and L8R.

Moreover, there is a fashion for borrowing, and in this case we are getting synonyms of already existing symbols of objects, events, concepts. For example, the endowment fund (trust fund), fake, entertainment, casting, publics (public pages in a social network), skydiver (acrobat), autochthonous (indigenous), tickets, aftershock (repeated seismic shock), meltdown (core meltdown of a nuclear reactor), coffee break, volunteer etc. The ability to create an inclusive and multidimensional information media, to produce a continuous media stream is also categorical to the media of the XXI century.

Thus, the modern journalistic speech is quite diverse in terms of stratification, content, axiology, stylistic characteristics. It includes both traditional media – print journalism, radio, television, and their Internet versions, as well as e-zines and a number of blogs equal to media. The media language of our century is interactive, dialogical and potentially hypertextual, it demonstrates stylistic diversity depending

on the social orientation of the publication, and is issued in certain cultural and linguistic forms. They bring such qualities as polyphony, polycodeness, visualization.

Media speech is anthropocentric, reflects the author's worldview, interpretation of events and phenomena, it is directed not to average citizen, but to representatives at least of a particular stratum, the individual. Media discourse is the basis for the development of modern language. It creates new meanings that are broadcast through the channels of mass communication. It reflects the changes in the environment and fixes them in the public consciousness. We can say that media speech is not only the most important normative factor, but a vast field of interaction of different cultures and interests, thus forming national culture.

References

1. Jean A. Diana L. (2004). *New Media Language*. Routledge.
2. Miriam B. *The Influence of Modern Electronic Media on the Usage of the English Language*. <https://www.grin.com/document/468191>
3. Nathan Heid. *The Evolution of The Language Used In Social Media*. <https://www.grin.com/document/356371>
4. Hermione Foster. *How is social media changing the English language?* <https://www.languageservicesdirect.co.uk/social-media-changing-english-language/>

LANGUAGE UNITS IN TEXT AND DISCOURSE

Olga Grabowska

THE JOHN PAUL II CATHOLIC UNIVERSITY OF LUBLIN

Scientific Supervisor: PhD, Aleksander Bernacki

**THE VERBAL REPRESENTATION OF CLARISSA DALLOWAY'S
THOUGHTS AND FEELINGS**

Virginia Woolf's Mrs Dalloway is an excellent example of the representation of the stream of consciousness technique in a Modernist novel. The focus of this paper is on the ways the consciousness of Clarissa Dalloway is represented in the novel.

Keywords: *modernism, modernist novel, protagonist, stream of consciousness technique, interior monologue.*

Virginia Woolf is among other famous writers, who master and develop the stream of consciousness technique in their works. The entirety of the novel *Mrs Dalloway* takes place within a single day in mid-June, 1923, and in one single place, the prosperous neighbourhood of Westminster.

Yassine Benhmeida states that *Mrs Dalloway* is a Flâneur novel. He considers that Clarissa Dalloway is a prototype of an urban modernist flâneur character who is contemporary and stylish, who walks in the streets of the modern city, with all of its “complexity” and “confusion” (Benhmeida 2015, 36).

Two protagonists whose stream of consciousness is stimulated by the vividness of urbanisation are Clarissa Dalloway and Septimus Warren Smith. The plot of the story is not written chronologically. The book is written by using a literary narrative technique called Media Res and with the third person narrative. Woolf starts the story in the middle of the action and continues to follow the movement of thought retrospections, interior monologues and other disclosure devices of the characters. The aim of this paper is to discuss the verbal means by which Clarissa Dalloway's stream of consciousness is represented in the text of the novel.

Woolf interlaces the stream of consciousness technique and interior monologues in the narration of *Mrs Dalloway*. William Harmon, Clarence Hugh Holman and William Flint Thrall in their *A Handbook to Literature*, give the

following definition of the interior monologue: “It [interior monologue] records the internal, emotional experience of the character on any one level or on combinations of several levels of consciousness, reaching downward to the nonverbalised level where images must be used to represent nonverbalised sensations or emotions” (Harmon W, Holman C. and Flint W. 1992, 273).

The narrative of the novel is extraordinary. In the very beginning the readers are plunged into Clarissa’s mind, inside her thoughts, as if they could hear her inner voice when reading clauses: “What a lark!” and “What a plunge!” It does not require a chronological presentation of the main protagonist’s life. Still, the narration looks like a collage of different images. It seems to be a mosaic consisting of the pieces of Clarissa’s present and past, which are embedded in one ordinary day in which nothing unusual happens, only shopping for flowers and hosting a party.

The story starts with an instance of stream of consciousness of the main heroine Clarissa Dalloway. She begins her morning by going out shopping for flowers that are going to be the chief adornment of her party that evening. The freshness of the morning air and the vibration of the modern city plunge her deeply in her memories, at the time of living in Bourton. Those memories make her consider her life choices. She perpetually asks herself how it would be if she chose her former true love Peter Walsh. Her thought process is immediately described as wondering to vivid memories of beautiful and independent Sally, Clarissa’s girlish admiration. As a consequence, the stream of consciousness technique takes the reader back in time and space to uncover Clarissa’s intrinsic thoughts and feelings, memories and associations, connected with the present time: “How fresh, how calm, stiller than this of course, the air was in the early morning [...]” (Woolf 2016, 1). The use of the present tense is an important marker of the direct access to the thoughts of a character at the very moment they are thinking and a grammatical marker of stream of consciousness.

According to Robert Humphrey, Woolf uses the stream of consciousness technique in *Mrs Dalloway* more “boldly” than other writers. That is because her interior monologue consists of “guidance of the author” (Humphrey 1954, 71). The author is hidden by the narration, which is provided by the third-person omniscient

narrator. Throughout the use of associations, Woolf notifies the reader to the perception of place, time and the way of narrative. The author's guidance makes it easier for the reader to follow the thoughts and the changes in the direction between the characters' real lives and the past. Clarissa Dalloway, Septimus Smith, and Peter Walsh's interior monologues are continuously shifted between the past and the present and from one character to another.

To achieve a quick transition from one character to another, Woolf uses the literary technique called free indirect speech. It means that she uses some characteristics of third-person along with the essential first-person direct speech. In *Mrs Dalloway* Woolf captures character's thoughts and uses them to tell the story. According to Peter Verdonk, on the one hand, in the first passage Woolf creates a double-edged effect which means that in the opening lines the narrator creates a distance from the character. On the other hand, the reader is given the possibility to feel the closeness to the characters' thoughts (Verdonk 2002, 34).

This effect is achieved by creating a free indirect discourse between the omniscient narrator and the character. The reader gets to know about the presence of the narrator in the reporting clause "Mrs Dalloway said" in the first sentence and in the presentation of Clarissa's internal thoughts and feelings in the phrase – "thought Clarissa Dalloway". The reader might feel like listening to Clarissa's inner voice when reading the clauses: "What a lark!" and "What a plunge!" It means that the reader is plunged directly into her stream of thoughts and memories (Benhmeida 2015, 36).

Another technique that Woolf uses heavily in her novel is focalisation. The main focalizer in the novel, besides the narrator, is Clarissa, because the events in the story are narrated mainly through her stream of thoughts and memories. Peter, Septimus, Sally, Lucrezia are also points of focalisation in the novel.

To conclude, in *Mrs Dalloway* Woolf uses the stream of consciousness technique extraordinarily. This use is characterised by the free indirect discourse application. The reader moves inside Mrs Dalloway's mind which transfers from London to her girlhood times in a small town of Bourton. The stream of consciousness technique helps the reader to be very close to her inner thoughts and

feelings, although she thinks about a myriad of things at the same time. The grammatical means, such as the use of present tenses, as well as stylistic means, most notably the use of ellipses and repetition, create the flow of thoughts. Due to the technique, the reader has a unique possibility to get to know what the characters think about themselves and other people.

References

1. Abrams, Meyer (Mike) Howard. 1993. *A Glossary Of Literary Terms*. Boston: Heinle & Heinle. <https://krusamarnh.files.wordpress.com/2014/09/a-dictionary-of-literary-andthematic-terms.pdf>
2. Benhmeida, Mohamed Yassine. "Stream of Consciousness in James Joyce's *A Portrait of the Artist as a Young Man* and Virginia Woolf's *Mrs Dalloway*." MA thesis., Mohammed Kheider University – Biskra, 2015.
3. https://www.researchgate.net/publication/337010423_Stream_of_consciousness_in_James_Joyce%27s_A_Portrait_of_the_Artist_as_a_Young_Man_and_Virginia_Woolf%27s_Mrs_Dalloway
4. Humphrey, Robert. 1954. *Stream of consciousness in the Modern Novel*. Berkeley: University of California Press.
5. Harmon, William, Clarence Hugh Holman and William Flint Thrall. 1992. *A Handbook to Literature*. 6th edition, Macmillan.
6. Woolf, Virginia. 2016. *Mrs Dalloway*. London: Penguin Random House UK.

СУЧАСНИЙ КІНОДИСКУРС: СТРУКТУРА ТА ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Film discourse is a collective phenomenon that belongs to the values of society. In linguistics, it is analyzed as a communicative event that occurs between the director and filmgoers. From a linguistic point of view, studies of film discourse are mainly practical, whereby the latter should be investigated based on its professional use.

Keywords: *linguistics, film discourse, verbal and non-verbal communication*

Термін «дискурс» має широке трактування і використовується для позначення різних форм комунікації. Поняття дискурсу виявляє таку активність у мові, яка відповідає специфічній сфері використання мови та володіє специфічною лексикою. Дискурс тим самим створюється у визначеному смисловому полі, передає певний сенс і має за мету комунікаційну дію.

Кінодискурс - збірний феномен комунікативної культури, що належить до цінностей суспільства, які накопичуються з кінця ХІХ - початку ХХ століття до сьогодні. Щобільше його розвиток пов'язаний з безпечним розвитком інформаційних цифрових технології (цифрові мультимедійні засоби візуалізації інформації, мистецтва в тому числі) і зростанням розвитку та залучення людей у цифрове суспільство.

У лінгвістиці кінодискурс може розглядатися: як комунікативна подія, що протікає між режисером і кіноглядачами, в ході якої представляються й осмислюються деякі повідомлення; як сукупність мовних рис, що характеризують кіногероїв; і як система комунікативних засобів і установок, прийнятих у сфері культури [97]. У цьому дослідженні нас цікавить дискурс в значенні результату і процесу взаємодії.

Феномен кінодискурсу досліджувався багатьма лінгвістами. А. І. Казакова розуміє кінодискурс узагальнено: «... кінотекст, а

також як сам кінофільм, інтерпретація фільму кіноглядачами й той сенс, що вклали в нього творці кінофільмів, режисери та сценаристи» [Казакова, 2014]. Згідно з існуючими визначеннями, кінодискурс - це складне та багатоаспектне утворення, що має розширену структуру. Лінгвісти, які займаються проблемами кінодискурсу (С. С. Зайченко, А. Н. Зарецька, Є. А. Колодіна, М. А. Самкова та ін.) [Зайченко, Зарецкая, Колодіна, Самкова] говорять про його взаємозв'язок з поняттями «кіносценарій», «кінотекст» і «кінодіалог», останнім з яких, в свою чергу, відводиться роль фрагментів кінодискурсу. Однак чіткої картини складових компонентів цього різноманітного поняття поки не представлено. У дослідженні ми спробували визначити специфіку, лінгвістичні особливості кінодискурсу та елементи, що входять до складу кінодискурсу, а також беруть участь в його утворенні.

Перш за все, за кінодискурсом постає кіносценарій, за визначенням Г. Г. Слышкіна і М. А. Єфремової «кіносценарій - твір художньої літератури зі специфічними ознаками, пов'язаними зі здійсненням тексту у звукозоровому вигляді на екрані», що по суті й є процесом екранізації [Слышкин, 2004, с. 29]. На думку А. Н. Зарецької, кіносценарій є одним з прецедентних дискурсів для кінодискурсу, який бере участь у формуванні його вертикального контексту, в який поряд з різними варіантами кіносценарію можуть входити інші фільми, що представляють роботу одного і того самого режисера або пов'язані з тим самим жанром книги, екранізацією якого є кінофільм або рецензії критиків та інше [Зарецкая, 2008]. Правомірність саме такого підходу доводить, зокрема, той факт, що сьогодні багато фільмів виходять на DVD саме в такому варіанті, тобто виступають як сукупність різних текстів: сценарій, епізодів зйомок, озвучування на різних мовах, з субтитрами або без, а також коментованого прочитання фільму самими творцями, які роз'яснюють глядачеві в чому його сенс.

В якості одного з компонентів кінодискурсу в закордонній лінгвістиці схильні виділяти «дискурс кінофільму». Польський лінгвіст М. Дайнел під цим терміном розуміє мову акторів у сукупності з невербальною комунікацією, яка може бути визначена як в широкому, так і у вузькому сенсі. У широкому

розумінні поняття невербальної комунікації включає всі невербальні повідомлення і знаки, що впливають на інформаційні процеси, у вузькому ж сенсі невербальна комунікація зводиться до немовних феноменів, які знаходяться у взаємодії з вербальною мовою [Dyner, 2011]. Дослідження кінодискурсу з лінгвістичної точки зору в основному мають практичну спрямованість. Найбільш значуще на сьогодні дослідження англomовного кінодискурсу зроблено С. Козлофф, яка у своїй монографії "Overhearing Film Dialogue" («підслуховуючи кінодіалог») [Kozloff, 2000] не тільки розглядає теоретичні передумови лінгвістичного дослідження кінодискурсу але й аналізує кінодискурс у всій сукупності компонентів, завдяки яким створюється його сенс.

Вербальний компонент кінофільму насамперед вивчався при розгляді екранізацій художніх творів. К. Ю. Ігнатов досліджує вербальний компонент фільму за монтажними записами, тобто має справу з письмовим текстом [Ігнатов, 2007]. Однак С. Козлофф застерігає проти такого підходу, справедливо зауважуючи, що в монтажному записі, а також в аналогічних допоміжних текстах, таких, як роздруківки субтитрів, найчастіше передається лише частина сказаного тексту, причому саме та, яку вважала важливою людина, яка складала монтажний запис. При роботі з письмовим текстом, попереджає дослідник, ми позбавляємося «повторень, переривань, сленгу, прокльонів, старомодної вимови, місцевого акценту тощо» [Kozloff, 2000, с. 26]. Дослідження кінодискурсу по скриптах (роздруківки сценаріїв) використовує Е. В. Русина [Русина, 2008, с. 19]. Адже, невірно ототожнювати монтажний запис з кіносценарієм, оскільки по-перше сценаріїв може бути кілька, і лише один перетворюється потім у фільм, інші ж існують у вигляді довідкового матеріалу; по-друге, сценарій містить вказівки, що стосуються змісту реплік, гри акторів тощо, тобто є по відношенню до фільму прецедентним стилем.

Для нашого дослідження важливим є лінгвокомунікативна природа кіномистецтва, тому, розглядаючи власне кінодискурс, звертаємо увагу на те, що функціонування цього лінгвокультурного явища та його збагачення новими

мовними елементами є можливим тільки у сфері його використання. Таким чином, розглядати кінодискурс як лінгвістичний феномен слід на основі його професійного використання: лексичні одиниці сфери кінематографу становлять матеріал для дискурсивного аналізу професійного кінословника.

Література

1. Dynel M. Stranger than Fiction. A Few Methodological Notes on Linguistic Research in Film Discourse. Brno Studies in English. 2011. Vol. 37. № 1. P. 41-46.
2. Kozloff, S. Overhearing Film Dialogue. Berkeley & Los Angeles: University of California Press, 2000. 332 p.
3. Зайченко С. С. От кинофильма к кинодискурсу . Альманах современной науки и образования. Грамота, 2011. № 10 (53). с. 143-145.
4. Зарецкая А. Н. Особенности реализации подтекста в кинодискурсе. Вестник Челябинского гос. ун-та. 2008. № 16 (117). С. 70-74.
5. Игнатов К. Ю. От текста романа к кинотексту: языковые трансформации и авторский стиль (на англоязычном материале): автореф. дисс. ... канд. филол. наук. М., 2007. 26 с.
6. Ісаєнко О.В. Текст і медіатекст як категорії кінодискурсу. Лінгвістичні дослідження: Зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. 2015. № 39. С. 93-96.
7. Казакова А.И. Особенности формирования фразеологической семантики в дискурсивном пространстве отечественного киноискусства. Дисс. канд. филол. наук. Астрахань, 2014. 231 с.
8. Колодина Е. А. Статус кинодиалога в ряду соположенных понятий: кинодиалог, кинотекст, кинодискурс. Вестник Нижегородского ун-та им. Н. И. Лобачевского. 2013. № 2 (1). С. 327-333.
9. Корячкина А. В. Англоязычный художественный кинодискурс и потенциал его интерпретативнокоммуникативного перевода: дисс. ... канд. филол.наук. Санкт-Петербург, 2017. 312 с.

10. Русина, Е. В. Бинарные концепты “glory” и “disgrace” в американской лингвокультуре [Текст] : автореф. дисс. ... канд. филол.наук. Волгоград, 2008. 23 с.

11. Самкова М.А. Кинотекст и кинодискурс: к проблеме разграничения понятий. Филологические науки. Вопросы теории и практики. 2011. № 1 (8). С. 135–137.

12. Слышкин Г. Г., Ефремова М. А. Кинотекст (опыт лингвокультурологического анализа). Водолей Publishers, 2004. 153 с.

**МОВНО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЯК КОМПОНЕНТ
МЕТАФІКЦІЙНОЇ ПОЕТИКИ РОМАНУ ДАНІЕЛЯ
КЕЛЬМАНА «ОБМІРЮВАННЯ СВІТУ»**

The article is devoted to the study of metafictional elements on a linguistic level in the novel «Measuring the World» by Daniel Kehlmann. Attention is focused on the interchange of direct and indirect or reported speech and other linguistic features of this novel as components of metafictional poetics.

Keywords: *postmodernism, metafiction, metafictional elements, indirect speech*

Дедалі більше літературознавців спрямовують свій інтерес на дослідження особливостей поетики творів письменників епохи постмодерну. Водночас твори австрійського письменника Даніеля Кельмана вважаються яскравими зразками цієї епохи. Так, у своєму найвідомішому романі «Обмірювання світу», використовуючи метафікційні елементи та поєднуючи реальність і фікцію, автор створює унікальну модель світу. Літературознавець Мартін Герстенбройн називає цей роман багаторівневим, адже метафікційність проявляється у ньому на різних рівнях та в різних аспектах. Та якщо такі аспекти, як інтертекстуальність та особливості хронотопу досить детально досліджені науковцями, то способи реалізації метафікційності на мовному та стилістичних рівнях цього роману залишаються маловивченими, що і зумовлює **актуальність** цього дослідження.

Мета нашої роботи – виявити та проаналізувати метафікційні елементи на мовному та стилістичному рівнях роману. Досягнення мети передбачає виконання таких **завдань**: проаналізувати способи реалізації метафікційності у досліджуваному романі; виявити особливості метафікційної поетики на мовному та стилістичному рівнях; розкрити значення метафікційних елементів на мовному та стилістичному рівнях.

Під час дослідження роману Даніеля Кельмана «Обмірювання світу» саме на текстовому та мовному рівні було виявлено велику кількість метафікційних

елементів. Мовні особливості цього твору проявляються за допомогою різних засобів, таких як чергування прямої та непрямої мови, внутрішній монолог, невласне пряма мова, а також своєрідність мови персонажів. Оповідач від самого початку відмовляється від структурування тексту, що сприяє кращому розкриттю відносин факту і фікції у творі та дає змогу охарактеризувати цей текст як метафікційний. У романі «Обмірювання світу» текст не прямо спрямований до читача. Цей ефект досягається дуже частим застосуванням непрямої мови, тобто весь час спостерігається перехід від індикативу до кон'юнктиву, а деякі речення через відсутність певних знаків пунктуації можуть бути потрактовані неоднозначно.

За твердженням дослідника цього роману М. Герстенбройна «оповідь у творі може бути охарактеризована як об'єктивно-нейтральна» [3, с. 35]. Проте у тексті твору все ж можна знайти такі незвичайні структури, які є сигналами імпліцитної метафікційної стратегії. Однією з таких стилістичних стратегій є перехід автора від кон'юнктиву (умовного способу) для вираження непрямої мови до індикативу презенсу (дійсного способу теперішнього часу). До останнього автор вдається передусім при відсутності дієслів говоріння, якими, зазвичай, вводять цитати. Таким чином, створюється враження, що речення з індикативом виражають пряме звернення до читача. Саме таке чергування дуже часто можна прослідкувати в листах між братами Гумбольдтами та при передачі думок Гауса і Гумбольдта. Використовуючи непряму мову, автор дуже обмежено вживає авторський коментар, який найчастіше зводиться до дієслів говоріння. Коли в романі з'являється пряма мова, то вона, як правило, поєднується з непрямою мовою, обмежується еліптичними структурами і її дуже складно розпізнати.

Коли герой у романі говорить і його слова передані прямою мовою, то у такому випадку можна говорити про пряму комунікацію оповідача з читачем. Водночас такі уривки з прямою комунікацією слугують для того, щоб дезорієнтувати читача, не виправдати його очікування від тексту або навіть комунікації, яка відбувається у формі непрямої мови, і таким чином збільшити дистанцію до читача. Також автор використовує можливість змусити читача

здуматися над піднятими темами. Перший раз перехід від непрямой мови до прямої спостерігається в другому розділі «Море» під час ретроспективного огляду історії життя головних героїв. Перехід на індикатив презенс у цьому розділі виражає точність суб'єктивності, а також неочікувану безпосередність, яка проявляється в тексті через обставини часу та місця.

Герої роману дуже активно розмовляють один з одним, а враховуючи велику кількість персонажів, то автор мав би створити мовний портрет кожного з них. Проте і у цьому контексті роман Кельмана проявляє свою своєрідність, адже майже вся пряма мова стає непрямой, тому авторові і не потрібно створювати індивідуальних мовних характеристик персонажів. Непряма мова дозволяє також уникнути необхідності передачі формальних привітань, звертань, модальних слів, а також інших елементів, які робили б мову особистісно забарвленою.

Використовуючи непряму мову в якості оповідної стратегії, Кельман створює хоча й не принципово нову, але досить своєрідну техніку написання художнього тексту, у якому зовсім не відчувається присутність автора. «У читача створюється ілюзія достовірності сказаного, прямої комунікації з героями твору, хоча передачу від третьої особи автор застосовує навмисно для відмови від відповідальності за автентичність тексту» [4, с. 199]. Віддаленість автора від героїв твору здійснюється також за рахунок уникнення займенника першої особи однини. Він вживається дуже рідко: лише декілька разів при приєднанні непрямой мови до прямої, а також в декількох уривках цитування нібито аутентичних текстів листів братів Гумбольдтів. Читаючи їх, можна припустити, що вони є достовірними: «Я з'ясував, що людина готова зазнавати знегод, але багато чого вона не може пізнати, бо боїться болю... Він відклав перо, почухав плече й зіжмакав аркуша» [2, с.21]. Але оскільки автор змушує героя знищити його листа, стає зрозуміло, що це лише фікційний засіб, увагу на який ми звертаємо насамперед через те, що цей епізод контрастує з іншими епізодами цього роману у контексті мовного вираження.

Існує думка, що непрямі висловлювання в авторському оповідному тексті можна розглядати як певний вид інтертекстуальності – «імажинарний

інтертекст» [1, с. 55]. Таке трактування хоч дещо й суперечить дефініції цього явища, все ж не позбавлене сенсу, адже за допомогою непрямой мови переплітаються два рівні: автора та персонажів. Завдяки цьому автор збагачує контекст додатковим змістом. Отже, трактування непрямой мови як інтертексту у романі Кельмана не розходиться з явищем інтертекстуальності, адже деякі фрагменти тексту являють собою передачу конкретного матеріалу, взятого з документальних джерел.

Таким чином, метафікційність роману «Обмірювання світу» досить яскраво проявляє свої особливості на мовному та стилістичному рівнях. Мовні особливості роману «Обмірювання світу» проявляються за допомогою таких засобів, як чергування прямої та непрямой мови, внутрішній монолог, невласне пряма мова, а також своєрідність мови персонажів. Даніель Кельман використовує насамперед непряму мову в якості оповідної стратегії і таким чином створює хоча й не принципово нову, але досить своєрідну техніку написання художнього тексту, у якому не відчувається присутність автора. Усі ці засоби сприяють кращому розкриттю відносин факту і фікції у творі та дають змогу охарактеризувати цей текст як метафікційний.

Література

1. Гундарева Е. С., Кострова О. А. Семиотика косвенности в немецком языке (на материале сложноподчиненных предложений с придаточным объектным). Тольятти, 2005. 130 с.
2. Кельман Д. Обмірювання світу : роман. Львів, 2013. 189 с.
3. Gerstenbräun M. A fiction is a fiction is fiction?: Metafiktionalität im Werk von Daniel Kehlmann. Tectum Wissenschaftsverlag, 2014. 102 S.
4. Tippelskirch K.: Paradigms and Poetics in Daniel Kehlmann's *Measuring the World*. In: *Symposium: A Quarterly Journal in Modern Literatures* (2009), S. 194-206.

GENDER ASPECTS OF SYNESTHETIC METAPHOR WITHIN THE ENGLISH-SPEAKING YOUTUBE DISCOURSE

The article is devoted to the study of synaesthetic metaphor gender peculiarities within the conversational English-speaking YouTube discourse. The analysis conducted within 47 samples (99 uses in speech) of the synaesthetic metaphor implies the absence of typically masculine or feminine features in the framework of metaphorical perceptual information transmission.

Key words: *gender, synaesthetic metaphor, perception, YouTube discourse.*

1. Вступні зауваження. Для лінгвістичних розвідок останніх років характерною є інтенсивна розбудова принципів антропоцентричного підходу до вивчення мовних явищ та високий ступінь дослідницької зацікавленості в гендерній парадигмі лінгвокогнітивних дослідженнях мовної свідомості [4: 172]. У свою чергу важливу роль відіграють питання, пов'язані з особливостями перцептивного процесу осіб жіночої та чоловічої статі, в основі якого лежить постійний взаємозв'язок модусів перцепції (МП) та регулярне використання ознак одних сенсорних відчуттів для опису інших, що в мові та мовленні реалізується у формі синестетичної метафори (СМ), яка досі потребують ґрунтовного висвітлення в межах вивчення розмовного Інтернет-дискурсу.

Об'єктом дослідження є СМ, яка отримує свою реалізацію в процесі вербалізації МП носіями англійської мови чоловічої та жіночої статі в межах розмовного Інтернет-дискурсу.

Предметом дослідження виступають гендерно зумовлені особливості генези та функціонування СМ в англійськомовному розмовному Інтернет-дискурсі.

Мета роботи полягає у визначенні особливостей вживання СМ на позначення сенсорних відчуттів у межах жіночого та чоловічого мовлення задля виявлення типових рис комунікативної поведінки жінок та чоловіків на

матеріалі розмовного дискурсу англійськомовного відеоблогу.

Матеріалом дослідження слугують 47 од./99 слововж. СМ, дібраних методом суцільної вибірки з відеооглядів українських страв та продуктів харчування англійськомовними блогерами США, Великобританії та Канади (загальна тривалість відео 11 год. 31 хв. 01 с.), розміщених на відповідних YouTube каналах.

2. Теоретичні засади дослідження. Специфіка вибору комунікативних стратегій насамперед залежить від низки екстралінгвальних чинників, серед яких значний вплив має гендерна приналежність мовця [5: 57].

За О. Малаховою, під гендерною лінгвістикою слід розуміти напрям лінгвістики, завданням якого є вивчення взаємозв'язку та взаємовпливу між мовною картиною світу, статтю та гендером людини в межах мовної системи [3: 36].

Під поняттям «гендер» розуміємо когнітивний, культурний, соціальний та лінгвальний феномен, який «визначає ставлення суспільства до чоловіків і жінок, поведінку індивідів у зв'язку з приналежністю до відповідної статі, стереотипні уявлення про чоловічі та жіночі мовні й комунікативні спроможності» [2: 15].

Оскільки процес сприйняття – явище багатовимірне та полімодальне, його суть полягає в одночасній взаємодії декількох МП і є однією з ключових умов існування інтермодальності відчуттів людини. Реалізація сенсорних і логічних процесів свідомості людини в мові та мовленні відбувається з-поміж іншого у формі СМ [1: 65].

Процес метафоричного перенесення полягає в пізнаванні та переосмисленні певного об'єкта через призму іншого, що у свою чергу є аналогом сенсорних та логічних процесів, які відбуваються у свідомості людини в момент номінації. Так сприйняття окремих перцептивних ознак викликає у свідомості певні асоціативні зв'язки, у результаті чого стає можливим існування СМ, яка ґрунтується на явищі синестезії [1: 65].

3. Особливості вживання СМ на позначення сенсорних відчуттів у межах жіночого та чоловічого мовлення. У процесі дегустації та вербалізації

перцептивних вражень від об'єктів огляду мовці застосовують значну кількість одиниць сенсорної лексики, яка використовується для номінації відповідних сенсорних відчуттів або слугує для більш виразної передачі перцептивних вражень з іншої зони перцепції, що безпосередньо є випадком формування СМ.

Для опису загальних сенсорних рис об'єктів із точки зору власних уподобань відеоблогери використовують СМ з аксіологічним значенням сенсорно-смакової оцінки в межах густативного, кінестетичного та візуального МП. Так, із жіночих реплік можна виокремити 12 випадків вживання СМ (наприклад, *tasty (look)* 'смачний (на вигляд)'), з чоловічих реплік – 11 випадків (наприклад, *lovely (taste)* 'милий (на смак)').

Із метою відображення конкретних ознак страв та продуктів харчування в межах полімодального перцептивного процесу мовці звертаються до мовних одиниць із мотивованим та немотивованим типами номінації з метафоричним значенням, різниця між якими полягає в наявності (мотивовані) чи відсутності (немотивовані) еталону смакової ознаки безпосередньо у внутрішній формі слова.

У випадку використання мотивованих сенсоризмів кількість вживань СМ в межах густативного та візуального МП є ідентичною для фемінного та маскулінного мовлення: 7 випадків у репліках жінок (*perfumy (taste)* 'парфумований (на смак)') та 7 випадків у мовленні чоловіків (*oily (look)* 'маслянистий (на вигляд)').

Випадки використання СМ з немотивованим типом номінації, які є найпоширенішими в досліджуваному емпіричному матеріалі, зокрема в межах густативного, одоративного, аудіального та зорового МП, також зустрічаються в обох випадках, проте більш вживаними вони є в чоловічих репліках (33 слововж. типу *dry (smell)* 'сухий (на запах)'), порівняно з 29-ма випадками з жіночого мовлення (наприклад, *greasy (smell)* 'жирний (на запах)').

Таким чином, вживання СМ для загальної та конкретної характеристики сенсорних ознак об'єктів дегустації не є гендерно зумовленим, причиною чого, імовірно, є бажання мовців якомога виразніше описати густативні, одоративні, візуальні, кінестетичні та певною мірою аудіальні ознаки страв та продуктів

харчування, а також значний вплив низки екстралінгвальних чинників, як, наприклад, професії, соціального статусу, віку, рівня освіти, тематики відеоблогу, які, поряд із статевою приналежністю мовця, мають кардинальний вплив на специфіку вибору комунікативних стратегій.

4. Висновки.

4.1. Результати аналізу гендерних особливостей процесу вербалізації перцептивних вражень засобами СМ свідчать про відсутність типово маскулінних або фемінних рис мовленнєвої поведінки носіїв англійської мови в межах розмовного Інтернет-дискурсу, що насамперед зумовлено специфікою інформації, яка передається об'єктові комунікації (глядачеві), та певними соціальними й професійними факторами.

4.2. Найпоширенішими випадками використання СМ є вживання немотивованих сенсоризмів для конкретного опису перцептивних ознак (62 слововж.), натомість найменш активно мовці обох статей вживають мотивовані номінації з метафоричним значенням (14 слововж.).

Література

1. Залужна, О. О., Головенько, В. В. (2019). Особливості генези та функціонування синестетичної метафори в оглядах українських страв та продуктів харчування (на матеріалі YouTube відео англійськомовних блогерів). *Типологія мовних значень у діахронічному та зіставному аспектах*. Вип. 38. 62–73.
2. Космеда, Т. А., Карпенко, Н. А., Осіпова, Т. Ф., Саліонович, Л. М., Халіман, О. В. (2014). Гендерна лінгвістика в Україні : історія, теоретичні засади, дискурсивна практика. Х. : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди; Дрогобич : Коло, 472.
3. Малахова, О. А. (2015). Гендерночутлива мова vs дискурсивні влади : актуальні питання гендерної лінгвістики в Україні. *Гендерний журнал «Я»*. Вип. 37. 35–37.
4. Самотуга, Е. А. (2012). Лингвостилистические особенности репрезентации гердера в глянцевах журналах. *Научные ведомости*. Вип. 13. 172–179.

5. Ширяева, Т. Ф. (2018). Гендерный аспект коммуникативного доминирования (на материале англоязычного дискурса интервью). *Актуальные проблемы филологии и педагогической лингвистики*. № 3 (31). 54–60.

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В АНГЛОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

The article examines current problems related to the definition and disclosure of gender stereotypes in the English-language world picture. Attention is focused on gender roles and stereotypes which constitute the background of the language sexism and asymmetry.

Keywords: *gender, gender stereotypes, gender marked units, language sexism, language world picture*

Стереотипи, тобто усталені шаблон мислення, які, як правило, не мають безпосереднього відношення до реальності, є об'єктом дослідження різних наук: психології, соціології, когнітології, соціолінгвістики та лінгвістики. Найбільш яскраво вираженими стереотипами в суспільстві є, безумовно, гендерні стереотипи, вивчення яких активно розпочалось із розвитком такого напрямку як фемінізм. Під гендерними стереотипами розуміємо загально прийнятті уявлення про норми поведінки чоловіка та жінки у суспільстві, про їхні соціальні ролі, які знаходять своє вираження в мові і несуть в собі як негативну, так і позитивну конотацію. На думку А. В. Кириліної, гендерні стереотипи – це «культурно та соціально зумовлені погляди та пресупозиції про якості, атрибути та норми поведінки представників обох статей та їх відображення у мові» [2, с. 98].

Оскільки у процесі історичного розвитку людства становище жінки і чоловіка не було рівним, то і у мові дві статі відображені асиметрично. Однак часто така гендерна асиметрія набуває негативної конотації і переростає у мовний сексизм – дискримінацію за статтю у мові, яка існує на рівні слова, вислову, речення, дискурсу. До найпоширеніших прикладів мовного сексизму відносять гендерні стереотипи та асиметрію у використанні паралельних висловів стосовно чоловіків та жінок. Поняття гендерної асиметрії та мовного сексизму згадуються найчастіше стосовно жінок, проте вони можуть бути спрямованими також на чоловіків, хоча це проявляється рідше [4, с. 460 – 462].

Гендерна асиметрія стосується як системи мови, так і слововжитку. Стать мовця при цьому залишається неважливою. Сучасна мовна критика висуває вимоги щодо створення мовної симетрії, а також припинення створення сексистських уявлень і стереотипів. Таким чином за допомогою симетричності у мовному трактуванні жінок та чоловіків повинна бути створена основа для гендерного рівноправ'я в англійській мові. Однак, неправильно вважати сексизм ознакою виключно мови, оскільки корінь проблеми лежить у сексистському використанні мовної системи для відображення панівних стереотипів у суспільстві.

У різних мовах світу жінки й чоловіки зображені неоднаково, що віддзеркалює їхнє неоднакове становище у суспільстві. Однак можна простежити деякі спільні риси зображення статей у різних мовних картинах світу. Чоловіки переважно зображені як норма, а жінки – як відхилення, прикладом чого є використання родових іменників, що позначають і чоловіків, і жінок, однак асоціюються з чоловічим родом:

The person always christens his own child first. (укр. Своя сорочка ближче до тіла.) [7]; *Give a fool rope enough, and he will hang himself.* (укр. Застав дурня Богу молитися, так він лоб розіб'є.) [7].

У наведених прикладах іменники *person* (укр. людина) та *fool* (укр. дурна, нерозсудлива людина) можуть позначати особи як жіночої, так і чоловічої статі: *person – a human being regarded as an individual* [6, с. 600]; *fool – a person who lacks sense or judgment* [6, с. 316]. А займенники, вжиті в цих реченнях, вказують на чоловічий рід: у першому реченні – присвійний займенник *his*, у другому реченні – особовий займенник *he* та зворотній займенник *himself*.

Мовне зображення жінок і чоловіків має стереотипний характер. Зокрема, в англійській картині світу простежується думка, що чоловіки повинні бути сильними, мужніми, сміливими, жінки – добрими, ніжними, гарними. Таке стереотипне бачення статей закріплюється у свідомості та мовних картинах світу. Залежно від норм культури мовленнєва поведінка жінок і чоловіків може відрізнятися. Вже доведеним можна вважати той факт, що як маскуліність, так і фемінінність – динамічні, історично змінні концепти, що складаються з

великої кількості бінарних опозицій. Поширеними стереотипами є зображення чоловіків активними, логічними, серйозними, виваженими, а жінок – пасивними, емоційними, імпульсивними, нераціональними. Чоловік та його типові якості, такі як розум, мужність, сила волі, незалежність стають нормою, а жінка з її характерними ознаками краси, балакучості та фізичної слабкості стає відхиленням від неї. У прислів'ї *A man is as old as he feels, and a woman as old as she looks* (укр. *Чоловік настільки старий, наскільки себе відчуває, а жінка – наскільки виглядає.*) [7, с. 186] чітко простежується асиметрія та дискримінація у підході до оцінки зовнішності чоловіка та жінки. Хоча ці стереотипи застосовуються в багатьох висловах стосовно якостей жінок і чоловіків, проте вони можуть бути однаковою мірою притаманні й жінкам, і чоловікам, це індивідуальні риси, а не ознаки конкретної статі [1, с. 19].

Основним джерелом гендерної інформації виступають гендерно марковані одиниці мови, які є не простою репрезентацією референтів чоловічої та жіночої статі, а саме сталими уявленнями про чоловіка та жінку, спричиненими та визначеними соціумом і культурою, їхніми типовими та бажаними якостями, а також моделями поведінки, соціальними ролями, які включають весь спектр стереотипних асоціацій. Гендерно марковані одиниці існують на різних рівнях мовної системи. Особливо чітко їх можна визначити у граматиці, лексиці та фразеології. Гендерно марковані одиниці мають властивість викликати у реципієнта певні сталі почуття чи асоціації. Відповідно до своєї семантики гендерно марковані одиниці містять соціокультурні (позначають соціальні численні ролі референта), індивідуально-психологічні (відображають реальні чи стереотипно приписувані якості) та природні (віддзеркалюють природні особливості референтів) характеристики [3, с. 15 – 21].

Для того, щоб визначити, чи вислів дискримінаційний стосовно однієї статі, слід сказати те саме про іншу стать. І якщо вислів здається дивним, смішним або незвичним, це означає, що й вихідний вислів несе риси гендерної асиметрії чи мовного сексизму [4, с. 470].

Отже, як можна спостерігати, такі протиставлення при зображенні обох

статей вкотре підтверджують наявність асиметрії в уявленні про еталонні якості чоловіка та жінки і формує стереотипні уявлення про норму. Властиво те, що приписування чоловікові стереотипно жіночих характеристик емоційної та вольової слабкості, нездатності самостійно приймати рішення, надмірна увага та прискіпливість до власної зовнішності знижує його престиж і навіть містить негативну конотацію. В той же час жінка, котрій властиві стереотипно чоловічі якості високо розвиненої вольової сфери, незалежності або агресивності сприймається як відхилення. За допомогою лексичних гендерно маркованих одиниць мови її вирізняють з-поміж інших представників жіночої статі та підкреслюють розбіжність з усталеними типовими нормами. Оскільки чоловік стає об'єктом зневаги за брак розуму, мужності, сили волі чи матеріальної забезпеченості, а жінка – за дефіцит краси, то гендерними стереотипами для чоловіка є соціальна вагомість та розумним, а для жінки – насамперед врода та присвята сім'ї. Створення нових лексичних одиниць та введення нових правил слововжитку для подолання негативних гендерних стереотипів повинні відбуватись в унісон зі змінами у нашій свідомості та суспільним визнанням потреби таких реформ.

Література

1. Емірсуїнова Г. І. Лексикон сучасного фемінізму (на матеріалі англійської мови): Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – К., 2003 – 19 с.
2. Кирилина А. В. Гендер: лингвистические аспекты. М., Изд-во «Инст-т социологии РАН», 1999., С. 98.
3. Мартинюк А. П. Регулятивна функція гендерно маркованих одиниць мови: Автореф. дис. ... доктора філол. наук: – К., 2006., С. 15 – 21.
4. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник/ За ред. В.П. Агеєвої. – К.: «К. І. С.», 2004., С. 456 – 476.
5. Lauretis Teresa De. Technologies of Gender: Essay on Theory, Film and Fiction. – Bloomington. 1987. – P. 2 – 6.
6. Meriam-Webster's Dictionary and Thesaurus. Inc. Springfield: Merriam-Webster, 2007. – XVI + 940 p.

7. The Oxford Dictionary of Proverbs. Edited by J. Speake, by Oxford University Press Inc., New York, 2008. – 625 p.

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка

Науковий керівник: С.Ф.Алексенко, к. філол. н., доцент

СЕМАНТИЧНІ ДОМІНАНТИ СТВОРЕННЯ ЕФЕКТУ ІЛЮЗОРНОСТІ СВІТУ В РОМАНІ Ф.К. ДІКА «УБІК»

Being a representative of the postmodernist literature P.K. Dick questions the reality of existence in the world by concentrating on its illusory nature in his novel "Ubik". The author creates the effect of illusiveness through building up an array of semantic dominants, the latter being outlined in this paper.

Keywords: *post-modernism, reality, the effect of illusiveness, semantic dominants.*

Ідея ілюзорності світу у творчості Ф.К. Діка не є абсолютно новою, адже ще задовго до нього її було окреслено в різних релігійних та філософських трактатах, а також у творчості інших письменників. Так, у буддизмі існує концепція дхарм, згідно з якою реальний навколишній світ є ілюзорним виявом великого містичного начала, а в індуїзмі – теорія "покривало Майї", в якій стверджується, що всі ми лише є «сном Будди». На відміну від релігійних учень, філософи епохи постмодерну пропонували ширші визначення. Так, ідея ілюзорної реальності була детально досліджена французьким філософом-постмодерністом Жаном Бодрійяром у трактаті «Симуляції та симулякри» (1981р.) В свою чергу, Ханс Моравек, ад'юнкт-викладач в інституті робототехніки в університеті Карнегі (США), сформулював так звану «гіпотезу симуляції», за якою передбачається, що наша реальність і навколишній світ є змодельованими, а люди не можуть в повній мірі усвідомлювати, що насправді живуть всередині цієї імітації. В літературі ж, окрім Ф.К. Діка, ідея ілюзорності світу висвітлювалась в творчості таких письменників, як Альфред ван Вогт, Вільям Гібсон, Дуглас Хардінг, Курт Воннегут, Віктор Пелєвін та інших. Усі вони працювали в жанрі наукової фантастики, тому в своїх роботах так чи інакше писали про ілюзорність нашого світу: або безпосередньо, або вдаючись до прийомів асоціативної образності.

Філіп Кіндред Дік, американський романіст-філософ епохи

постмодернізму, став культовим письменником для знавців сучасної науково-фантастичної літератури (Lem, 2004). Його творчість набула популярності завдяки детальним зображенням усіх аспектів фантастичного світу, неоднозначним характеристам головних героїв, несподіваним змінам в сюжеті та великій кількості описів науково-технічних проривів у майбутньому. І хоча сама ідея ілюзорності світу була зовсім не новою для автора, пошук істинної реальності став ключовим моментом від перших й до останніх його творів. «Великий сон між життям та смертю» – мабуть, саме так можна описати один з найвідоміших творів Філіпа Кендріда Діка, науково-фантастичний роман під назвою «Убік». Вперше надрукована у 1969 році в Америці, робота не відразу справила приголомшливе враження на тогочасних читачів, і лише 40 років пізніше, у 2009 році, журнал «Тайм» долучив її до списку 100 найкращих романів, надрукованих в період з 1923 до 2005 року (Grossman, 2009).

«Убік» – це швидкоплинний науково-фантастичний трилер, наповнений класичними темами та проблемами, властивими творчості письменника: альтернативна реальність, зворотність часу, телепатія, параноя, галюцинації та духовність. У романі ідея реальності світу ставиться під сумнів, а персонажі знаходяться у пошуку об'єктивної реальності, проте зрештою потерпають поразки, оскільки у світі, де межі між природою, технологіями, життям та смертю розмиті, неможливо встановити чітку різницю між реальністю та ілюзією (Palmer, 2003). На перший погляд здається, що це доволі проста та цікава історія із захоплюючим сюжетом, але при поглибленому дослідженні роману розкриваються ідеї, які важко досягнути навіть найдосвідченішому читачеві.

Традиційно маркерами основних мотивів в межах художнього твору є семантичні домінанти, які формують зміст ідейно-художнього цілого цього твору і є «проміжним феноменом між мовними засобами, використаними у тексті, та вербалізованими в них концептами» (Волков, 2014, с. 280). Для подальшого з'ясування мовних засобів створення ефекту ілюзорності світу в аналізованому романі нами були виокремлені наступні семантичні домінанти його формування у художньому просторі роману «Убік»: «паралельні

всесвіти», «віртуальна реальність», «колективна свідомість», «сон як варіант реальності», «зміни в часі та просторі», «зміна форм свідомості».

Так, семантична домінанта «паралельні всесвіти» в даному прикладі проявляється у передсмертному монологі головного героя Джо Чіпа, який розмірковує над дійсністю того, що з ним відбувається, намагаючись втекти від сили, що повільно висмоктувала з нього життя. Перебуваючи в незрозумілому для нього самого, невагомому стані, йому здавалося, що світ наче роздвоївся, став схожий на якусь іншу, неосяжну для розуміння реальність: *«Is it my imagination, he asked himself, that she's moving so rapidly? It must be me; I'm slowed down, compressed by gravity. His world had assumed the attribute of pure mass. He perceived himself in one mode only: that of an object subjected to the pressure of weight. One quality, one attribute. And one experience. Inertia»* (Dick, 2000, p. 104). Риторичні запитання та номінативні речення передають спантеличеність головного героя, адже він запитує себе про речі, на які вже підсвідомо знає відповіді, але які не наважується прийняти.

Семантична домінанта «зміни в часі та просторі» прослідковується у творі з моменту вибуху на Місяці, куди уся команда інерціалів відправилася на важливе завдання, що пізніше стало для них роковим. Одним з прикладів зміни в часі став саме спреєвий балончик «Убік» - всюдисущий багатоликий товар, який задовольняє будь-які потреби, що його головний герой намагався знайти, аби врятувати собі життя та повернутися до нормального існування. У наведеному нижче прикладі проілюстровано момент, коли балончик реверсував десь на кілька десятків років приблизно за 2 години, що абсолютно шокувало головного героя: *«On the other hand, the 1939 jar of Ubik liver and kidney balm had reverted back an additional eighty-odd years: from spray can to jar to wooden-mold bottle within a few hours. Like the 1908 cage elevator which Al alone had seen -*» (Dick, 2000, p. 89). Ф. Дік, удаючись до апозіопезису як синтактико-стилістичного засобу «рваного», нерівного синтаксису, ефективно формує образ руйнуючого, ілюзорного світу.

Семантична домінанта «сон як варіант реальності» представляє в творі сон як передвістя важливих та навіть доленосних моментів, що мають вагомий

вплив на розвиток подальших подій. Так, уві сні, який мала одна з інерціалів, Френсі, героїня побачила той самий балончик «Убік» ще задовго до того, як про нього взагалі стало відомо: «*Listen, Mr. Chip, it wasn't like any dream I've ever had before. A great hand came down from the sky, like the arm and hand of God. Enormous, the size of a mountain. And I knew at the time how important it was; the hand was closed, made into a rocklike fist, and I knew it contained something of value so great that my life and the lives of everyone else on Earth depended on it. And I waited for the fist to open, and it did open. And I saw what it contained*» (Dick, 2000, p. 93). Анафора, виражена повтореною фразою «*and I knew*», використовується автором для передачі підсвідомого розуміння одної з інерціалів ключової ролі балончика не тільки для її життя, а й для усієї команди. Гіпербола “*enormous, the size of a mountain*” підсилює значущість даного спрею, підкреслюючи його життєву необхідність в момент боротьби з силою, що протягом усього твору намагалася забрати життя усіх героїв роману. Полісиндетон (повтор сполучника «*and*») підвищує ритмічність та інтенсивність висловлювання.

Роман «Убік» – не просто одна з багатьох історій у жанрі наукової фантастики, це роман, що демонструє розпад реальності, роман, де руйнуються межі між собою та іншими, живими та мертвими, державним та приватним, творцем та створеним, реальністю та ілюзією. Ефект ілюзорності світу створюється через низку семантичних домінант як маркерів основних мотивів даного художнього твору, а лінгвостилістичні засоби, майстерно використані автором, сприяють ще більшому зануренню читача в той самий фантастичний світ з неможливістю відрізнити автентичне від фальшивого та реальне від ілюзорного.

Література

1. Волков В.В., Волкова Н.В. *Семантическая доминанта и семантическое поле как опорные единицы анализа художественного произведения.* (2014). Вестник ТвГУ. Серия Филология, 3. 279-283.

2. Dick, P.K. (2000). *Ubik*

[file:///C:/Users/LENOVO/Downloads/Ubik%20\(%20PDFDrive%20\).pdf](file:///C:/Users/LENOVO/Downloads/Ubik%20(%20PDFDrive%20).pdf)

3. Grossman, L. (2009) [*Ubik–All-Time 100 Novels*](#). [Time](#).
4. Lem, S. (2004). *Fantastika i futurologiia*. Moskva: AST.
5. Palmer, C. (2003). *Philip K. Dick: Exhilaration and Terror of the Postmodern*. Liverpool: Liverpool University Press.

**ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ВІДМІНКА ІМЕННИКА НА
МАТЕРІАЛІ ТВОРУ КОНАН ДОЙЛЯ «СОБАКА БАСКЕРВІЛІВ»**

The article is devoted to the category of case of the English noun. The research is based on the material of the detective novel "The Hound of the Baskervilles" written by the English writer Sir Arthur Conan Doyle. It has been revealed that the common case of the noun without a preposition conveys the same connections in modern English, which in Ukrainian are conveyed by the nominative, accusative or dative cases. These connections are realized by different cases of noun inflection in the Ukrainian language, in English - by the syntactic function of the noun. Prepositions with nouns or pronouns convey the grammatical connections in English, which in the Ukrainian language are conveyed by the nonprepositional indirect cases.

Keywords: *the category of case, the English noun, common case, possessive (genitive) case, modern English.*

У давньоанглійській мові існували називний, знахідний, родовий, давальний і орудний відмінки [3, с. 121]. Проте з плином часу вони стали непотрібними та зникли. В сучасній англійській мові існує лише два відмінки: загальний та присвійний. Якщо в українській мові відмінкові зв'язки реалізуються через відмінкові флексії, то в сучасній англійській мові для вираження відмінкових зв'язків важливе значення мають місце, яке займає іменник у реченні, та допоміжні слова [4, с. 67].

В сучасній англійській мові іменник у формі загального відмінка без прийменника передає ті ж зв'язки, які в українській мові передаються називним, знахідним чи давальним відмінками. В українській мові такі зв'язки реалізуються різними відмінковими флексіями іменника, в англійській – через синтаксичну функцію іменника. Прийменники, поєднуючись з іменниками чи займенниками виражають граматичні зв'язки, які в українській мові передаються безприйменниковими непрямыми відмінками.

Зв'язки між іменниками і іншими словами в реченні виражаються таким чином:

1. Зв'язки, що передаються в українській мові іменником в називному відмінку, який виконує функцію підмета, в англійській мові виражається іменником в загальному відмінку, що займає перше місце в реченні.

2. Іменник з прийменником *of* відповідає українському родовому відмінку і виконує функцію означення до попереднього іменника. Треба мати на увазі, що український родовий відмінок іменника передається в англійській мові іменником з прийменником *of* тільки в тому випадку, якщо він виражає зв'язки з іншим іменником. Прийменник *of* в відповідному англійському реченні завжди стоїть між двома іменниками.

3. Зв'язки, які в українській мові передаються іменником у давальному відмінку, в англійській мові виражаються поєднанням іменника з прийменником *to*.

4. Зв'язки, які в українській мові передаються іменником в знахідному відмінку, в англійській мові виражаються зазвичай іменником, що стоїть після перехідного дієслова.

5. Зв'язки, які в українській мові передаються іменником в орудному відмінку, в англійській мові виражаються за допомогою прийменника *by* або *with* у поєднанні з іменником. Іменник з прийменником *with* також відповідає українському орудному відмінку і виконує функцію прийменникового додатку, означаючи предмет, за допомогою якого відбувається дія.

6. Зв'язки, які в українській мові передаються іменникам в місцевому відмінку, в англійській мові виражаються різними займенниками (*in, on, at, from, etc.*) у поєднанні з іменником.

7. Присвійний відмінок зазвичай вказує на приналежність, відношення чогось до даного слова або певні зв'язки. В більшості випадків присвійний відмінок використовується зі словами, що вказують на живих істот [2, с. 56]. У наукових джерелах таку форму часто розглядають як *genitive case* (генітив, родовий відмінок) англійських іменників.

На матеріалі детективного роману англійського письменника сера Артура Конан-Дойля – «Собака Баскервілів» було розглянуто приклади різних відмінкових категорій. Пропонуємо розглянути кожен з відмінків окремо.

Значення іменників в називному відмінку носить загальний характер, окрім того, вони не мають закінчень. Таким чином, іменники мають таку форму, яка вказана в словнику, тобто початкову. *Dr. Mortimer is a successful, elderly medical man, well-esteemed since those who know him give him this mark of their appreciation.* – Доктор Мортімер – успішний медик середнього віку, до того ж усіма шанований, якщо друзі обдаровують його такими знаками уваги [1, с. 11].

Для передачі родового відмінка використовується прийменник *of*. Було розглянуто близько 70 прикладів, пов'язаних з даною категорією. *The appearance of our visitor was a surprise to me, since I had expected a typical country practitioner.* – Зовнішність нашого гостя здивувала мене, оскільки я розраховував побачити типового сільського лікаря [1, с. 272].

Категорія давального відмінка висловлюється за допомогою прийменників *to*, *for*. У творі нами були знайдені всі випадки вживання цих прийменників, які налічують 110 прикладів. *The appearance of our visitor was a surprise to me, since I had expected a typical country practitioner.* – Поява нашого відвідувача стала для мене несподіванкою, оскільки я очікував звичайного сільського лікаря [1, с. 252].

Зв'язки, що в українській мові передаються іменником в знахідному відмінку, в англійській мові виражаються іменником, що стоїть після перехідного дієслова. Всього нами було проаналізовано близько 65 прикладів. *He now took the stick from my hands and examined it for a few minutes with his naked eyes.* – Тепер він узяв палицю з моїх рук і кілька хвилин оглянув її неозброєними очима [1, с. 232].

Для передачі орудного відмінка використовується прийменник *with*, якщо мова йде про неживий предмет або інструмент. Якщо мова йде про людину, то для передачі орудного відмінка використовується прийменник *by*. Загальний обсяг проаналізованих прикладів складає близько 60. *But one false statement was made by Barrymore at the inquest.* – Але Беррімор дав неточні свідчення на слідстві [1, с. 345].

Зв'язки, які в українській мові передаються іменникам в місцевому відмінку, в англійській мові виражаються різними займенниками (*in, on, at, from*) у

поєднанні з іменником. Ми розглянули та проаналізували понад 60 прикладів. *The young man when last heard of was in America, and inquiries are being instituted with a view to informing him of his good fortune. – За останніми відомостями, цей молодий чоловік перебуває в Америці. Нині вжито заходів щодо повідомлення його про отриману ним велику спадщину* [1, с. 274].

Присвійний відміннок виражає значення належності [3, с. 134]. *But, tell me, Watson, what do you make of our visitor's stick. – А справді, Ватсон, що ви скажете про цю паличку нашого відвідувача* [1, с. 252]. *As to the latter part, I have no means of checking you, said I, "but at least it is not difficult to find out a few particulars about the man's age and professional career. – Щодо останнього пункту, то тут вас ніяк не перевіриш, – сказав я, – але деякі відомості про вік цієї людини і його кар'єру ми зараз відшукаємо* [1, с. 382].

Отже, дослідження категорії відмінка іменника в англійській мові було здійснено на матеріалі детективного роману англійського письменника сера Артура Конан Дойля «Собака Баскервілів». Було виявлено, що в сучасній англійській мові відмінкові зв'язки реалізуються за допомогою допоміжних засобів, до яких належать вживання прийменників з іменниками. Наявність категорії присвійності, зустрічається набагато рідше, ніж вживання загального відмінку та вираження його за допомогою прийменників.

Література

1. Конан Дойл, Артур. (1991) *Рассказы. Собака Баскервилей*. Москва: Наука.
2. Короленка, Р.А. (2004). *Когнітивно-культурологічний аналіз категорії роду в сучасній англійській мові*. Київ: Українська енциклопедія.
3. Мавиденко Л.М. (2016). *English Grammar*. Харків: Фоліо.
4. Маковський, М.М. (2012). *Англійська етимологія*. Київ: Вічні книги.

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка

Науковий керівник: С.Ф.Алексенко, канд. філол. наук, доцент

ВЕРБАЛЬНІ МАРКЕРИ АГОНАЛЬНОСТІ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

The concept and essence of the category of agonality have been surveyed, its significance in the political discourse and the place in the situation of struggle for power have been determined. The types of discursive agonality and typical verbal markers of agonality used in English-language political discourse have been outlined.

Keywords: *political discourse, political communication, discursive agonality, competition, struggle for power, verbal markers of agonality.*

Однією з провідних характеристик політичної сфери діяльності людини є інтенція боротьби за владу, яка так чи інакше присутня у всіх жанрах політичного дискурсу. Боротьба за владу полягає у суперництві, тісно пов'язана зі змаганням, агресією, ворожістю супротивників по відношенню одне до одного. У лінгвістичній, соціологічній, культурологічній науках та у політології інтенції боротьби за владу відповідає категорія агональності, яка розуміється як змагальне начало, яке робить можливим перехід від соціобіологічного рівня людської поведінки до виховання і культур (Kislyuk et al., 2016).

Агональність безпосередньо стосується ігрових аспектів політичної комунікації, зумовлених актуалізацією змагальних елементів у політичній взаємодії (Kondratenko, 2007). Й. Гейзинга вважає «агон» (грецьк. *agon* – «змагання, збори, боротьба двох ідей») основою західної культури та елементом, який активізує людину в іграх-змаганнях (Huizinga, 1992).

Агональне спілкування має велику питому вагу в структурі комунікації сучасного суспільства. Видатний спеціаліст у сфері теорії дискурсу В. І. Карасик протиставляє агональний (змагальний) дискурс етикетному / кооперативному. Вчений вказує, що «його учасники навмисно загострюють обстановку, ображаючи і висміюючи один одного або присутніх» (Karasik, 2007).

Дослідниці категорії агональності Є. І. Шейгал та В. В. Дешова виділяють три типи агональної боротьби: боротьба-війна з метою фізичного усунення опонента, боротьба-гра (змагання) і боротьба-суперечка (зіткнення думок). Відповідно, можна виділити три типи дискурсивної агональності, пов'язаної з різними мовними жанрами і комунікативними подіями: конфронтативна агональність – вербальний еквівалент боротьби-війни; дискусійна агональність, прототипним жанром якої є суперечка, а комунікативною інтенцією – встановлення істини; ігрова агональність, прототипна комунікативна подія якої є гра-змагання, де перемога полягає, перш за все, у задоволенні від самореалізації та усвідомлення своєї інтелектуальної та комунікативної переваги (Sheihal, Deshevova, 2009).

Агональність як семіотична категорія становить систему вербальних і невербальних знаків, які виступають у якості маркерів протистояння, протиборства, стратегій, перемоги і поразки (Deshevova, 2010). У контексті лінгвістичного аналізу інтерес, передусім, становить вербальний аспект вираження агональності у політичному дискурсі.

О. Кочубейник впевнена, що категорія агональності у політичному дискурсі спирається передусім на такі текстуальні ресурси, як персуазивність та сугестивність тексту (Kochubeinyk, 2016). Відповідно, невід'ємним елементом агональної політичної комунікації стає використання засобів мовленнєвого впливу на адресанта та аудиторію, маніпулятивна вербальна поведінка мовців. Маркерами вербального вираження агональності у політичному дискурсі можна вважати:

1. Використання евфемізмів та дисфемізмів.
2. Застосування ідентифікаційних формул, мовних зворотів, передусім – займенників, за допомогою яких адресат спонукає ідентифікувати себе з певною політичною силою, народом, викликати в аудиторії відчуття причетності, спільності, коаліції тощо. Це є мовним маркером дихотомії «свій / чужий». У англomовному дискурсі продуктивним є вживання особистих і присвійних займенників *we, our / they, their*.

3. Вживання слів-епістем, які мають загальне значення «знати», «розуміти» (англ. *know, understand*, мовні формули *As you know, ..., Obviously, ..., It is a fact that...* тощо), що є апеляцією до когнітивної сфери аудиторії. Ці слова та вирази надають висловлюванню характер безумовної істини, що не підлягає сумніву (Sheihal, Deshevova, 2009).

4. Подання суб'єктивної думки у вигляді об'єктивного факту або істини, які не вимагають доказів, у формі категоричного судження.

5. Риторична фігура «сермоцінація», тобто включення у текст уявної мови опонента або противника. Цей прийом дозволяє розкрити імовірні думки й інтереси опонента, не завжди об'єктивно. Як правило, події чи ідеї політичних супротивників висвітлюються у невідному для опонента світлі.

6. Контрастні оціночні альтернативи: формулювання двох діаметрально протилежних ідей, причому, «цільова» ідея буде представлена в позитивному світлі, а неприйнятна – тільки в негативному (Sheihal, Deshevova, 2009).

На думку Н. В. Кондратенко, одним із вербальних засобів реалізації агональності є спортивна лексика і метафорика, оскільки у політичній комунікації використання спортивної лексики зумовлено прагненням внести елементи змагання та прагнення перемоги. Втім, якщо у спорті головною є не власне перемога, а участь у спортивних змаганнях, то у політиці перемога – це головна мета учасників політичних перегонів. Зважаючи на це, термінологічні сполуки, як-от «політична гра», «правила гри», «політичні гравці» підкреслюють не лише ігровий характер політичної комунікації (Kondratenko, 2007), а й її агональність.

Ці та інші вербальні засоби можуть виступати маркерами агональності в англomовному політичному дискурсі, стаючи інструментами у веденні боротьби за владу.

Висновки. Тож, агональність є важливою ознакою не тільки культури сучасного суспільства взагалі, але й політичної комунікації зокрема. У політичному дискурсі агональність проявляється у ситуаціях боротьби за владу та може реалізуватися у суперечках і дискусіях, змагальних іграх політиків (наприклад, передвиборче протистояння кандидатів), у якості війни (у наш час

це, передусім, політичні інформаційні війни та атаки). На вербальному рівні маркерами агональності у політичній комунікації можуть виступати спортивні метафори, евфемізми / дисфемізми, займенники та інші мовні засоби на позначення категорії «свій / чужий», слова-епістеми, риторичні фігури, категоричні судження, маніпулятивна оцінність тощо.

Література

1. Deshevova, V. V. (2010). *Agonalnost v televizionnom diskurse: na materiale sovremennykh rossiyskikh teleshou* [Agonality in Television Discourse: the Case Study of the Contemporary Russian TV Shows]. (Extended abstract of candidate's thesis). Volgograd State Pedagogical University. Volgograd [In Russian].
2. Karasik, V. I. (2007). *Diskursivnaya personologiya* [Discursive personology]. *Yazyk, kommunikatsiya i sotsialnaya sreda* [Language, communication and social environment]. Iss. 7, Voronezh [In Russian].
3. Kislyuk, K. V., Sukovata, V. A., Alferova, Z. I., Titar, O. V., Kovaleva, G. P. (2016). *Suchasna kulturolohiia* [Modern culturology]. Kyiv: Kondor-Vydavnytstvo [In Ukrainian].
4. Kondratenko, N. V. (2007). *Ukrainskyi politychnyi diskurs: tekstualizatsiia realnosti* [Ukrainian political discourse: textualization of reality]. Odesa: Chornomoria [In Ukrainian].
5. Kochubeinyk, O. (2016). *Ahonalnist diskursu ta resursy yii realizatsii* [Agonality of discourse and resources of its implementation]. *Pedahohichnyi protses: teoriia i praktyka* [Pedagogical process: theory and practice]. Iss. 3. Kyiv [In Ukrainian].
6. Sheihal, E. Y., Deshevova, V. V. (2009). *Agonalnost v kommunikatsii: struktura ponyatiya* [Agonality in communication: the structure of the concept]. *Vestnik Chelyabinskogo gosudarstvennogo universiteta* [Chelyabinsk State University Bulletin]. №34 (172). Iss. 36. Chelyabinsk [In Russian].
7. Huizinga, J. (1992). *Homo ludens. V teni zavtrashnego dnya* [Homo ludens. In the shadow of tomorrow]. Moskva: Progress [In Russian].

Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University

Scientific Supervisor: PhD, A.A. Kryshaliuk

INAUGURAL ADDRESS OF AMERICAN PRESIDENTS

This paper deals with the genre of the inaugural address of American presidents viewed as powerful executives. It is the mixed genre of the political and public discourses. The cooperative function is considered the main one in the genre of the inaugural address. It has been determined that Harry Truman's inaugural address has got nation and future orientation that is represented in the discourse.

Keywords: *genre, inaugural address, American presidents, cooperative function, nation orientation, future orientation.*

Genre is a classifying parameter of discourse. Inaugural speech is a genre that belongs mainly to public and political discourse. Oratory and rhetoric are central features of this genre.

Inaugural speech is a genre of Presidential rhetoric and is the first opportunity for a President to use the official voice. It is a dynamic genre. Inaugural speeches mark their first impressions, as official Presidents. Next, inaugural speeches are part of a ceremony; Presidents are not obligated to speak about matters of domestic crisis, social problems, or policy issues yet. American Presidents can speak freely in their inaugural speeches, therefore, the content they deliver can reflect messages free from strict party obligations where they can situate themes around myriad issues they choose [1, p. 38]. The American presidency has become one of the most powerful political institutions and the rhetoric of American presidents is much attended to.

The relevance of the paper is determined by the general development of genres and political discourse in particular. The aim of the paper is to specify features and functions of the genre of inaugural address of American presidents. We have applied the rhetorical approach to the study [2, p. 58] that intends to consider the effects of inaugural addresses. It has been found out that the main function of an inaugural address of a President is the cooperative one, by means of which the new nation's leader tries to establish connection with social and political groups in the country and beyond.

For the analysis we have chosen the inaugural address of Harry S. Truman that signaled the beginning of the new era. The address was delivered on Tuesday, January 20, 1949. We have found out that nation-building rhetorical devices prevail in his address. Rhetorical markers are discourse markers representing the effects of texts under investigation. Rhetorical markers of nation-building carry the meanings of:

-ability, e.g. *to do all that I can for the welfare of this Nation; the American people stand firm in the faith which has inspired this Nation from the beginning* [3];

-change, e.g. *the beginning not only of a new administration, but of a period that will be eventful, a major turning point; new influence and new responsibilities* [3].

Personal pronouns turn out to be powerful rhetorical markers used successively to personalize the addresser, main doer of the action, next both the addresser and the addressee for emphasizing their collaboration and finally to unify them, e.g. *I accept with humility the honor which the American people have conferred upon me. I accept it with a deep resolve to do all that I can for the welfare of this Nation and for the peace of the world. In performing the duties of my office, I need the help and prayers of every one of you. I ask for your encouragement and your support. The tasks we face are difficult, and we can accomplish them only if we work together* [3].

In the given above fragment of Harry Truman's inaugural speech the repetition of the personal pronoun *I* underlies the responsibility of the president. The pronouns of the second person plural *your, you* involve the expected supporters of his activities. The personal pronoun *we* represents merging of the president and the people into one nation.

Contrast is an important stylistic technique that builds the meaning of Harry Truman's inaugural address. Future orientation as an aspect of the analyzed genre is realized in the Introduction and the final phase the speech. The contrastive representation of the future calls for the positive view of the Presidential Office:

[...] The peoples of the earth face the future with grave uncertainty, composed almost equally of great hopes and great fears. [...] With God's help, the future of mankind will be assured in a world of justice, harmony, and peace [3].

The given fragment demonstrates that uncertainty prevailing in the introductory part turns into a certain future promised by the newly elected president. The conducted research has proved that political language is an instrument of constructing political reality. Genre of an inaugural address is an organized bridge between the president and his/her electorate. The perspectives of the research are to do a profound cognitive-discourse analysis of inaugural speeches of the presidents of the USA.

References

1. Casey, M. L. (2016). Working as Civic and Patriotic Duty for Consumption: A Critical Discourse Analysis of American Presidential Inaugural Speeches Discourse Analysis of American Presidential Inaugural Speeches Since World War II. URL: <http://dx.doi.org/10.34917/9112042>
2. Heinrich, F. Plett (2010). Literary Rhetoric: Concepts, Structures, Analyses. Leiden, Boston : Brill, 345 p.
3. Inaugural Address of Harry Truman : web-site. URL: https://avalon.law.yale.edu/20th_century/truman.asp.

Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University

Scientific Supervisor: PhD, O.V. Halaibida

SENSORY LEXIS IN THE NOVEL "DANDELION WINE" BY R.BRADBURY

The article considers types of sensory lexical units, their role in reflecting the author's perception of the world and the importance of sensory lexis in creating aesthetic value of the fiction text.

Key words: *sensory lexis, visual perception, sensory perception, vocabulary of taste, gustatory lexical units, perception on sense of smell, odorative vocabulary, tactile vocabulary, stylistic features*

Sensory perception is one of the main sources of knowledge about the world around us. Firstly, the world is perceived by the senses, and then its categorization is based on people's own experience and stereotypes of national culture. The semantic field of sensations is one of the most common in language. This is because the subjective experience of a person is based on the information obtained through five senses: sight, hearing, touch, perception of smell and taste. Sensory lexis is the verbal conceptualization of a sphere of sensory perception which has encoded all the information about the world surrounding us. [1, p.38]

The functioning of sensory vocabulary in artistic discourse was the subject of research of Ukrainian and foreign scholars (D. Apresian, M. Borysenko, I.Gaidaenko, M.Hrabovych, V.Kukharenko, N.Moiseeva, L.Ovchinnikova, N.Pelevin, A.Perminova, K.Tuliuliuk, O.Voloshyna, A.Vezhbytska, V.Vinogradov, K.Shapochka, R.Zorivchak).

The text of a work of art is a multidimensional unity of content, which reflects the psychology of the writer, where the idea is realized in literary form, and reflects the unique phenomenon of human consciousness – language. Language through system-functional, semantic, stylistic and other organizations reveals national and individual -linguistic conceptual picture of the world. Sensory vocabulary is a narrow gap through which the flexible mind of the reader penetrates into the inner world of the author. [2, p.88]Therefore, the aim of our research is to consider sensory vocabulary in R. Bradbury's novel "Dandelion Wine" and define its stylistic

functions.

R. Bradbury's style is characterized by simplicity of the writing and clarity of thought. Involvement of the author to everything that occurs in the physical and metaphysical world, makes the text extremely rich in sensory lexis, almost every word becomes a sensorical symbol. On the plane of our study sensory lexis is regarded as one of the main means of representation of the artistic picture of the world.

Definition of explicit and implicit meanings that arise as a result of their semantic interaction with other elements of the text, their role in the semantic structure of the text, reflection of the author's attitude to what is reported finds its reflection in artistic images. [3, p.118] Use of sensory vocabulary, namely a rich palette of colors, a large number of odorative images, a variety of sound images is a characteristic feature of the novel "Dandelion Wine" by R. Bradbury.

Sensory vocabulary has a great expressive potential and acquires a variety of contextual additions to meaning, which increases the role of sensory in the formation of semantic-conceptual and subtextual information, which makes them an important means of creating artistic imagery [4, p.102]

According to the five types of sensory perception, the sensory field is divided into five microfields of senses perceived by touch, sight, hearing, smell and taste, the constituents of which are tactile vocabulary, visual and sound vocabulary, odorative and gustatory lexical units. [5, p.175]

A variety of visual sensory lexis of Ray Bradbury allows within the boundaries of lexico-semantic field define the following conceptual groups of sensorisms:

1) sensorisms denoting the process of visual perception, united by a common archiseme to perceive with the help of eyes;

2) sensorisms, indicating the possibility of this type of perception, combined with the help of archiseme 'ability to see';

3) denoting color, the archiseme 'that can be seen';

4) the names of color – the corresponding archiseme 'can be seen, observed'.

The starting point of the analysis of the embodiment of the author of his sensory worldview within the artistic text can be considered by the use of color vocabulary.

[6, p.221]

The strongest human feeling is the vision of the world in color. Color images make noticeable what cannot be expressed with words: mood, feelings, vague, blurred thoughts, etc. In Bradbury's style we observe syncretism of visual images: ... *at the chandelier with crystal bobbins gleaming quietly...* The image combines the colour (*crystal*) and intensity of reflection of this colour (*gleaming quietly*). [7, p.44]

Sensory lexis is one of the semantic dominants of the novel "Dandelion Wine". Knowledge of the symbolism of color, the ability to read a literary text, taking into account the stylistic features of the use of sensory vocabulary to reveal the author's intention is a necessary element of decoding a literary text and understanding its message and aesthetic value.

References

1. Авдевина О. Категория восприятия и средства ее выражения в современном русском языке: автореф. дис. ... докт. филол. наук. Москва, 2014. 38 с.
2. Апресян Ю.Д. Избранные труды. Т. II. Интегральное описание языка и системная лексикография. М : Языки славянской культуры», 1995.Т.2.766 с.
3. Грабович М.В. Природа авторської сенсорики як іманентної властивості художнього тексту. *Scientific developments of European countries in the area of philological researches* Collective monograph. Riga: Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2020. P.118-134.
4. Овчинникова Л.О. Роль сенсорной лексики со значением запаха в репрезентации ценностной картины мира Ю.Н. Куранова *Семантические процессы в языке и речи: сб. науч. тр. аспирантов.* -Калининград: Изд-во РГУ и:-.1. И. Канта, 2008. -С. 102 - 107.
- 5.Зорівчак Р.П. Словесний образ у художньому перекладі Р.П. Зорівчак «Хай слово мовлене інакше...» – К., 1982. – 175 с
- 6.Шапочка К. А. Понятие «сенсорная лексика» в лингвистическом аспекте *К. А. Шапочка, В. Москаленко Язык и культура.* - 2013. - VIP. 16, т. 1. - С. 221-224.
7. Bradbury R. Dandelion Wine. М.: Айрис-пресс, 2006. 320 с.

ЕМОЦІЙНО-ОЦІННА ЛЕКСИКА**В ДИТЯЧОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ ДИСКУРСІ****(на матеріалі серії романів О. Дерманського «Чудове Чудовисько»****та Дж. Стронґа «Ракета на чотирьох лапах»)**

Evaluation is a logical result of the evaluation process. The most important feature of any assessment is the obligatory presence of a subjective factor which always interacts with the objective ones. There is no doubt that evaluative vocabulary should be used in literary works, and especially in fairy tales.

Keywords: *evaluation; evaluation process; subjective factor; objective factor; literary work; fairy tale.*

Оцінка є логічним результатом процесу оцінювання. Найвагомішою особливістю будь-якої оцінки є обов'язкова присутність у ній суб'єктивного фактору, який завжди взаємодіє з об'єктивним. Безсумнівим є факт, що оцінна лексика активно використовується в літературних творах (особливо в дитячих казках).

Ключові слова: *оцінка; оцінювання; суб'єктивний фактор; об'єктивний фактор; літературний твір; казка.*

1. Вступні зауваження

Оцінка міститься у комунікативних ситуаціях, де відбувається зіткнення суб'єкта пізнання з об'єктивним світом. Оцінка як лінгвістична категорія в мові реалізується за допомогою різних засобів – морфологічних, лексичних та синтаксичних, узагальненого упередженого та неупередженого ставлення до конкретних подій, процесів, явищ, фактів та ін. [2: 62–63].

За іншим визначенням оцінну лексику також називають емоційно-оцінною або конотативною – тобто, тією, яка має певне лексичне забарвлення. Експресивність тісно пов'язана з емоційністю, що призводить до ототожнення деякими вченими цих понять. Проте ці поняття є суміжними, але не тотожними, адже «експресія пов'язана не лише з емоційним та образним (художнім), а й

іншими планами вислову – вольовим, естетичним, соціально-оцінним, семантичним, нормативним і т. д.», тобто експресивність набагато ширша за емоційність у лексиці [4: 23].

Актуальність наукової розвідки зумовлена необхідністю дослідження засобів вираження оцінки на матеріалі дитячого літературного дискурсу у зіставному аспекті на матеріалі англійсько- та українськомовного текстів для визначення спільних та відмінних рис її вираження в двох лінгвокультурах.

Мета представленої роботи полягає у визначенні специфіки вираження оцінки в англійсько- та українськомовному дитячому літературному дискурсі.

Об'єктом дослідження є емоційно-оцінна лексика. **Предметом** дослідження виступають фонетичні, морфологічні та лексико-семантичні особливості емоційно-оцінної лексики англійської та української мов в художній дитячій літературі.

Матеріалом дослідження слугують 67 лексичних одиниць, які містять оцінку в денотаті, з яких 24 прикметники, 20 дієслів, 7 прислівників, 7 іменників, 2 дієприкметника (англійська мова) та 7 вигуків.

2. Лексико-морфологічні особливості емоційно-оцінної лексики в текстах О. Дерманського та Дж. Стронга

Для дитини важливо вибрати правильну аксіологічну картину світу, яка протягом всього її життя буде служити підставою для здійснення власних вчинків і винесення оцінки для чужих. У зв'язку з цим, розгляд оцінки в текстах літературної казки є важливим і необхідним, оскільки саме літературна казка одна з перших знайомить свого читача зі світом цінностей. Оцінка в текстах літературної казки виражена на різних мовних рівнях:

- фонетичному:

(1) – *Одразу піфля флона, – відповів директор...* [3: 100];

(2) *'BAAAAAAD,' Tina growled, and at that same second Streaker's head shot forward and seized the bone* [6: 28].

- морфологічному, як, до прикладу, гра слів у назві твору Сашком Дерманським «Чудове» і «Чудовисько».

- лексично-семантичному (використання літературних та лексико-

семантичних засобів в тексті – порівнянь, епітетів, синонімії, паронімії тощо):

(3) – *Вогники, наче зачаровані, плавко рухалися до калабані, ніби десь у її центрі всі вони мусили зійтися й утворити одне велике багаття* [3: 60].

Лексичний пласт, на думку Г. Іванової, «являє собою ядро семантичної категорії оцінки». Для одних слів, оцінне значення становить їхній основний лексичний зміст (оціночні слова), для інших же лексем, оцінне значення є одним із складових конотативного компонента (слова з оцінним компонентом значення).

Крім того, оцінка може бути виражена в лексемі за допомогою різних афіксів, у зв'язку з чим Н. Лук'янова пропонує розмежовувати словотвірні модифікації і словотвірні транспозиції з суфіксами суб'єктивної оцінки (*дощик, компотик, симпатяга, здоровань*). Перші в мові частково втрачають свою оцінність:

(4) *Ану ж, Валюнчик, познайом мене зі своєю подругою. Це твоя однокласниця?* [3: 117].

На відміну від українськомовних текстів, в англомовних не має такої тенденції до утворення суфіксів суб'єктивної оцінки. Більшість власних назв не можна утворити таким чином, а всі можливі модифікації власного імені відносяться до так званих «неприродних, образливих» форм. [5: 76–77].

Наприклад:

(5) *Mary – Marykins – little Mary – baby girl Mary*

(6) *Mary had a little lamb,*

Its fleece was black as soot,

And everywhere that Mary went ... [6: 65].

Лексико-семантичний рівень вираження оцінки в тексті є найвагомішим та найбільшим за обсягом. Це пояснюється великою різноманітністю лексико-семантичних засобів виразності, які використовуються в тому числі для порівняння ступеню виразності оцінки в українській та англійській мовах.

Як вже було зазначено, процес винесення оцінки передбачає порівняння. Для літературної казки характерна велика кількість порівняльних зворотів. Сполучники *як, немов, ніби, наче* досить часто використовуються в

порівняльних конструкціях:

(7) *Тарган тим часом запримітив товстуна й галопом, наче кінь, кинувся до нього* [3: 163].

Англійськомовні тексти також характеризуються певною наявністю порівняльних конструкцій. Вони утворюються за допомогою сполучників *than / as ... as / much ... as / so ... as / such ... as / like / as though*. Наприклад:

(8) *That's why sometimes it's hard to tell if she's being weirder than usual, but she is, definitely. She's more loopy than...made her brain even more lopsided than before* [6: 14];

(9) *She runs like she's swallowed a rocket...* [6: 16].

3. Висновки

3.1 Оцінка як складова вияву емоційності в мові залишається актуальним питанням та предметом досліджень, що зумовлено складністю формування оцінки, сутністю ціннісних орієнтирів та особливостями семантизації емотивно-оцінних одиниць.

3.2 Категорія оцінки реалізується в текстах літературної казки на різних мовних рівнях: фонетичному, морфологічному, лексичному, синтаксичному. Лексичний рівень є найбільш істотним при вираженні категорії оцінки в текстах літературної казки.

3.3 Оцінка у лінгвістиці розглядається як вираження позитивної або негативної характеристики явищ, предметів або дій.

3.4 Структурні особливості оцінної лексики відзначаються частотою вживання різних частин мови, таких як дієслова, іменники, прикметники, прислівники тощо, в літературних текстах та, власне, особливостями їхньої будови.

Література

1. Головенько, В. В., Залужна, О. О. (2019). Семантичні особливості оцінної сенсорної лексики в оглядах українських страв та продуктів харчування (на матеріалі YouTube відео англійськомовних блогерів). *Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса*. Вип. 11. Т. 2. С. 98–103.

2. Дашко, Л. Т. (2015). Проблема емотивності та категорії оцінки в сучасних лінгвістичних дослідженнях. *Филология, соціологія і культурологія. Теоретические и практические аспекты развития современной науки. Filologia, socjologia i kulturoznawstwo. Teoretyczne i praktyczne aspekty rozwoju współczesnej nauki* (30.09.2015–01.10.2015). Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour». С. 60–65.

3. Дерманський, О. С. (2010). Чудове Чудовисько в Країні Жаховиськ. Київ : Вид. А-ба-ба-га-ла-ма-га. 288 с.

4. Шаховський, В. І. (2010). Емоції: долінгвістика, лінгвістика, лінгвокультурологія. Москва : Книжный дом ЛИБРОКОМ. 124 с.

5. Nikolenko, A. G. (2007). English Lexicology. Theory and Practice. Vinnytsya : Nova Knyha. P. 76–78.

6. Strong, Jeremy. (2006). Wanted! The Hundred Mile An Hour Dog. Puffin. 104 p.

ІНТЕРМЕДІАЛЬНІСТЬ РОМАНУ МАРТИНА ШОЙБЛЕ «СКАНЕРИ»

The article deals with the intermediality in postmodern anti-utopian novel “Die Scanner” by the contemporary German writer Martin Schäuble. “Die Scanner” contains several allusions to such an art form as cinematography, accordingly, special attention is drawn to the intermedial references to the American science fiction action film, which is called “Equilibrium”.

Keywords: *postmodernity, anti-utopia, intermediality, intermedial references, allusion, branches of art*

Сьогодні дослідники нерідко приходять до висновку, що сучасній епосі притаманна така риса, як антиутопічність. Дедалі частіше звернення до антиутопії спостерігаються не лише в кінематографі, але й в художній літературі. Однією з особливостей антиутопічних творів епохи постмодерну є наявні в них інтермедіальні референції, які допомагають читачу краще зрозуміти текст і його зв'язки з іншими видами мистецтва. Яскравим прикладом постмодерністської антиутопії виступає роман Мартіна Шойбле «Сканери» (2013).

За останні десятиліття зацікавленість явищем інтермедіальності стрімко зростає. Водночас змінилася і сама сутність цього явища: «Сьогодні інтермедіальність виступає не стільки прийомом чи концепцією (як було раніше), скільки неминучим наслідком технологічного прогресу, тому сама її сутність принципово відрізняється від тієї інтермедіальності, що існувала тоді, коли синтез мистецтв, пошук впливу на реципієнта були художнім завданням автора» [1, с 63]. Помітною стає тенденція і до зниження зацікавленості літературою як видом мистецтва, оскільки письмові тексти вже не є основним джерелом пізнання світу. На противагу цьому, більшої уваги набуває естетична функція художнього твору, що полягає у його зв'язку з іншими видами мистецтва.

Деякі науковці вважають, що дослідника цікавлять тепер не зв'язки між текстами, а зв'язки тексту з так званими «простішими» видами мистецтва, наприклад, музикою і живописом, та «складними», до яких відноситься кінематограф. Але варто зазначити, що, порівняно з іншими видами мистецтва, саме література найбільше зосереджує в собі міжмистецькі зв'язки.

Інтермедіальна поетика художнього тексту є важливим елементом для створення «естетичної моделі співпраці читача і автора» [3], яка починає вибудовуватися на рівні композиції і продовжується на всіх рівнях поетики тексту. Тому і не дивно, що Мартін Шойбле використовує прийом інтермедіальності під час написання свого роману. Антиутопія «Сканери» – це складне синтетичне ціле, в якому міститься чимала кількість алюзій на такий вид мистецтва, як кінематограф. Цікавим прикладом, де спостерігаються інтермедіальні зв'язки з романом «Сканери», виступає американський фантастичний антиутопічний бойовик «Еквілібріум» (2002).

Художній фільм «Еквілібріум» дарує нам чудову можливість не тільки уявити, а й побачити світ, де відсутній увесь спектр позитивних і негативних емоцій. Дія фільму відбувається у майбутньому, коли людство уже пережило третю світову війну, тому щоб запобігти четвертій такій війні була запроваджена спеціальна програма для ліквідації людських емоцій та почуттів, які вважалися причиною усіх бід. Щоб змусити людину позбавитися почуттів, винайшли спеціальний наркотик «прозіум». Тут можна простежити інтермедіальний зв'язок роману з фільмом, адже, як відомо, у «Сканерах» такою наркотичною речовиною слугує «надор», який хоч і не допомагав позбутися страху, любові чи агресії, він усе ж надавав людям можливість поринути у «кращий світ»: «Дитячий хор наспівував пісеньку про надор. “Надор – це чудо-о-о-о. Надор – це життя-а-а-а. Втамовує голо-о-о-од, і турбот як нема-а-а-а.”» [2, с. 45].

Знищуючи почуття населення за допомогою препарату «прозіум», уряд перетворив людей на своєрідних роботів, які готові виконувати будь-які забаганки правлячої влади. Як наслідок, увесь світ дуже швидко став однією державою під назвою «Лібрія», де утвердився жорстокий тоталітарний режим,

який очолює самітник, відомий як «Батько». Він дає розпорядження знищити все, що може викликати в особистості хоча б найменшу емоцію – літературу, живопис, музику, предмети старого світу. Алюзією на таку поведінку влади виступає оцифрування книг в антиутопії «Сканери», що теж можна назвати своєрідним «знищенням» друкованого слова:

Оригінали книг ми завжди віддавали наступного дня в бюро Номоса. (...) Я довгий час не міг збагнути, що справді робив концерт з такою купою паперу. Відповідь я отримав від Номоса на поглибленому семінарі. “Концерт спочатку віддавав папір школам зонального управління. То було ще в часи друкування, незадовго до введення уроків по мобрілю без підручників”.

– А нині? – поцікавився один допитливий (...).

– Спляють, – відповів Номос [2, с. 73].

Сюжет книги «Сканери», як і фільму «Еквілібріум», відображає поступове формування особистісного самопізнання головного героя, виокремлення ним індивідуального «я». Адже єдиним, що може бути сильнішим за систему – це людина, яка повстає проти неї. У фільмі «Еквілібріум» ми маємо змогу спостерігати, які внутрішні метаморфози відбуваються з головним героєм, першокласним клериком (високопоставленим співробітником органів безпеки) Джоном Престоном, коли він забуває випити дозу ліків, які перетворюють його з людини на робота, позбавленого емоцій. Кардинальні зміни особистості Джона Престона відбуваються і тоді, коли він вступає в контакт з найстрашнішими ворогами народу – членами так званого «Підпілля», що продовжують боротися за кожну дрібничку минулого життя. І саме через це їх вважають злочинцями, яких потрібно знищити просто негайно. «Підпілля» у фільмі «Еквілібріум» та «Книжкова гільдія» у «Сканерах» виступають ще одним інтермедіальним елементом, який поєднує ці дві антиутопії.

Учасники «Книжкової гільдії» на чолі з Арне Бергманном притримувалися думки, що технології, які подарували світові книгу, розвиваючись далі, просто вбивають її, перетворюючи цей фізичний об'єкт у непотрібний мотлох з минулого. Саме від «Книжкової гільдії» Роб нарешті

дізнався, що насправді «Ultranetz» робить з викупленими книгами: «Відскановані копії видаляють, а паперовий оригінал спалюють» [2, с. 147]. Це означає, що ніякої «всеохоплюючої бази знань» просто не існує. А ідеальний світ, штучно створений владою, лише відвертає увагу від справжніх серйозних проблем, які нависли над людством.

Кінцівка антиутопії «Сканери» Мартіна Шойбле інтермедіально співвідноситься з тією, що показана у фільмі «Еквілібріум». Страшні події, описані у «Сканерах», допомагають Робу усвідомити те, наскільки жахливим є світ, у якому він живе. Він нарешті «прокидається від довгого сну» і вирішує протистояти жорсткій тоталітарній системі. Якщо в «Еквілібріумі» Джону Престону приходиться поміч «Підпілля», то у «Сканерах» у ролі своєрідних союзників головного героя виступають члени «Книжкової гільдії», які допомагають Робу Зоннтагу покинути місто. Усі ці події спонукають його написати роман під назвою «Сканери». Варто зазначити, що інтермедіальне поле роману не обмежується лише фільмом «Еквілібріум». Інтермедіальні референції можна побачити і зіставивши роман Мартіна Шойбле з іншими художніми стрічками, як, наприклад, «Матриця» (1999).

Отже, інтермедіальність виступає текстотвірним домінантом сучасних романів-антиутопій і сприяє кращому розумінню як самого тексту, так і наявної в ньому проблематики. Використання семіотичних кодів кінематографа в межах літературного твору забезпечує інтеграцію антиутопії «Сканери» в світову культуру та багатогранність її інтерпретацій.

Література

1. Загидуллина М. В. Интермедиальность в эпоху тотальной медиатизации: как технологии влияют на литературу и ее теорию. 2017. С. 60-77. URL : http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/53914/1/paverman_2017_009.pdf (дата звернення: 19.03.2020).
2. Зоннтаг, Роберт М. Сканери: [пер. з нім. Люба-Параскевія Стринадюк]. Брустурів : Дискурсус, 2018. 192 с.

3. Интермедиальность как предмет научных исследований. URL : http://www.intermediality.info/2013/05/blog-post_10.html (дата звернения: 09.02.2020).
4. Müller J. E. Intermedialität. Formen moderner kultureller Kommunikation. Münster: Nodus, 1996. 335 s.

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

Scientific Supervisor: PhD, M. Kaminska

COMMUNICATIVE ASPECT OF DISAGREEMENT IN MODERN ENGLISH DISCOURSE

The speech act of *disagreement* has a crucial role in everyday interactions due to the fact that it is almost impossible that all people, even those who live in the same community, have the exact similar opinion and perception on certain issues in various settings. Thus, disagreement is the two-way process of communication whereby meaning is sent and received to gain shared understanding.

The term disagreement as a speech act is used to indicate speaker's opinion or belief contrary to the view expressed by the previous speaker [5, p.233].

Speech act of disagreement is an act, which combines all types of communicant's negative reaction: refutation, objection, judgment, disapproval, and dissatisfaction. It is an informative, imperative or evaluative statement and has a certain realization through various means of expression [3, p.50].

One of the scholars studying disagreement – A. Pomeranz – considers it mostly as dispreferred speech act, and she further differentiates “strong” from “weak” disagreement on sequential grounds. Therefore, strong disagreements consist only of disagreement components (*I don't agree; of course not*) whilst weak disagreements include other components like hesitation markers and fillers, token agreement components (*yeah... but; it might be*) [1, p.191]. Her classification is similar to the one put forward by C. Kakava, who also distinguishes between three linguistic realizations of disagreement:

- ✓ strong forms,
- ✓ strong yet mitigated,
- ✓ and mitigated forms of disagreement.

All in all, in general disagreement expressions are classified according to two main categories: *strong* and *mitigated* disagreement following K. Kreutel, A. Pomerantz and C. Kakava classifications [2].

There are strategies that indicate ***strong disagreement***:

1. Use of bare negative forms (*No; No way*)
2. Use of the performative (*I disagree*)
3. Use of the performative negation (*I can't agree*)
4. Blunt statement of the opposite (*Purple is sorry*)
5. Use of insults and negative judgments (*That's a crazy idea*)
6. Use of rhetorical questions (*You are kidding right?*)
7. Sarcasm (*trying hard*)

There are strategies that indicate **mitigated disagreement**:

1. Token agreement (*yeah... but*)
2. Use of hedges (*it seems; it might be*)
3. Requests for clarification (*could you explain it more clearly?*)
4. Expressions of regret (*I am sorry, but I don't agree with you...*)
5. Use of prefacing positive remarks towards the addressee (*that's a very good analysis*)
6. Suggestions (*How about doing it in a slightly different way?*)
7. Giving explanations (*I don't really agree, because...*) [1;191]

So, disagreement is a difference between conflicting facts or claims or opinions. It can be strong and mitigated. The choice of expressing disagreement in the process of conversation depends on the situation, intention and mood of the interlocutor.

References

1. Gesuato, S. Bianchi, F. Teaching, Learning and Investigating Pragmatics: Principles, Methods and Practices. Cambridge Scholars Publishing, 2015, p. 565. URL: https://books.google.com.ua/books/about/Teaching_Learning_and_Investigating_Prag.html?id=tI_WCgAAQBAJ&source=kp_book_description&redir_esc=y
2. Kreutel, K. "I'm not agree with you.' ESL learners' expressions of disagreement." Teaching English as a Second Language Electronic Journal, 11(3), 2007, p. 1-35. URL: <http://tesl-ej.org/ej43/a1.html>
3. Nusratullaeva, Shokhista Teacher of English Faculty II (2019) "Expressing Speech Act Of Disagreement At Different Language Levels," Philology Matters,

3(48), 2019, p.50-57. URL: <https://uzjournals.edu.uz/philolm/vol2019/iss3/48/>

4. Pomerantz, A. Agreeing and disagreeing with assessments: Some features of preferred/dispreferred turn shapes. In Atkinson, J. Maxwell and John Heritage (eds.), *Structures of social action: Studies in Conversation analysis*, 1984 p.57-103. Cambridge: Cambridge University Press. URL: <https://www.apomerantz.com/wp-content/uploads/2015/04/agreeingdisag23d.pdf>

5. Seyyed M., Hamid R., A Comparative Study of the Use of Disagreement Strategies Among Iranian EFL Learners and Native Speakers of English. *Journal of Applied Linguistics and Language Research* 3(6), 2006, p.230- 251 URL: <http://www.jallr.com/index.php/JALLR/article/view/414>

Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University

Scientific Supervisor: PhD, A.A. Kryshaliuk

EMOTIONAL EVALUATION IN IMAGE OF AN AMERICAN POLITICIAN

This paper investigates the emotive-evaluative component of the image of an American politician. The attitudinal image of a politician has been constructed. While comparing Barack Obama and Jimmy Carter's images it has been found out that the first one is more negative and the second one is more neutral. At the same time positive emotive evaluation is part of each analyzed image.

Keywords: *emotive-evaluative component, image, American politician, negative, positive, neutral.*

Image of a politician is a construct that emerges in the discourse space. Having been constructed it turns into a communicated message, influencing on the one hand the behavior of a politician it represents and on the other hand the attitude towards this or that political leader.

The image of a politician has been mainly viewed from a socio-psychological point of view [1, p. 98-99], limited in space and time voter's position [Martyn, p. 18-20] and practically taking into account appearance, the manner of speech and body movements of a politician [2, p. 329-331].

An important component in the image of a politician is emotional evaluation, which is considered to be a kind of emotions. Emotional evaluation demonstrates acceptance or unacceptance of a politician by the public.

According to the YouGov, an international research data and analytics group, the five most popular politicians in America are Barack Obama (58%), Jimmy Carter (55%), Bernie Sanders (48%) and Kamala Harris (48%). In this paper we are looking at the emotive-evaluative construction of the image of an American politician, i.e. the image of a politician constructed by addressees and viewers of his/her speeches.

Viewers who watched Barack Obama's commencement speech for the class of 2020 used the following adjectives to describe it: *inspiring, uplifting, funny, weird, corny, out-of-touch* [5]. The first three adjectives prevail and provide a positive

emotional image of Barack Obama. The unique word used in Obama's evaluation is *presidential* [4].

High evaluation of Barack Obama can be proved by illustrating a discourse fragment: *The Obamas are the world's most admired man and woman. Barack Obama has deposed Bill Gates from his position as world's most admired man for the first time since YouGov first started asking in 2014. Michelle Obama holds on to her position as world's most admired woman, having ended Angelina Jolie's run of dominance last year* [3].

The cognitive-discourse analysis of the given above fragment shows that Barack Obama is on the highest position of EVALUATIVE SCALE marked by the superlative form of the adjective, *the most admired*. The double repetition of this superlative form strengthens the statement of high opinion. As the analysed fragment demonstrates the same is true for Michele Obama. The proper name *the Obamas* emphasizes their position and makes it stronger.

Jimmy Carter is the second popular American politician after Barack Obama. For his evaluation the following adjectives as *intelligent, genuine, honorable, humble* are used. America's oldest-lived president, Carter, has two unique words associated with him: *humble and honorable* [4]. Jimmy Carter is also seen as particularly *likable*. Both Obama and Jimmy Carter are viewed as people who "*stand for ordinary people*" [4].

Thus, the contemporary discourse makes it more possible and necessary to use responses and reactions of the audience for the evaluative construction of the image of a politician. The perspectives of further research are to investigate discursive images of different political leaders.

References

1. Байрачна Л.К. Роль засобів масової інформації у формуванні політичного іміджу державної влади. *Інформація і право*. 2013. № 3, Вип. 9. С. 98–99.
2. Юшина Н. Теорія знаків як метод дослідження політичного образу. *Вісник Львівського університету. Сер. Філософсько-політологічні студії*. 2012. Вип. 1. С. 329–331.

3. Barack and Michelle Obama are the world's most admired : web-site.

URL: <https://today.yougov.com>

4. [How Americans describe the presidents they like](https://today.yougov.com) : web-site. URL:

<https://today.yougov.com>

5. “Inspiring” and “uplifting”: Here's what viewers thought of Obama's Graduate Together speech : web-site. URL: <https://today.yougov.com>

**СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ СКОРОЧЕНЬ
АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ДИСКУРСУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ
(на матеріалі соціальної мережі Twitter)**

The article is devoted to the study of abbreviations specific to the social network Twitter. The paper outlines the influence of Twitter on modern English language lexis through active borrowings of Twitter abbreviated vocabulary. The research allows to define that abbreviated vocabulary is the most productive way of word formation on this social network due to the limited amount of symbols allowed to be used.

Keywords: *discourse, social networks, abbreviations, neologisms, abbreviations, word structure.*

1. Вступні зауваження. Соціальна мережа Twitter сьогодні є потужним інструментом комунікації, який впливає на розвиток мови. У мережі Twitter присутні практично всі впливові медіа світу, а також політичні діячі, урядові та неурядові організації. При цьому формат цієї соціальної мережі передбачає суворе обмеження довжини допису: не більше 140 символів. Вкласти змістовне повідомлення в такий обсяг доволі важко, тому для успішної комунікації в мережі Twitter широко використовуються скорочення [5].

Актуальність. Оскільки соціальна мережа Twitter посідає важливе місце в суспільній комунікації, мовні одиниці, які виникають завдяки її обмеженням, мають високі шанси увійти у повсякденний вжиток. Це обумовлене зокрема і тим, що їх використовують лідери думок, а «твіттер-стиль» стає дедалі більш «модним». Уже зараз у широкому вжитку, навіть поза цією соціальною мережею, активно функціонують неологізми, генетично пов'язані з нею.

Об'єктом дослідження є скорочення у сучасній англійській мові. **Предметом** дослідження виступає структура скорочень, які або виникли в соціальній мережі Twitter, або набули широкого вжитку завдяки ній. **Матеріалом** дослідження виступають скорочення, дібрані методом суцільної вибірки загальною кількістю 300 одиниць. **Джерелом** емпіричного матеріалу були

дописи та коментарі англомовних користувачів у соціальній мережі Twitter.

2. Теоретичні засади дослідження. Особливості використання скорочень у сучасному віртуальному просторі, зокрема у мережі Twitter, досліджено у працях багатьох вітчизняних філологів, наприклад: М. В. Каратаєвої [1], М. О. Кузнецової [2], О. І. Луценко [3], Г. І. Сидорук [4], А. П. Шибєко [2].

За роки існування соціальна мережа Twitter розвинула свою власну мову *twitspeak* і живе за своїми законами та етикетом *twittiquette*, відповідно до якого, заради економії знаків мінімізуються прояви ввічливості, які не несуть змістовного навантаження. Таким чином, у мережі Twitter відомий принцип мовної економії проявляється більш активно та наочно, оскільки надлишковим виявляється все, що не дозволяє вкластися в 140 символів. Так, привітання виглядають здебільшого так: *hi, hey, yo, hiya, GM* тощо.

У соціальній мережі Twitter використовується більшість існуючих способів скорочення: алфавітизми, акроніми, контрактура (усічення), бленди, графічні та фонетичні абрєвіатури. Причому окрім використання скорочень, вже притаманних англійській мові, утворюються нові, а також набувають особливої популярності порівняно нещодавно створені, якщо вони відповідають головній меті – лаконізації висловлювання. Саме цим специфічним для мережі Twitter скороченням і присвячене дане дослідження.

3. Структурні особливості скорочень. У мережі Twitter широкого поширення набуває буквено-складове і буквено-цифрове написання слів, що є характерним також і для інших англійськомовних Інтернет-жанрів, але у Twitter використовується значно активніше. Запитання *How are you?* ‘Як справи?’ зазвичай подають як *HRU?* Часто можна зустріти речення, написані таким чином: *10Q U helped me so much.* Автори дописів та коментарів у Twitter послуговуються як загальновідомими скороченнями, так і порівняно новими, притаманними інтернет-мовленню.

Фонетичні абрєвіації з-поміж них виділяються частотою застосування та своєрідністю. Фонетичні абрєвіації – абрєвіатури, що утворюються шляхом заміни компонента чи цілого слова літерою / цифрою, лексикалізована форма якої має ті ж (або наближені до них) фонетичні характеристики, що й

замінюваний компонент. Доволі часто в мережевому спілкуванні користувачі скорочують слова навіть до однієї букви: *B/C* – *because* ‘тому що’; *J4F* – *just for fun* ‘просто задля розваги’; *B4* – *before* ‘до’; *B4N* – *Bye for now* ‘до зустрічі’; *B4U* – *before you* ‘перед Вами’; *BI5* – *back in five* ‘повернуся за п’ять хвилин’; *W8* – *wait* ‘зачекай’; *G2B* – *going to bed* ‘збираюся спати’; *G2G* – *got to go* ‘потрібно йти’; *10Q* – *thank you* ‘дякую’; *C* – *see* ‘бачити’; *R* – *are*; *H8* – *hate* ‘ненавидіти’; *2* – *to*; *U2* – *you too* ‘ти також’; *F2F* – *face to face* ‘віч-на-віч’; *G2SY* – *glad to see you* ‘радий Вас бачити’; *2DAY* – *today* ‘сьогодні’; *H2CUS* – *hope to see you soon* ‘сподіваюся, згодом зустрінемося’; *HB2U* – *happy birthday to you* ‘з днем народження’; *O4U* – *only for you* ‘лише для тебе’.

Найпоширенішими скороченнями залишаються алфавітизми та акроніми, проте зазвичай використовуються загальновідомі їх форми, оскільки їх мета – полегшити комунікацію, а не ускладнити її. Також поширеним є усічення, причому навіть маловживані усічення починають вживатися частіше, оскільки закріплюються використанням у Twitter. Можна назвати такі приклади: *vol/vols* ← *volunteer/volunteers*; *bio* ← *biography*; *fab* ← *fabulous* (неймовірний, казковий); *fav /fave* ← *favorite* (улюблений, за допомогою кнопки «favorite» виділяють улюблені твіти); *mil* ← *million*. Усічення другої частини слова іноді використовується з морфологічним формантом множини: *docs* – *documentation*. Усічення може супроводжуватися додаванням суфіксів, характерних для неформальної лексики, наприклад: усічену форму *addy* від *address*, *compu* від *computer*, *siggy* від *signature*. Найпоширенішими стають скорочення, пов’язані з поширеними темами обговорень. Так, широко вживаються усічення *pol* ← *politician* ‘політик’, *lib* ← *liberation* ‘звільнення’; *chauvinism* означає саме *male chauvinism* – чоловічий шовінізм, хоча за умовчанням це слово має ширше значення. Але у користувачів мережі Twitter здебільшого немає мети створити власний арго, незрозумілий іншим, вони, навпаки, прагнуть до створення всім зрозумілих мовних форм. Втім, те, що є зрозумілим постійному користувачу мережі, не є настільки очевидним для сторонньої особи, яка щойно приєдналася до мережі.

У Twitter також широко використовується словесна компресія, вона

здійснюється за допомогою використання великої кількості абревіатур, які виступають у мовленні в ролі вставних слів зі значенням відображення порядку думок: *fyi* (*for your information*), *bcz* (*because*). Також, вживаються стійкі словосполучення: *суа* (*see you*); *fff* (*face to face*), *tie* (*take it easy*), *tmi* (*too much information*). Поширені експлетиви, які виражають ставлення мовця до предмета повідомлення, але не впливають на зміст висловлювання: *tiwib* (*this is what I believe*), *onna* (*oh no, not again*). Часто зустрічаються усічення, наприклад: *rly* (*really*), *tho* (*though*).

Специфічними для Twitter є неологізми, які утворюються здебільшого шляхом телескопії: *Tweetplomacy* (*Twitter + diplomacy*), *Tweetsitter* (*tweet + sitter*), *clash* (*clang + crash*), *relaxative* (*relax + -ative*), *twocal* (*Twitter + local*), *twoet/twoem/twoetry* (*Twitter + poet/poem/poetry*), *tweedundant* (*tweet + redundant*), *twam* (*Twitter + spam*), *twemment* – (*tweet + comment*).

3. Висновки. Найпродуктивнішими словотвірними моделями утворення нових слів у мережі Twitter є скорочення та блендування, внаслідок чого значна кількість повідомлень потребує певного декодування, а їхня інтерпретація стає неможливою без відповідного знання абревіатур та акронімів. Меншою продуктивністю характеризуються звуконаслідування, конверсія, афіксація. Практично непродуктивними є словоскладання, чергування голосних в корені, зміна наголосу.

Література

1. Каратаєва, М. В. (2014). *Семіотика віртуальної комунікації (на матеріалі сучасної англійської мови)* : дис. ... канд. філол. наук. КНУ ім. Тараса Шевченка. К. 244.

2. Кузнецова, М. О. & Шибєко, А. П. (2018). Прагматичний потенціал засобів текстової комунікації у соціальній мережі TWITTER. *Наукові записки. Серія : Філологічні науки*. Кропивницький : КОД. № 164. 351–355.

3. Луценко, О. І. (2013). Лінгвістичні аспекти Інтернет-комунікації. *Наукові записки Нац. ун-ту «Острозька академія»*. Острог. № 40. 64–66.

4. Сидорук, Г. І. (2016). Інтернет-скорочення як засіб мовної економії. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. Т. 14. 292–299.

5. Юречко, Д. О. (2020). Структурно-семантичні особливості скорочень у соціальній мережі Twitter. *Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2020. Вип. 12. Т. 2. 287–290.

Oleksandr Berkuta

Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University

Scientific Supervisor: PhD, A.A. Kryshtaliuk

CONCEPT DREAM IN THE AMERICAN POLITICAL DISCOURSE

The paper deals with the concept DREAM and its realization and verbalization in the political discourse. The investigation is conducted on the basis of Luther Martin King's speech "I have a Dream". It has been specified that in King's speech the concept DREAM contains such a central component as social one which is specified as equality, brotherhood, justice and freedom.

Keywords: *concept DREAM, political discourse, social component, brotherhood, justice, freedom.*

Concept is a mental unit that accumulates our experience and knowledge in a generalized way [3, p. 98]. We view concepts as grounded in sensory-motor experience and image schemas. Image schemas are elementary mental structures that can structure larger constructs in terms of their meaning.

The concept DREAM has influenced considerably the conceptualization of the world by Americans. «American dream is a staple of American self-portrait» [2, p. 218]. Scholars have come to conclusion that the main components of the concept DREAM are success orientation and material prosperity, which are based on the idea of equal opportunities for all citizens of America [1, p. 68]. We consider them specific components of the concept DREAM. The more generalized components of this concept are cognitive, national, social, historical and economical.

In this article the noun dream is defined as "a strongly desired purpose or goal" [Dic Entry]. *Dream* in the sense of "that which is presented to the mind by the imaginative faculty, though not in sleep" is from 1580s. The meaning "ideal or aspiration" is from 1931, from the earlier sense of "something of dream-like beauty or charm" (1888). The notion of "ideal" is behind *dream girl* (1850), etc. [6]. The study of its meaning shows that the concept DREAM correlates with the idea of IDEAL.

The aim of this paper is to find out how the generalized components of the concept DREAM are verbalized in the American discourse. For the analysis we have

chosen the famous speech “I Have a Dream” by Martin Luther King, Jr. Martin Luther King, Jr., a symbolic figure of American blacks and a world figure. He led protests and demonstrations struggling for civil rights. He directed the peaceful march on Washington, D.C., of 250,000 people to whom he delivered his address, “I Have a Dream”.

In King’s speech the concept DREAM contains such a central component as social one which is specified as equality, brotherhood, justice and freedom. These components are conceptualized metaphorically. Men are viewed as created objects of equal rank, e.g. [...] *all men are created equal* [5]. Then the location of men is specified, e.g. [...] *to sit down together at the table of justice* [5], *an oasis of freedom and justice* [5]. In the text of the speech all these components make a unity, and it means that people of the country create a new whole with equal importance of everyone.

Transformation of personal pronouns from *I* to *we* underlies unity in which the sender merges with the audience. King addresses his speech both to direct recipients (*you*) who are the participants of the demonstration, e.g. *I am happy to join with you today in what will go down in history as the greatest demonstration for freedom in the history of our nation* [5]; and indirect recipients, represented as the third party spoken about (*Negro slaves*), e.g. *This momentous decree came as a great beacon light of hope to millions of Negro slaves* [5].

The concept DREAM turns out to be very meaningful and contains other concepts belonging to the social layer of the DREAM concept. DREAM is conceptualized through foregrounding such inside concepts Freedom, justice, life, liberty, happiness, prosperity and backgrounding others like slavery, injustice, oppression, poverty. Contrast is the basic device of organizing the inner meaning of the concept DREAM. The topicalization of the content of the concept DREAM is achieved by repetition of the introductory phrase “I Have a Dream”. All inner concepts are conceptualized through the prism of the concept DREAM.

In his speech the concept DREAM is conceptualized as IDEAL DESTINATION that is shown through the connection of the present and future, e.g. “[...] *I have a dream today! I have a dream that one day* [...]” (speech). In King’s

speech DREAM is also conceptualized as OBJECT in CONTAINER, or PART of WHOLE, e.g. [...] *It is a dream deeply rooted in the American dream* [...] [5]. King's dream is a part of the American dream.

We conclude that in King's speech the concept DREAM belongs to the social conceptual domain and accentuates such values as equality, brotherhood, freedom and justice. The perspectives of further research are to do a detailed cognitive-communicative analysis of the concept DREAM in the American discourse.

References

1. Карпова К. С. Вербалізація національно-специфічних концептів американського суспільства ХХ – початку ХХІ століття : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка . Київ, 2008. 259 с.
2. Кирилюк М.П., Палей Т.А. Аналіз складу лексико-семантичного поля на позначення концепту культурний код (на матеріалі американського варіанту англійської мови). *Молодий вчений*. 2018. №1, Вип. 53. С. 214–219.
3. Краткий словарь когнитивных терминов / за ред. Е.С. Кубрякова, В.З. Демьянков, Ю.Г. Панкрац, Л.Г. Лузина. Москва, 1997. 245 с.
4. “Dream.” *Merriam-Webster.com Dictionary*, Merriam-Webster : web-site. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/dream>. Accessed 8 Mar. 2021.
5. King Martin Luther, Jr. I have a Dream : web-site. URL: <https://www.americanrhetoric.com/speeches/mlkhaveadream.htm>
6. Online Etymology dictionary : web-site. URL: <https://www.etymonline.com/search?q=dream>

Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University

Scientific Supervisor: PhD, Kryshaliuk A. A.

CONCEPTS OF JOY AND SORROW IN ENGLISH PROVERBS

The article is devoted to the study of the emotional concepts JOY vs. SORROW represented through paremias with the key words joy / sorrow, extracted from phrase dictionaries and dictionaries of proverbs and sayings of the English language. The article analyzes the common and distinctive features of English and American proverbs.

Keywords: *paremias, English and American proverbs, concepts JOY / SORROW.*

The basic unit of paremiology is a proverb. It is a great and valuable legacy of our ancestors, which is passed down by word of mouth for generations. These small expressions contain profound wisdom that can reveal the content of many things. A proverb is an apt figurative folk saying, often rhymed in structure, which in a concise form generalizes, synthesizes various phenomena of life and has an instructive and philosophical character [2, p. 482 – 483].

According to V. Dahl, a proverb is a short parable in which judgments, sentences, and teachings are expressed [1, p. 345]. In English-language encyclopedias, the term "proverb" is defined as a well-established expression with the characteristics of brevity, allegoricity, anonymity, metaphoricity, transmission and retention of life experience [4; 6; 8]. The Oxford Dictionary of Proverbs states that a proverb is a traditional statement that offers advice or determines morality in a short, meaningful, concise form [7, p. 11].

English proverbs verbalize different concepts. The two of them are concepts JOY and SORROW. British and American linguistic cultures have shaped their perceptions of JOY and SORROW, which are reflected in both their common and distinct stereotypical values.

In English, the concept of JOY is expressed in a synonymous series, which is realized in the tokens *bliss, contentedness, delight, elation, enjoyment, happiness*, among which the word JOY is dominant. The token JOY is interpreted as "feeling

great happiness and pleasure" [3].

The concept of SORROW is expressed in a synonymous series consisting of the tokens *sadness, unhappiness, grief, regret, depression, misery*, among which the word SORROW is dominant. The token SORROW is interpreted as "a feeling of great sadness, usually because someone has died or because something terrible has happened" [3].

Joy is described as the results of the own person's efforts in the proverbs with an active position towards joy. For example, a British proverb says that *"Every man is the architect of his own joy"* [8] and an American proverb has it that *"Happiness is for those who make it and for those who search for it"* [5]. The words "architect", "make it", and "search for" manifest that joy does not fall on us from above, we must seek it ourselves and work on it.

Negative consequences (for example, negative emotions as a consequence of uncertainty and inconstancy of joy), which is sometimes connected with joy experience, manifest a negative side of joy. For instance, a British proverb states: *"If you are happy, this annoys everyone"* [8]. The word "to annoy" signalizes about envy and negative emotions that are displayed by other people in response to your happiness. Also, joy is described as the absolute good in the positive estimation of joy experience. An American proverb says: *"Joy is the best reward"* [5]. The phrase the "best reward" manifests a positive tonality in happiness perception.

English proverbs emphasize that it is important for people to experience the emotion of SORROW together or to share it with others: *"Joy shared, joy doubled; sorrow shared, sorrow halved"*; *"Shared joy is a double joy; shared sorrow is half a sorrow"* [10, p. 249].

It is known that the American attitude to life is optimistic, and in the UK, on the contrary, argue that it is impossible to enjoy life constantly. The dialectical view of life is reflected in the proverbs with the contrast of joy - sorrow, unhappiness, worry, and so on. In lexicographical sources of the English language found proverbs with this binary opposition, the structure of which is based on the opposition: *"No joy without annoy"*; *"Sorrow remembered sweetens present joy"*; *"The remembrance of past sorrows is joyful"*; *"Joy was born a twin"*; *"After joy comes sorrow"* [9, p.249].

Thus, a significant number of proverbs with the concept of JOY / SORROW are evidence of the important role of the emotions of joy and sorrow in the English culture.

References

1. Даль, В. И. (1882) Толковый словарь живого великорусского языка: в 3 т. Москва : Русский язык, 584 с.
2. [Жайворонок, В. В. \(2006\). Знаки української етнокультури: Словник-довідник. Київ : Довіра, 703 с.](#)
3. Longman Dictionary of Contemporary English.
URL: <https://www.ldoceonline.com/>
4. Merriam-Webster Dictionary. URL: <http://www.merriamwebster.com/dictionary/comparison>
5. Mieder, W., Kingsbury, S.A., Harder, K.B. (1992). A Dictionary of American proverbs. New York : Oxford University press.
6. Online Etymology Dictionary. URL: <http://www.etymonline.com>
7. Wilson, F. P. (1992). Oxford Dictionary of English Proverbs. Oxford, 930 p.
8. The Oxford Dictionary of Proverbs. URL: http://www.e4thai.com/e4e/images/pdf2/_Oxford_Paperback_Reference_John_Simpson_Jennifer_.pdf
9. Ray, J. (1818). A complete collection of English proverbs: Also the most celebrated proverbs of the Scotch, Italian, French, Spanish and other languages. London, 308 p.
10. Strauss, E. (1994). Dictionary of European Proverbs. London and New York : Routledge, 2200 p.

Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko university

Scientific supervisor: PhD, O.O. Barbaniuk

CONCEPTUAL METAPHOR

AS A MEANS OF CATEGORIZING THE REALITY

The article deals with one of the main notions in cognitive linguistics – conceptual metaphor as a unified cognitive structure that connects mental representations with a sensory and experiential basis.

Keywords: *cognitive linguistics, conceptual metaphor, metaphorization, donor, recipient zone.*

The emergence of cognitive linguistics as an independent discipline at the end of the XXth century was influenced by the achievements of such foreign scientists as G. Lakoff, C. Fillmore, F. Johnson-Laird. Among different terms and notions of cognitive linguistics, one distinguishes “conceptual metaphor”, which was developed by G. Lakoff. The terms "cognitive" and "conceptual" concerning metaphor entered the terminological apparatus of domestic linguists in the mid-80s. XX c., soon after the appearance of Lakoff’s “Metaphors We Live by”. As A.N. Baranov rightly notes, the book was very quickly recognized by experts as "the bible of the cognitive approach to metaphor – a kind of analogue of Saussure's" Course of General linguistics "

Recently, plenty of scientific researches have been devoted to the multidimensional study of the theory of metaphor: P. Ricker, R. Boyd, E. McCormack, T. Kuhn, V. Telia, G. Lakoff, V. Gak. The most characteristic feature of these investigations is their cognitive orientation, their attempt to present the process of metaphorization in the form of a model, and analysis of the process of metaphorization based on reference relations. So, E. McCormack defines metaphor as a cognitive process that is naturally necessary for the implementation of informative and cognitive functions, this process is the unity of cognitive and semantic, the basis of which is the procedural processing of knowledge [1].

Conceptual metaphor is a semantic process in which a form of a language unit is transferred from one object of designation to another based on a certain similarity

between these objects when reflected in the speaker's mind. A more detailed study of the conceptual metaphor occurs at the end of the twentieth century – the beginning of the XXI century, associated with the introduction of cognitive-discursive paradigms by modern scientists who consider this concept as a complex multifunctional phenomenon in the logical-philosophical, semiotic, semantic, stylistic, and onomasiological aspects.

Conceptual metaphor as a complex sign allows us to identify in it the initial focus on perception and influence and pragmatic orientation, which gives the metaphor the ability to act as a means of performing an addressed Speech Act. In a specific speech situation, the speaker's attitude to the surrounding world is as follows just like the addressee's motivation for any action, it is not always expressed directly and, however, what is expressed in a veiled form can be quite understandable for the addressee.

In any metaphor, there must be a donor and a recipient zone. The donor zone is specific and anthropocentric: for its formation, as is well known, a person is widely used, in particular, his body (cf. neck, handle, the heart of the problem, etc.), location in space and movement (cf. he was furious/enraged, she was deeply moved). Such a strategy for the donor zone formation was proposed by J. R. R. Tolkien. It is described by Lakoff and is described by the term embodiment – thus an attempt is made to comprehend some general procedures of metaphorization in natural languages.

The metaphor has two important areas of reference to the surrounding reality. The donor zone is the very element based on which the transfer is performed, i.e. the area – the source of conceptualization (source). Lakoff believes that the source area is more intuitive, more specific, and, as a rule, is associated with the immediate physical or spatially primary experience of a person, being known in more detail to both interlocutors. The second area is the recipient area, i.e., the target area of the conceptual metaphor. An extremely important aspect in the study of metaphor is precise that it is responsible for the ability of a person to capture and create similarities between different classes of objects and individuals [2].

Conceptual metaphors represent stable correspondences between the source and

goal zones, fixed by the language tradition of the society. Results of analysis of available language material allow you to enrich the arsenal of high frequency conceptual metaphorical projections modern English-speaking culture, which, in particular, includes such metaphors as time is money, dispute is a war, life is a journey, universal conceptual metaphors of the visual communication channel in the system of nonverbal communication: a look (as an expression eye) - messages, eye contact – messaging, set of views – visual actions and states) - text, visual interaction (set eye contact) - nonverbal discourse, visual behavior-discursive. These metaphorical projections, in our opinion, form conceptual structures of a more global level – cognitive models of visual behavior of the speaker, which are psychological categories similar to the gestalts of cognitive psychology and conceptual psychology in the system of nonverbal communication, we identify fundamental concept spheres that unite they contain physical, psychological, and social domains that most often from the source area in the process of metaphORIZING the categories of nonverbal visual signs: space, time, movement, speed, quantity, quality, ownership, value, evaluation, truth or lie, crime, emotions, social relations order, faith [3].

Cognitive linguists G. Lakoff and M. Johnson have identified three overlapping categories of conceptual metaphors:

1) An orientational metaphor is a metaphor that involves spatial relationships, such as up/down, in/out, on/off, or front/back.

2) An ontological metaphor is a metaphor in which something concrete is projected onto something abstract.

3) A structural metaphor is a metaphorical system in which one complex concept (typically abstract) is presented in terms of some other (usually more concrete) concept.

Hence, by conceptual metaphor scientists understand a schema, a unified cognitive structure that connects mental representations with a sensory and experiential basis, in the formation of which a person's previous experience and the cultural environment in which he lives play an essential role. Understanding our experience in terms of objects and substances allows us to isolate some parts of our experience and treat them as discrete entities or substances of some single type.

References

1. Бредихин С. Н., Карагёзиду Д. Г. Концептуальная метафора: от когнитивистики к феноменологической герменевтике. *Фундаментальные исследования*. 2014. № 12-9. С. 2032-2035.
2. Лакофф Д., Джонсон М. Метафоры, которыми мы живем. *Теория метафоры*. М., 1990. С. 387-415.
3. Телия В. Н. *Метафора в языке и тексте*. М.: Наука, 1988. 176 с.

THE NOTIONAL AND EVALUATIVE COMPONENTS OF THE MOTIVATION CONCEPT

The article is devoted to the analysis of the notional and evaluative components of the linguocultural concept MOTIVATION based on the dictionaries of modern English and popular psychology discourse. It also discusses different approaches to the structure and interpretation of the concept.

Keywords: linguocultural concept, concept structure, MOTIVATION

The concept is a term to which different sciences give different definitions depending on the usage of this notion. In English dictionaries (*Collins COBUILD Advanced Learner's Dictionary, 2018; Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics, 2010*) "concept" is defined as "the idea that underlies a whole class of things," "common opinion, point of view." Most often, many layers are recognized in the structure of the concept.

Modern cognitive linguistics and cognitive cultural studies approach the concept as a multilayered linguocultural formation. In this regard, the Russian researcher Yu.S. Stepanov distinguishes three main layers in the concept: the literal meaning (internal form), the passive (historical) layer and the newest (actual and active) layer (Степанов, 1997). According to Z.D. Popova, I.A. Sternin's, the structure of the concept is represented by the core (base layer) and the periphery (interpretation layer) (Приходько, 2008). In our research, we adopt S.G. Vorkachev and V.I. Karasyk's approach to the concept, who distinguish the figurative-perceptual, notional and evaluative aspects in its structure (Приходько, 2008). The notional component is the basis of the concept, which reflects its denotative correlation with the referent. The figurative-perceptual component is a psychophysiological basis of the concept, which includes visual, auditory, taste and smell characteristics of objects, phenomena, events reflected in people's memory. The evaluative component represents knowledge, images and associations that are

imposed on the concept through the symbolic code of language (Приходько, 2008). So we consider it appropriate to begin the analysis of the concept MOTIVATION with the notional component.

Linguistic forms of realization of the notional component of the concept MOTIVATION are separate lexemes (*motive* and its synonyms) and collocations (*suspect somebody's motive, strong motive, hidden motive, etc.*) (Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics, 2010). According to the generalized data of the dictionaries (Collins COBUILD Advanced Learner's Dictionary, 2018; Merriam-Webster's Collegiate Thesaurus, 2018; Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics, 2010) the lexeme *motive* has the following meanings:

- 1) a reason for doing something;
- 2) causing movement or action;
- 3) the goal or object of a person's actions;
- 4) some inner drive, impulse, intention.

The general conceptual feature that can be identified based on the definitions of this lexeme is *encouraging human activity*. From etymological research, it follows that the analyzed lexeme *motive* is a borrowing from Old French “motif”, which means “moving” or causing someone to take action (Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics, 2010).

After analyzing the data from the above-mentioned dictionaries, we can conclude that the lexeme *motive* comes from the word “impetus” and is associated with the concept of prompting somebody to do something.

As mentioned above, the notional component of the concept is also expressed by a synonymic set. Thus, the concept MOTIVATION is expressed by not only the corresponding lexeme *motivation* and its derivatives but such synonyms as *catalyst, inclination, encouragement, reason, impetus, desire*, which are united by the meaning:

- 1) words or behavior that give someone confidence to do something;
- 2) a condition or event that is the cause of an important change;

The manifestation of the evaluative component of the concept is the contextual

use of the lexeme, which confirms the relevance of the chosen lexeme in popular psychology discourse. Consider the sentences below, which show different contexts of the concept MOTIVATION realization:

1. *Motivation is what gets you started. Habit is what keeps you going* (Elrod, 2012). The word *motivation* has a meaning *causing movement or action* because motivation is the first step in forming habits.
2. *Motivation and enthusiasm go hand in hand* (Long, 2013). The word *motivation* has the meaning of *a reason for doing something*.
3. *Motivation is a habit* (Long, 2013) The word *motivation* has the meaning *goal of a person's actions*.
4. *Procrastination negatively affects your motivation level* (Long, 2013).
5. *Focusing on issues that you have no control over leads to irritation, frustration and ultimately low motivation* (Long, 2013).

In the last two sentences, the word *motivation* has a meaning of some *inner drive, impulse, intention*.

To conclude, there is still no single definition of the concept. This is due to its complex and multidimensional structure, which not only contains the conceptual basis but also includes associations, emotions, evaluations, national images and connotations inherent in a certain culture. Further research of the concept MOTIVATION will attempt to highlight the figurative component.

References

1. Приходько, А.М. (2008) *Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики*. Прем'єр.
2. Степанов, Ю.С. (1998) *Язык и метод: К современной философии языка*. Языки русской культуры.
3. *Collins COBUILD Advanced Learner's Dictionary: The Source of Authentic English* (9th ed.). HarperCollins UK.
4. Merriam-Webster & Inc. (2018). *Merriam-Webster's Collegiate Thesaurus*. Merriam-Webster, Inc.

5. Richards, J. C., & Schmidt, R. W. (2010). *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics* (4th ed.). Routledge.

Sources of illustrative material

1. Elrod, H., & Kiyosaki, R. (2012). *The miracle morning: The not-so-obvious secret guaranteed to transform your life (Before 8 AM)*. Hal Elrod.
2. Long, K. (2013). *Magic motivation - From stuck to success in days*. Ebookit.com.

**PERSPECTIVES ON TEACHING AND LEARNING A FOREIGN
LANGUAGE**

Анастасія Бучковська

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Науковий керівник: О.І. Главацька, кандидат філологічних наук,

доцент кафедри англійської мови

**НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ (НА ОСНОВІ ФРАГМЕНТА УРОКУ З
ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНОГО ЧИТАННЯ)**

У статті розглянуто різні види читання, запропоновано завдання до них для формування навичок роботи з іншомовним текстом. Проаналізовано основні етапи роботи з іншомовним текстом на основі фрагмента уроку з ознайомлювального читання.

Ключові слова: іншомовний текст, переглядове читання, ознайомлювальне читання, вивчаюче читання, навички читання

Постановка проблеми. Як відомо, текст – це відкрита культурно-інформаційна система, в якій зберігається культурний досвід інших людей. Читання є одним із видів комунікативної діяльності, тому можна з впевненістю сказати, що без оволодіння цим видом мовленнєвої діяльності подальше використання іноземної мови буде досить обмеженим та непродуктивним [4].

Метою статті є характеристика основних видів читання, формування навичок роботи з іншомовними текстами та методичні рекомендації до проведення фрагмента уроку з ознайомлювального читання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Читання, як самостійний вид мовленнєвої діяльності, включає сприйняття та розуміння інформації, закодованої графічними символами. Відповідно до стандарту учні повинні навчитися самостійно читати нескладні автентичні тексти різного характеру і типу [2].

Ні для кого не секрет, що зазвичай учні не люблять читати, здебільшого вважаючи цей процес нудним і нецікавим. Справді, кого може зацікавити повільне мляве читання тексту, особливо, коли сам текст не цікавий. Отож, завдання вчителя в тому, щоб зробити роботу з іншомовним

текстом цікавою і змістовною.

У методиці навчання іноземних мов зазвичай виділяють три види читання: ознайомлювальне, переглядове, вивчаюче. Розглянемо їх детальніше:

Мета ознайомлювального читання полягає у розумінні основної інформації (70-75%). Види вправ: за заголовком догадатись про зміст тексту; відповісти на основні запитання, які стосуються змісту; обрати найкращий варіант заголовку; з поданих тверджень вибрати правдиві; обрати відповідну ілюстрацію до тексту; коротко передати основний зміст (можна рідною мовою) та ін.

Метою вивчаючого читання є максимально повне і точне розуміння тексту. Види вправ: відповісти на запитання, які стосуються основного змісту; обрати відповідний малюнок, який буде ілюструвати провідну думку; виписати суттєву інформацію; скласти розгорнутий план тексту тощо.

Мета переглядового читання: формування вміння швидко переглянути текст, щоб знайти потрібну інформацію. Види вправ: відповісти на запитання, які стосуються основної інформації; відповісти на запитання, які стосуються важливих деталей з тексту; відшукати у тексті певні факти, чи відповіді на запитання і т.п.

У традиційній методиці роботи з іншомовними текстами передбачено три етапи. Розглянемо їх та можливі завдання на основі фрагменту уроку з навчання ознайомлювального читання.

Дотекстовий (передтекстовий) етап- спрямований на аналіз мовних і смислових труднощів, введення у проблеми, створення в учнів установки на розуміння основного змісту.

Приєм 1. Активне слухання, відповіді на запитання.

T: Hello, pupils. Today we are going to speak about street musicians. Have you met street musicians? Did you like their playing of musical instruments?

Приєм 2. Звернення уваги на питання, на які потрібно буде дати відповідь.

T: Be ready to answer my questions: 1.What is the text about? 2.Who plays musical instruments on the streets of the city? 3. What do you know about street

musicians? 4. What kind of music do musicians play? 5. Who are the musicians?
6. Where do musicians like to play?

Читання тексту, під час якого відбувається тренування видів читання.

Приєм: самостійне читання тексту учнями. (Текст «Music in the Streets» [<http://poradu24.com/english/teksti-ta-testi-z-chitannya-dlya-7-klasu-reading-comprehension.html>]).

Післятекстовий етап, а саме: контроль розуміння тексту, обговорення змісту прочитаного, навчання смислової переробки інформації.

Приєм 1. Відповіді на запитання вчителя.

T: I see you have read the text and are ready to answer my questions (*вказані вище*).

Приєм 2. Re-reading (*якщо потрібно*).

Приєм 3. Connect the parts of the sentence

T. Connect the beginning of the sentence and its end.

1. Street musicians play ...

2. Street musicians are ...

3. On Sundays, Hyde Park is ...

4. People like ...

a) the best place because there are so many people.

b) pop or folk music, classical music, new and old songs.

c) street music.

d) men and women.

Приєм 4. True or false.

T: Indicate which sentence is true and which is false. Write "true" or "false" next to the sentence number.

1. Street musicians are aged between 12 and 40 years.

2. People don't like listening to street musicians.

3. The best places for musicians are shopping malls and markets.

4. Musicians usually wear bright clothes because they want to attract attention.

5. Many musicians are unemployed.

Приєм 5. Put the words in the correct order.

T: Rewrite the sentence, putting the words in the correct order.

1. These musicians bring color and the life streets to.
2. Many musicians are university professional former or musicians students.
3. Learn new songs all the time, or and listeners you'll fewer fewer else have.
4. Now and then, they come, and different the are to a musicians place moved.
5. People like street music because more it attractive the city makes.

Висновки. Проаналізувавши основні види читання та подавши фрагмент уроку з ознайомлювального читання, можна зробити висновок, що дуже важливо сформувати в учнів необхідні уміння роботи з іншомовним тестом, прищепити культуру читання для засвоєння матеріалу усвідомлено та з інтересом.

Література

1. Бородіна Г. І., Бовчалуок Я. П. Система і характер вправ професійно-орієнтованого підручника для інтенсивного навчання читання. *Іноземні мови*. 2000. №3. С. 37–39.
2. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник / С. Ю. Ніколоєва. Київ: Ленвіт, 2002. С.187-205.
3. Ніколаєва С. Ю., Гринюк Г. А., Олійник І. І. та ін. Сучасні технології навчання іншомовного спілкування. Київ: Ленвіт, 1997. 96 с.
4. Основы методики преподавания иностранных языков / ред. В. А. Бухбиндер. Київ: Вища школа. 1986. С. 263-275.

Хмельницький національний університет
Науковий керівник: доктор педагогічних наук,
доцент кафедри практики іноземної мови
та методики викладання

О.О. Рогульська

ГЕЙМІФІКАЦІЯ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

In the article the term "gamification" is defined; the requirements for the introduction of game techniques are outlined; the issue of introducing gamification in a non-game environment in order to develop students' motivation to learn English is considered; the tools that should be used in teaching English are characterized. It is proved that the use of game techniques for educational purposes can positively affect the effectiveness of teaching English to students.

Keywords: *gamification, game, game techniques, teaching English.*

У психолого-педагогічних працях В. Беспалька, Н. Ничкало, О. Пехоти, Г.Селевко, С. Сисоевої зазначається, що однією з дієвих методик організації освітнього процесу є ігрова діяльність, або гейміфікація, оскільки сприяє розвитку мотивації до навчальної діяльності; розвиває розумові навички, просторову уяву та реакцію учнів; заохочує до роботи в інтерактивному середовищі; формує практичні вміння; сприяє організації самостійної роботи; урізноманітнює рутинне виконання типових вправ і завдань; стимулює пізнавальну активність; забезпечує індивідуалізацію навчання, конфіденційність роботи з комп'ютером. Конкурентні ігри заохочують гравців дійти до перемоги, самостійно опрацьовувати матеріал, навчатися на власному досвіді.

Термін «гейміфікація» походить від англійського слова «gamification» – використання ігрових практик та механізмів у неігровому контексті для залучення кінцевих користувачів до розв'язання проблем [8]. Існує безліч поглядів на трактування поняття «гейміфікація». Розглянемо деякі з них.

У 2002 році цей термін був використаний американським програмістом і розробником відеоігор Ніком Пеллінгом. Гейміфікація спочатку

застосовувалася до сфери маркетингу, реклами та бізнесу й тільки у 2012 році К. Кепп використовує це поняття в освітньому процесі, розглядаючи його як застосування заснованих на грі механік, а також ігрового принципу мислення з метою залучення та мотивації до дії, сприяння навчанню й вирішення проблем [5, с. 12].

На думку Салена і Циммермана, гра – це система, в якій гравці задіяні у вирішення штучного конфлікту, що визначається правилами та виражається у кількісному результаті [7, с. 688]. Від інших ігрових форматів гейміфікація відрізняється тим, що її учасники орієнтовані на кінцевий результат своєї реальної діяльності, а не на гру, як таку. Ігрові елементи інтегруються до реальних ситуацій для мотивації конкретних форм поведінки у заданих умовах. Відтак, гейміфікація – шлях до навичок, а гра – один із найкоротших шляхів до формування цих навичок.

Джен Макгонігал зазначає, що «гейміфікація» — це спосіб впливу на людську поведінку, який базується на використанні ігрових елементів. Перетворюючи досвід за допомогою ігор, він долає соціальні та психологічні обмеження, що уможлиблює вивільнення людського потенціалу. Для того, щоб навчальний процес називався гейміфікованим, він повинен містити 4 характеристики, а саме: чітко визначену мету, що забезпечить мотивацію до участі у грі; логічні та послідовні правила, що визначають обмеження та рамки досягнення поставленої мети; стабільна система зворотнього зв'язку, яка гарантує, що поставлена мета досяжна, а гравці слідують правилам; добровільна згода на участь у грі і слідування правилам досягнення мети [1].

Дж. Кім вважає, що «гейміфікація – це впровадження ігрових технологій, з метою зробити завдання більш захоплюючим і цікавими» [6, с. 380]. На думку О. Карабіна, «гейміфікація» – це процес використання ігрового мислення і динаміки ігор для залучення учнів до вирішення завдань, перетворення освітнього процесу на гру. Під гейміфікацією науковець розуміє впровадження ігор, ігрових технік та ігрових практик з освітньою метою [2].

Б. Качан стверджує, що «гейміфікація» – це спосіб впливу на учнів: в електронному навчанні ігри можуть замінити набридлі типові завдання, а в

умовах традиційного навчання – урізноманітнити сталу структуру занять. Вагома цінність гейміфікації полягає у тому, що ігровий принцип сприяє створенню осмисленого навчального досвіду» [3].

Сфера застосування ігрових технологій фактично є необмеженою на сьогоднішній день. На думку О. Пасічник, гейміфікувати можна будь-яку сферу, складну та рутинну діяльність, неігровий контекст, яким зазвичай притаманна низька мотивація. Цей процес спрямований на те, щоб зацікавити індивіда та зробити захопливою рутинну діяльність, але й при цьому залишити людину в реальному світі, дозволяючи вдосконалювати саме їй необхідні уміння і навички [4].

Отже, гейміфікація – це різне застосування підходів, характерних для комп'ютерних ігор в програмних інструментах для неігрових процесів з метою залучення користувачів, споживачів і учнів, у вирішення прикладних завдань, використання продуктів, послуг.

Оскільки відео, комп'ютерні ігри, Інтернет змінюють аудиторію, поступово перетворюючи «читачів» більшою мірою в «глядачів» та «гравців», а сучасне покоління школярів називають Generation Dot Com, для яких більш звичним є сприйняття аудіовізуальної інформації, ніж друкованої, пропонуємо застосувати у дистанційних і змішаних формах навчання англійської мови, наступні інструменти: комп'ютерні ігри, навчальні мобільні додатки («LearningApps», «Quizlet», «Kahoot» і «ClassTools»), програми і додатки з елементами доповненої реальності («Peronio», «Reading Kingdom») і з 3D-спілкуванням за допомогою аватарів («Machinima», «Second Life»).

Англійську мову в Новій українській школі вивчають з першого класу. Учні дуже люблять ігри і все, що з ними пов'язано. Для учнів 2–4 класів на допомогу вчителю приходять програма «Enjoy Listening and Playing». Програма створена як мультимедійний додаток до підручника «Enjoy English», має універсальність і гнучкість та може бути використана в якості додатку до будь-якого підручника з англійської мови для початкової школи.

Для учнів старших класів становить інтерес платформа «Duolingo». Платформа пропонує численні письмові уроки, диктанти, тут приділяється

увага і розмовним навичкам. Ще однією освітньою платформою для вивчення іноземної мови є платформа «Lingualeo». Освітня платформа «Quizlet» також дозволяє створювати електронні інтерактивні завдання та використовувати вже існуючі напрацювання інших викладачів. «Triventy» – є ігровою платформою, яка дозволяє писати, запускати і проводити онлайн тести в класі. Учні беруть участь у грі, використовуючи свої смартфони – вони перетворюються на пульт дистанційного керування. Даний ресурс дозволяє також вирішити проблему традиційної освіти і звільняє вчителя від перевірки тестів – здійснюється миттєвий зворотний зв'язок, де учні відразу бачать свої результати.

Отже, на відміну від традиційних форм навчання, гра містить дуже важливий компонент – розважальний характер, та має низку переваг, зокрема: непідробна зацікавленість учнів, безпосередня залученість в освітній процес, та найважливіше – на подання завдань не впливають особистісні якості вчителя, а відповіді фіксуються однозначно, точно і неупереджено. За умов правильного й систематичного використання ігрових технік на уроках з англійської мови в учнів розвивається логічне й креативне мислення, здатність аналізувати, спостерігати; виховується наполегливість, готовність до співпраці та взаємоповага.

Література

1. Дядікова, О. (2018, March 1). *Гра як інструмент: що таке гейміфікація?* Mistosite. <https://mistosite.org.ua/ru/articles/hra-iaik-instrument-shcho-take-heimifikatsiia>
2. Карабін, О. Й. (2019b). *ГЕЙМІФІКАЦІЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ* (№. 67). http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/14039/1/Karabin_Gameification_educational.pdf
3. Качан, Б. М. (2017). *Гейміфікація в системі новітніх технологій навчання іншомовної компетентності студентів медичних вищих навчальних закладів.* https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4865
4. Пасічник, О. (2018). *Гейміфікація процесу навчання іноземної мови студентів закладів вищої освіти.*

http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/6400/1/Pasichnyk_Gamification.pdf

5. Kapp K. M. The Gamification of Learning and Instruction: Gamebased Methods and Strategies for Training and Education. San Francisco, 2012. 12 p.

6. Kim A. J. Community building on the web: Secret strategies for successful online communities. Addison-Wesley – Longman Publishing Co., Inc., 2000. 380 p.

7. Salen, K., and Zimmerman E. (2003) Rules of Play: Game Design Fundamentals. Cambridge: MIT Press, 688 p.

8. Wikipedia contributors. (2020, February 22). *Гейміфікація*. Вікіпедія Вільна Енциклопедія.

<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B5%D0%B9%D0%BC%D1%96%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F>

ВИКОРИСТАННЯ КРЕОЛІЗОВАНИХ ТЕКСТІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

The article describes the main features of the use of creolized texts in foreign language lessons, taking into account the needs of modern students. The concept of creolized text is defined, the advantages of creolized texts, their possibilities and didactic potential are considered.

Keywords: *creolized text, foreign language lesson, visualization, verbal and nonverbal component.*

Особливою формою комунікації, що має на меті вивчення іноземної мови і культури, мова якої вивчається, є навчальний текст, як основна одиниця навчання. Текст сприяє набуттю комунікативної компетенції, тобто комбінації декількох складових: лінгвістичної, дискурсивної, соціокультурної. Проте завдяки стрімкому розвитку комп'ютерних та інформаційних технологій сучасному поколінню стає недостатньо «цікавим» прочитання звичайного кодового тексту. Представники «медійного покоління» все частіше користуються Інтернетом, який майорить барвистими зображеннями, фото, відеосупроводом тощо. Сучасні учні надають перевагу мобільним телефонам та іншим гаджетам, а не друкованим текстам, а головне, «вони є переважно візуалами за типом сприйняття інформації, а отже бачать світ через призму різноманітних «картинок», відеозображень» [1]. Саме тому, на нашу думку, важливим є активне використання на уроках іноземної мови саме креолізованих текстів.

У сучасних дослідженнях переважно розглядається питання використання креолізованих текстів на уроках літератури з метою активізації читацької діяльності учнів. Проте питання використання креолізованих текстів на уроках іноземної мови залишається поза увагою.

У рамках сучасної лінгвістики інтерес до невербальних засобів комунікації значно зріс, що спостерігається у великій кількості досліджень, присвячених семіотично ускладненим, відеовербальним, полікодовим, креолізованим текстам. Це роботи Анісімової Є.Є., Березіна В.М., Зєнкова А.Ю., Каменської О. Л., Лазаревої Є. А., Сорокіна Ю., Нікітіної А.В. І. П. Смірнова та ін.

Найчастіше у сучасній лінгводидактиці використовують визначення креолізованого тексту Є.Є. Анісімової, яка визначала подібні тексти як особливий лінгвовізуальний феномен, текст, в якому вербальний і невербальний компоненти утворюють одне візуальне, структурне, смислове та функціонуюче ціле, що забезпечує його комплексний креолізований вплив на адресата [1, с. 17].

Основними компонентами «класичного» креолізованого тексту є вербальна складова (вербальний текст, напис/підпис) і візуальна, іконічна, невербальна складова, яка може бути представлена зображеннями/ілюстраціями (фотографією, малюнком, карикатурою тощо), схемами, символічними зображеннями, таблицями, формулами і т.д.

Ми переконані, що матеріал, представлений у вигляді креолізованого тексту, стає зручним при вивченні іноземної мови. Він поєднує в собі текстовий компонент та візуальне зображення, що впливає на різноманітні сигнальні системи учнів. Візуалізований матеріал дає змогу ефективно утримувати уваги учнів на ключових моментах навчального матеріалу, відкриває нові перспективи для реалізації провідних дидактичних принципів у навчанні та створює передумови для підвищення якості й результативності навчання. Доцільність використання креолізованих текстів підтверджується тезою М.Б. Ворошілової про засвоєння інформації: «Інформація, що міститься безпосередньо в текстовому повідомленні, засвоюється лише на 7%, голосові характеристики сприяють засвоєнню 38% інформації, тоді як наявність візуального образу помітно підвищує сприйняття – до 55%. При цьому важливо відзначити, що якщо вербально-представлена інформація впливає на свідомість індивіда раціональним шляхом, то використання різних лінгвістичних засобів

автоматично переводить сприйняття на підсвідомий рівень» [2, с. 78].

Існує велика кількість різноманітних видів креолізованих текстів, а саме: комікс, буктрейлер, постери або плакати, буклет або брошура, фотоколаж, логотип, рекламні оголошення, «дуддл», карикатура, скрапбукінг, кардмейкінг, афіша тощо.

Найчастіше на уроках іноземної мови використовують комікси з метою формування комунікативної компетентності. Цьому питання присвячено достатньо науково-методичних доробок, а ось питання використання на уроках іноземної мови інших видів креолізованих текстів залишається невивченим.

Відмінність комікса від інших видів креолізованих текстів полягає у тому, що комікс має сюжет, він повідомляє нам не просто інформацію, а цілу історію, яка представлена у діалогах головних персонажів та доповнюється зображеннями. В той час як, наприклад, афіша або реклама представляють певну інформацію, яку потрібно ще інтерпретувати та пояснити, враховуючи також певні особливості зображальних засобів (колір, розмір шрифту тощо), мовних (типи речення, синтаксис тощо), соціокультурних тощо.

Не зважаючи на те, що комікси володіють величезним дидактичним потенціалом, не усі вони можуть використовуватися на уроках іноземної мови. Так само й інші види креолізованих текстів повинні відповідати певним вимогам, як-от: вікові особливості школярів, комунікативно-пізнавальна та соціокультурна цінність текстів, доступність, зрозумілість, актуальність тощо. Так як креолізовані тексти переважно є автентичними, то потрібно також враховувати, що в них зустрічатимуться і фонові лексика, і культурні реалії, і розмовна лексика й інші мовні особливості, що можуть ускладнювати розуміння таких текстів не носіями мови.

До переваг креолізованих текстів належать також їх лаконічність, невеликий обсяг та актуальність тем. Будучи носієм конкретної інформації, невербальні засоби намагаються привернути увагу адресата, а повна експлікація інформації з тексту стає неможливою без їх декодування та інтерпретації. Отже, перед учнями постає певна «загадка», «ребус», які потрібно не лише прочитати, але й розгадати. При правильно підбраному

матеріалі креалізовані тексти можуть також стати чудовим мотиватором до вивчення іноземної мови.

Враховуючи той факт, що у креалізованих текстах велику роль відіграє графічне зображення, це також спонукає до розвитку креативних здібностей учнів. Школярі самі можуть створювати матеріал в яскравій формі, використовуючи не лише творчу фантазію, а й при цьому розвиваючи свою мовленнєву компетентність (наприклад, підібрати ілюстрацію до фразеологізму, потренувати певні граматичні навички, закріпити лексичний матеріал, описати подію, інструкцію тощо).

Підсумовуючи, зазначимо, що сучасні учні вимагають не менш сучасних підходів до навчання. Вчителю потрібно враховувати потреби та вимоги «медійного покоління». Креалізовані тексти володіють гарним дидактичним потенціалом для вивчення іноземної мови, якщо при цьому правильно, з методичної точки зору, їх дидактизувати.

Література

1. Анисимова Е.Е. Лингвистика текста и межкультурная коммуникация (на материале креолизованных текстов): учеб. пособие для студ. фак. иностр. яз. вузов. М. : Издательский центр «Академия», 2003. 128 с.

2. Ворошилова М. Б. Креолизованный текст в политическом дискурсе. *Политическая лингвистика*. 2007. Вып. (3) 23. С. 73-78.

3. Ісаєва Олена. Креалізований текст на уроках світової літератури як фактор активізації читацької діяльності. URL : <http://ozonlit.in.ua/kreolizovanyj-tekst-na-urokah-svitovoji-literatury-yak-faktor-aktyvizatsiji-chytatskoji-diyalnosti/> (дата звернення: 15.03.2021).

Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського

Науковий керівник: канд.пед.наук, Теклюк Ганна Петрівна

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЧИТАННЯ ЗАСОБАМИ АВТЕНТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТАРШИХ КЛАСАХ ЗАГАЛЬНО - ОСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

Постановка проблеми. Щоб вільно володіти іноземною мовою, потрібно набути необхідного рівня навичок іншомовної комунікації, достатніх для спілкування в певних сферах життя. З шести рівнів володіння мовою, рекомендованих Радою Європи, прийнятним для випускників загальноосвітніх навчальних закладів є рівень B1 (незалежний користувач). Він забезпечує досягнення функціональної грамотності в оволодінні мовою, що дійсно дає можливість мовленнєвої взаємодії з носіями мови як з особистою метою, так і з метою міжнародної співпраці.

Актуальність даної теми полягає в тому, що саме в автентичному тексті представлені широкий вибір лексики і правильне граматичне оформлення висловлювання, а також змістовна сторона, що відіграє важливу роль та містить інформацію про культуру країни; відтворено національну специфіку країни, мова якої вивчається; інформацію, яка є цікавою та значущою для учнів і відповідає їх потребам та інтересам. Такий текст викликає певну реакцію, стимулює розумову діяльність учнів на уроках іноземної мови. Жанрова різноманітність дозволяє навчати учнів старших класів сприймати інформацію з різних сфер життя: описи подій, розповіді, радіо і теленовини, лекції, розмови, інтерв'ю, оголошення, пісні, поезія тощо.

Проблему необхідності культуро спрямованого оволодіння іноземними мовами досліджували такі вітчизняні і зарубіжні вчені-педагоги: А.Є. Бабайлова, Д.В. Малявін, Л.Г. Морська, А.Г. Неділько, А.С. Пелишенко, О.М. Шерстюк, та інші.

Головною метою цієї роботи є з'ясувати позитивний вплив автентичних текстів на формування навичок читання на уроках англійської мови у старших

класах, вивчити особливості процесу навчання читання на уроці англійської мови з використанням цих текстів. [4, ст.137].

Застосування автентичних матеріалів на уроках іноземної мови має певні аргументи:

- використання штучних, спрощених текстів у подальшому може стати причиною ускладнення розуміння текстів, що відображатимуть реалії життя;
- препаровані навчальні твори втрачають характерні ознаки тексту як особливої одиниці комунікації, позбавлені авторської індивідуальності, національної специфіки та колориту;
- автентичні тексти різноманітні у стилевому та тематичному планах, робота над такими текстами викликає в учнів значний інтерес;
- ілюструють функціонування мови у формі, що прийнята її носіями, а також у природному соціальному контексті;
- зазначений вид текстового матеріалу є найбільш оптимальним засобом навчання культури країни, мова якої вивчається;
- матеріали автентичного характеру мотивують учнів, оскільки вони видаються більш цікавими і є великим стимулом до навчальної діяльності, ніж «штучні» матеріали;

Вітчизняні дослідники виокремлюють ряд засобів, які можна використовувати залежно від особливостей конкретної аудиторії, цілей навчання й рівня підготовленості учнів, а також бажання й можливостей педагога, зокрема твори художньої літератури англійською мовою, автентичну пресу, радіо, телебачення, комп'ютери та електронний обмін даними тощо. [5, ст.328].

Вважаємо, що одним із успішних засобів наближення навчального процесу в загальноосвітніх навчальних закладах до реального життя є використання автентичного матеріалу на уроках. Основою сучасної методики викладання іноземних мов є використання автентичних джерел для формування навичок спілкування. [1, ст.67].

Під автентичністю в методиці навчання іноземної мови розуміють

застосування автентичного мовного та мовленнєвого матеріалу у процесі навчання. Автентичність, на думку автора, – це така якість тексту, що забезпечує під час його опрацювання функціонування саме тих мовленнєвих механізмів, які реалізують спілкування в природних умовах реального життя. [6, ст. 102].

Існує декілька принципів добору автентичних матеріалів, серед них варто виділити те, що:

- викладачам слід звернути увагу на який вік і рівень володіння мовою вони розраховані;
- знаходити тексти, що відповідають тематиці і проблематиці навчання;
- аналізувати, на якому етапі і з якою метою буду їх використовувати;
- шукати тексти, що надають можливість соціокультурного аналізу і слугують базою для співставлення культурних реалій;
- прогнозувати, чи можуть ці тексти створити труднощі для учнів і які саме. [6, ст.104].

Висновки. Підсумовуючи вищесказане, необхідно особливо підкреслити, що використання автентичних текстів у процесі навчання іноземної мови створює сприятливе підґрунтя для розвитку комунікативних умінь учнів, забезпечує їхню активність та особисту зацікавленість на занятті. Знайомство з цінностями культур інших народів, опора на досвід у спілкуванні сприяє вихованню толерантності до інших культур, формує манери поведінки, власне бачення світу та своє місце в ньому і сприяє розвитку соціокультурної компетенції.

Література

1. Шерстюк О. М. Сучасні підходи щодо викладання іноземних мов // Іноземні мови. – 2000. – № 1. – С. 65-70.
2. Aims for your lesson plan Електронний ресурс. – Режим доступу: www.philseflsupport.com/less. – Назва з екрана.
3. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : [підручник] / [С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Бігич, Н. О. Бражник та ін.]. – [вид. 2е, випр.і переробл.]. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.

4. Макробок Ю.В. Використання автентичних матеріалів для формування комунікативної та соціокультурної компетенції старшокласників. – Таврійський вісник освіти. – 2014 – №1 (45)
5. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : [підручник] / [Л. С. Панова, І.Б. Андрійко, С. В. Тезікова та ін.]. – К. : ВЦ “Академія”, 2010. – 328 с.
6. І.М.Коломійчук. Автентичні матеріали як засіб забезпечення соціокультурного спрямування процесу навчання іноземної мови.//Вісник університету ім. Альфреда Нобеля. Педагогічні науки. – 2017 – №1 (13)

WAYS TO PRESENT AND TEACH VOCABULARY IN SECONDARY CLASSROOMS

Lexical stock is the basis of any language. The correct approach to explaining new lexical material during learning English provides 40% of successful foreign language proficiency. The article reveals the main classification of ways of semanticization of new vocabulary and considers six effective and innovative approaches to the explanation of lexical material.

Keywords: *lexical units, Incidental Vocabulary Acquisition (IVA), method, semanticization.*

New lexical units should not just be mechanically learned, but mastered in such a way that students can use them in oral and written language, depending on the learning situation and language task. It should be noted that each training exercise should have a communicative value, the pupil should not just repeat the language structures, he/she should be given a specific task.

There are two main approaches to learning foreign language vocabulary:

a) non-translatable

b) translatable.

Non-translatable one includes:

1) demonstration of objects, gestures, pictures, etc.;

2) explaining the meaning of the word using:

a) definitions – the meaning of the word;

b) enumeration: red, yellow, blue, dark.

c) semanticization using synonyms / antonyms;

d) determining the meaning of a word based on a contextual guess, for example: These isles consist of 4 countries (means that we are talking about the British Isles).

e) determining the meaning of a word using its internal form. For example, words that are similar in sound and spelling to the native language: patriot, etc.

The translatable methods of semanticization include:

- 1) replacement of the word with the corresponding equivalent in the native language;
- 2) translation of a word by means of explanations of common and distinctive features with equivalents of the native language [4].

The most effective and modern non-translatable ways of semanticization of new vocabulary according to the researcher Joseph Mukoroli at the SIT Graduate Institute, USA are well worth considering:

Learning lexical "pieces". Professor Pam Peters suggests that memorizing fragments of speech can be productive and powerful. She states that studying lexical passages can have two purposes: it enables a student to have ready-made passages available for quick use, and it also provides him/her with information that can be analyzed at a later stage. The main advantage of using lexical "pieces" is that their aim is a fluent English speaking. Lexical "pieces" are related to the typical functional use of language. For example: *Have you heard about ...?* it is used to start gossip or talk about a certain event. Such lexical pieces are considered the most effective and most flexible language tool for the implementation of language function [3, p. 29]. Lexical fragments facilitate clear, appropriate and concise use of language and are stored as individual units. These lexical items can be easily obtained and used without online selection or processing of words and grammatical constructions.

Hikalas Bollinger claims that once a "piece" becomes known, it can be analyzed and divided into its component parts. This can happen when a certain variability is noticed in the lexical fragment. For example: hearing the phrase *–How are you? / How are you this evening?* The student realizes that the main structure is really – How are you? Where the gap can be filled with a link to the time. Then the learner realizes that what fits into the gap is a separate unit from the rest of the phrase that opens the door to learning this lexical unit [3, c. 30].

Incidental Vocabulary Acquisition (IVA). Incidental Vocabulary Acquisition is a vocabulary learning strategy defined as the learning of new words and a by-product of meaning-oriented communication activities such as reading, listening, and interacting. This is due to the repeated influence of the word in different contexts.

Students can learn vocabulary through frequent reading, communicative interaction, and the influence of information sources such as movies and television. This strategy provides broad, clear input and independent learning [2, c. 200]. Incidental learning of vocabulary has many advantages: it is contextualized and gives the student a richer sense of word usage and meaning that can be given in group work. It also allows you to study vocabulary and read 25 times at a time. It is individualized and student-centered, as the vocabulary to be learned depends on the student's own selection of reading materials. Presentation, consolidation and lexical development occur simultaneously.

Learning vocabulary with the help of plot innovation. Learning new words using the strategy of innovation history was presented by Martin and Brogan. It is a procedure of innovating sentence patterns by creating a semantically new word substitution. Innovative stories are a way for those who enjoy writing and reading and like to study vocabulary in the format of sketches. The finished product is the new text that is easy for students to read because they are familiar with the original story samples and the new vocabulary used to create the innovation [1, c. 15].

The founder of the communicative approach E. I. Passov, offered a number of very effective measures that can semanticize many lexical units of a foreign language, almost without leaving the native environment. The most common method is **associations**, also known as the “key word method”. It contains a set of techniques and methods that facilitate and activate the work of memory through the study of artistic associations – auditory, visual, tactile.

It is possible to use this method to link any two pieces of information in your memory. The method of using “the keyword method” combines the creation of substitute words with visualization (two-step process): first you need to convert the sound of the word into one or more concepts that can be visualized. You should then relate these concepts to an image that reflects the actual meaning of the word. For example, we are reading a book about composers of classical music. It mentions the Hungarian composer Bela Bartok, a master of the piano, and it should be remembered that Bartok is a famous pianist. To remember this, you need to associate Bartok's name with the piano. The sound of his name: Bela. It sounds like *"bell = дзвоник"*.

Her last name Bartok sounds like "*bar talk*". So the scene comes to mind, which includes a bell, a bar, a piano and a conversation.

«**5Actions**». The basic point of the method is to perform algorithmic actions: 1A – look through the text quickly, 2A – notice the keywords, 3A – make up the questions with keywords, 4A – review the text again, 5A – retell the text based on keywords and questions.

Usage of rhyming riddles. Teacher invents riddles for recognizability of lexical units. For example: *Why is the letter D like a sailor?* Because the letter D follows the C. There is a contextual meaning, which is the connection of the sailor with the sea, because "*C*" sounds like "*sea*".

Thus, the most powerful methods of semanticization of new foreign vocabulary were considered, which are often used by modern teachers in schools and have an effective result in practice.

References

1. Brogan, Franny D. Son, JyEun Native Language Transfer in Target Language Usage: An Exploratory Case Study, 2015. P. 14-16.
2. Coady J., Huckin T. Second Language Vocabulary Acquisition: A Rationale for Pedagogy Cambridge Applied Linguistics : Cambridge University Press, 1997. 299 с.
3. Mukoroli J. Effective Vocabulary Teaching Strategies For The English For Academic Purposes Esl Classroom. 2011. P. 29-30.
4. Способы семантизации лексики на уроках английского языка. URL: <https://multiurok.ru/files/sposoby-siemantizatsii-lieksiki-na-urokakh-anghliiskogho-iazyka.html> (дата звернення: 06.03.2021).

(Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського)

Наук. керівник: к. пед. наук Т.В. Глазунова

КОМУНІКАТИВНА ФУНКЦІЯ ТА ЇЇ РОЛЬ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Мова – найважливіший засіб людського спілкування, соціальне явище, яке виконує безліч функцій у житті суспільства.

Саме слово «функція» (від лат. *Functio* - «виконання») має декілька значень. Вона є багатозначним лінгвістичним поняттям. На думку деяких філологів, цей термін має декілька значень у науці про мову. В.А. Аврорін стверджує, що поняття мовної функції можна визначити як «практичний прояв сутності мови, реалізація її призначення в системі лінгвістичних явищ, специфічна дія мови, без якої вона не може існувати [4].

В. Кук визначає функцію мови як цілі, для якої люди використовують мову, Томас розглядає мовні функції як комунікативні функції, що беруть участь в усному, інтерактивному або дискурсивному обміні, Сото-Хінман та Гецель сприймають їх як різні завдання, що виконуються за допомогою мови, тоді як Грін стверджує, що мовні функції - це соціальні дії, які люди можуть здійснити лише за допомогою мови. Прихильники мовних функцій могли визначити термін різними способами, однак кожне визначення стверджує активну концепцію, яка робить мову корисною та цілеспрямованою [2].

Нині проблема функцій є обширною. М. Халлідей пов'язує функції мови з формальним апаратом їх вираження; водночас ситуаційний контекст має значний вплив на формування висловлювань та на функціонування мовної системи. Провідною функцією мови є її комунікативна функція, саме вона дозволяє одній особі – мовцеві – висловлювати свої думки, а іншій – розуміти їх, реагувати, брати до відома, змінювати свою поведінку.

Комунікативна функція мови реалізується на основі того, що сама мова є системою знаків, поєднаних між собою за певними правилами, завдяки яким людська думка виражається та сприймається.

Мова - це комунікативна система, яка дозволяє висловлювати велику кількість думок та ідей, використовуючи мінімальний набір слів та граматичних засобів. Комунікативна функція виражає думки людей через призму мовлення і цим самим вона перетворюється на соціальне явище [4].

Найголовнішим аспектом комунікативної компетентності є використання різноманітних функцій. До таких функцій належать: запит інформації, пояснення, вибачення, прохання, скарга, комплімент, пропозиція, вдячність. Зрозуміло, що знання мовних функцій дозволяє правильно інтерпретувати та реагувати на те, що говорять інші. Більш того, це дозволяє засвоювати моделі спілкування, необхідні для висловлення своїх ідей, визначати мовні вимоги до конкретних завдань, і, зрештою, збільшувати використання складних речень [2].

Мова є життєво важливим інструментом, який дозволяє обмінюватися думками, командувати, вибачатися, пояснювати, прохати, попереджати, запрошувати та приймати запрошення, а також закріплювати абстрактну думку конкретними словами. Лінгвісти давно намагаються класифікувати незліченні способи використання мови таким чином, щоб застосовувати повний обсяг комунікативної функції мови [3].

Можна дійти до висновку, що використання функціонального аспекту мови та комунікативної функції допомагає учням спілкуватися цільовою мовою у їх повсякденному житті. Як правило, при комунікативному навчанні мови використовується автентичний матеріал, оскільки важливо надати учням розуміння того, як насправді може використовуватися мова поза класом. Таким чином, учні беруть участь у реальних життєвих ситуаціях, які вимагають спілкування. При такому підході вчитель створює ситуацію, в якій учні будуть залучені до реального життя [1, с. 472].

Література

1. Azimova S. The Communicative Approach in English Language Teaching // Бюллетень науки и практики. 2019. Т. 5. №4. С. 471-475.

2. Casts Janet, Hufana Esther R.. Language Functions in ESL Textbooks, *Tesol International Journal*, 2016.
3. Ellis, R. (2016.) Grammar Teaching as Consciousness Raising, in Hinkel, E. (ed.) *Teaching Grammar to Speakers of Other Languages*. Routledge, New York.
4. Korneeva Alyona , Kosacheva Tatyana and Parpura Oxana. *Functions of language in the social context*, 2019.

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University

Scientific Supervisor: A.S. Krykun

CRITICAL THINKING STRATEGIES IN THE DEVELOPMENT OF FOREIGN LANGUAGES SPEAKING SKILLS

The analysis of the essence of critical thinking indicated that it is intellectually engaged, skillful and responsible thinking which requires the application of assumptions, knowledge, competence and the ability to challenge one's own thinking. Researchers point out the interdependence of learners' foreign language speaking skills and critical thinking; they state that application of critical thinking development strategies, and particularly, using Bloom and Anderson's taxonomies to design lessons in the classroom, will facilitate the development of learners' speaking skills.

Keywords: *critical thinking, analysis, evaluation, speaking.*

The development of learners' analytical, critical thinking skills hasn't been traditionally paid much attention to by school teachers. As a result, nowadays learners lack the ability to analyze and solve problems and are not ready to face the challenges of the current time.

The analysis of the recent studies on the development of critical thinking and foreign language speaking skills indicates that the researchers (Ramezani et al., 2016) trace interrelation and interdependence of learners' critical thinking and foreign language speaking skills. The researchers support Vygotsky (1962), who noted the interdependence of thought and speech and highlighted that thinking motivates speaking and vice versa.

Scientists (Ramezani et al., 2016) on the basis of their study found out that students who demonstrate good critical thinking skills are more successful in their speaking performances; and students who are not critical thinkers perform poorly on their speaking ability.

Developing learners' thinking skills requires teachers' understanding the nature of critical thinking phenomenon. According to researchers (Ramezani et al., 2016), critical thinking is the ability to analyze and evaluate information. Critical thinking is

also regarded as intellectually engaged, skillful, and responsible thinking that facilitates good judgment because it requires the application of assumptions, knowledge and competence and the ability to challenge one's own thinking. Unlike other forms of thinking, critical thinking requires the use of self-correction and monitoring to judge the reasonableness of thinking as well as reflexivity. When using critical thinking, individuals pause and reflect on the quality of that thinking. A critical thinker is not only evaluating, analyzing and interpreting the information, he or she is also analyzing inferences and assumptions made regarding that information. Critical thinkers use these skills appropriately and usually without prompting. They are generally predisposed to think critically, to evaluate the outcome of their thought processes. Critical thinkers raise vital questions and problems, formulate them clearly, gather and assess relevant information, use abstracts ideas, think open-mindedly, and communicate effectively with others. Therefore, the researchers (Yusuf & Adeoye, 2012) state that to think critically, there must be a certain amount of self-awareness and other characteristics present to enable a person to explain the analysis and interpretation and to evaluate any inferences made.

The researchers (Rao, 2018; Yusuf & Adeoye, 2012) are sure that the recognition of the importance of the development learners' critical thinking skills and application of critical thinking development strategies in the classroom will facilitate the development of learners' speaking skills. At the same time, scholars admit that not only speaking abilities are connected with critical thinking; other language skills are also related to thinking. In fact, the hidden basis of all cognitive activities is thinking.

Thinking is a natural process, but if it is not developed, it is often biased, distorted and partial. So, the necessity arises to use purposely some strategies to develop learners' thinking skills.

Researchers (Yusuf & Adeoye, 2012) suggest using a five-step model to develop students' critical thinking: determine learning objectives; questioning techniques, allow practice, review refine and improve teaching, provide feedback.

As a guide for teachers to design lessons in such a way so that it could help learners to think critically Bloom's taxonomy is used. The taxonomy designed by B.

Bloom and his colleagues provides a way to describe levels of thinking. The taxonomy is essentially a hierarchy, with knowledge as the first level and evaluation as the sixth level. Bloom's Taxonomy has had tremendous influence in assisting teachers to design instructional activities that cover the six levels of the hierarchy.

The educational objectives are structured in a hierarchical order. At the lowest level students are required to know, memorize, repeat and list information. At the higher levels, students are required to judge, criticize, resolve, invent, and make recommendations. Each of the levels builds in complexity from the previous level (Tabrisi & Redeout, 2017).

Bloom's Taxonomy was revised (Anderson, et al. (2001). - an ordering of cognitive skills. The major differences lie in the more useful and comprehensive additions of how the taxonomy intersects and acts upon different types and levels of knowledge -- factual, conceptual, procedural and meta-cognitive.

The researchers (Anderson, et al. (2001) suggested developing thinking skills from lower order to higher order in such sequence:

1. Remembering: to analyze, compare, contrast, inquire, investigate, classify, organize, examine.
2. Understanding: to discuss, describe, explain, match, find, reword, review, translate, express, report.
3. Applying: to display, simulate, apply, demonstrate, practice, operate, compute, present.
4. Analyzing: to analyze, compare, contrast, inquire, investigate, classify, organize, examine.
5. Evaluating: to judge, evaluate, advise, conclude, consider, determine, recommend.
6. Creating: to compose, invent, develop, construct, create, hypothesize, predict, speculate, role-play.

The verbs are identified above to clarify the point in understanding the function of the hierarchical way of thinking involving students in this process. When the teacher uses these verbs in the structure of a question regarding the content area it automatically involves the student thinking at that level in which the verb word

appears.

Practice shows that critical thinkers are open-minded and communicate effectively with others. The development of critical thinking skills among students is of vital importance. The application of Bloom's and Anderson's taxonomies can help teachers to design the lessons suitable for gradual development learners' critical thinking and speaking skills.

References

1. Anderson, L. W., Krathwohl, D.R., et al. (2001). *A taxonomy for learning, teaching and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. New York: Longman.
2. Rao, R.S. (2018). *Developing speaking skills in ESL or EFL settings*. International Journal of English Language, literature and translation studies.
3. Ramezani, R., Larsari E. E., & Kiasi M. A. (2016). *The Relationship between Critical Thinking and EFL Learners' Speaking Ability*. English Language Teaching.
4. Tabrisi, S. & Redeout, G. (2017). *Active Learning: Using Bloom's Taxonomy to Support Critical Pedagogy*. International Journal for Cross-Disciplinary Subjects in Education (IJCDSE).
5. Yusuf, F.A & Adeoye, E. A. (2012). *Developing Critical Thinking and Communication Skills in Students: Implications for Practice in Education*. An International Multidisciplinary Journal.

Вінницький державний педагогічний університет

імені М. Коцюбинського

Науковий керівник: к. пед. наук, Г.П. Теклюк

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ СЕРЕДНІХ КЛАСІВ

Лексика в системі мовних засобів є найважливішим компонентом мовленнєвої діяльності: аудіювання і говоріння, читання і письма. Це завдання полягає в тому, щоб домогтися належного засвоєння школярами програмного лексичного мінімуму і міцного закріплення в їхній пам'яті активного словникового запасу на всіх етапах навчання. Проблема навчання іншомовної лексики залишається актуальною, оскільки вона потребує розгляду в контексті компетентнісного підходу, що дасть можливість узгодити і синхронізувати формування іншомовної лексичної компетенції з іншими компетенціями.

Поняття лексичний навик неодноразово розглядалося як психологами (А. Р. Лурія, І. О. Зимня, А.А. Леонтьєв), так і методистами (Г.В. Рогова, Б. Уйат, Дж. Брунер, Р. Робертс, Т.Еліот) [1, с. 15].

Середній етап навчання — це період, який, відповідно до періодизації психічного розвитку особистості, включає в себе школярів підліткового віку, який в свою чергу ділиться на дві фази: негативну — молодший підлітковий вік (11-13 років), і позитивну — старший підлітковий вік (13-15 років).

Лексичний навик в методиці навчання іноземних мов розглядається з різних точок зору. Навички — це закріплені операції з матеріалом (в даному випадку лексичним), автоматизоване дією, яке формується в процесі мовної діяльності. Однією з найбільш важливих проблем є розвиток лексичних навичок, оскільки в монологічного та діалогічного мовлення учні часто вживають одноманітну лексику, внаслідок чого мова виглядає неприродною та позбавленою певного лексичного розмаїття, що не відповідає віку учнів і прийнятим нормам спілкування.

Філатов В.М. зазначає, що при здійсненні говоріння і письма необхідні наступні навички, вміння і знання:

а) продуктивні навички:

- правильно вибирати слова / словосполучення в співвідношенні до комунікативного наміру;
- правильно поєднувати слова в синтагмах і пропозиціях;
- володіти лексико-смісловими та лексико-тематичними асоціаціями;
- поєднувати нові слова з раніше засвоєними;
- вибирати потрібне слово з синонімічних і антонімічних опозицій;
- виконувати еквівалентні заміни;
- володіти механізмом поширення і скорочення пропозицій;
- пристосовуватися до індивідуальних особливостей мовця, володіти швидкою реакцією;

б) рецептивні навички (слухання, читання):

- співвідносити звуковий / зоровий образ слова з семантикою;
- дізнаватися і розуміти вивчені слова / словосполучення в мовному потоці / графічному тексті;
- розкривати значення слів за допомогою контексту;
- розуміти значення слів з опорою на звукові / графічні ознаки (афіксацію, запозичені слова і т.д.);
- диференціювати схожі за звучанням і написанням слова;
- володіти механізмом рецептивного комбінування;
- широко користуватися прогнозуванням і орієнтирами сприйняття для створення установки на виконання певної діяльності з новим (або раніше засвоєним) лексичним матеріалом;

в) соціокультурні знання і вміння в області лексики:

- знання безеквівалентної лексики і вміння розуміти її в текстах (в тому числі з використанням довідників);
- знання лексики, що позначає предмети і об'єкти повсякденного побуту країн мови, що вивчається (грошові одиниці, міри ваги, довжини, позначення часу, дорожні знаки та ін.);
- знання мовних та етикетних формул (особливостей звернення дорослих до дітей, школярів до вчителів, партнерів по спілкуванню різних вікових і

соціальних груп) і вміння будувати мовна поведінка відповідно до норм спілкування, прийнятих в країні мови, що вивчається;

г) лінгвістичні знання в області лексики:

- знання правил словотворення лексичних одиниць і їх сполучуваності;
- знання стройових і службових слів як засобів зв'язку в пропозиціях і текстах;
- знання етимології окремих слів;
- знання понять, значення яких виражається по-різному в різних мовах [2, с. 167].

Гез Н.І. розглядає наступний склад лексичних операцій, що входять в різні види мовленнєвої діяльності [3].

1. При репродукції до складу лексичних операцій відносяться:

- Знаходження в довготривалій пам'яті і актуалізації потрібної лексичної одиниці за миттєвим імпульсу, що виходить з мовного центру і пов'язаного з наміром щось висловити, завдяки якому формується зміст висловлювання;
- Поєднання між собою “знайдених”, таким чином і включених в оперативну пам'ять лексичних одиниць з дотриманням правил лексичної і граматичної сполучуваності відповідних норм даного мови;
- Застосування лексичних одиниць (шляхом їх вимови або написання) в складі синтагми і фраз (зовнішньо-мовне відтворення).

2. При рецепції виконуються наступні лексичні операції:

- Розпізнавання і вичленення лексичних одиниць з мовної ланцюга в процесі слухання (читання);
- Семантизація лексичних одиниць;
- Об'єднання (інтеграція) лексичних значень в ході формування синтагменного, фразового і сверхфразового сенсу [3, с. 128-129].

З'ясування складу лексичних операцій допомагає вибрати основні типи і види лексичних ігор, спрямованих на їх закріплення, а застосування лексичних ігор на уроці сприяє розвитку лексичних навичок.

Для успішного формування і розширення словникового запасу необхідно дотримуватися принципів навчання іншомовній лексиці, які узагальнюють і

формулюють основні закономірності процесу навчання цього аспекту мови.

Гальскова Н. Д. виділяє наступні з них:

1) принцип раціонального обмеження словникового мінімуму учнів середньої школи, який включає найуживаніші слова, стійкі словосполучення і мовні кліше;

2) принцип спрямованого пред'явлення лексичних одиниць в навчальному процесі: це досягається правильним показом лексичної одиниці, демонстрацією її взаємодії з іншими лексичними одиницями в складі пропозиції на основі замінів, підстановок, сполучень;

3) принцип обліку мовних властивостей лексичних одиниць: графіко-звукове оформлення кожної групи одиниць, їх семантика, структура і сполучуваність;

4) принцип обліку дидактико-психологічних особливостей навчання: кожна лексична одиниця на всіх щаблях навчання отримує поступове, послідовне розкриття своїх особливостей в умовах системної та інтенсивного тренування і мовної практики;

5) принцип комплексного вирішення основних дидактико-методичних завдань: вирішуються завдання формування реального словника, розширення потенційного словника і розвитку лексичної здогадки;

6) принцип опори на лексичні правила: використовуються лексичні правила семантики, сполучуваності та стилістичної диференційованості досліджуваних лексичних одиниць;

7) принцип єдності навчання лексики і мовної діяльності: остаточна мета словникової роботи досягається при завершенні формування лексичного механізму, що входить в основні види мовленнєвої діяльності [4, с. 110].

Таким чином, для успішного розвитку лексичних навичок на середньому етапі навчання англійській мові необхідно керуватися певними принципами навчання і знаннями про закономірності формування лексичного навички на тому чи іншому етапі навчання іноземної мови

Література

1. Абрамова Г.С. Возрастная психология: Учебное пособие для вузов – М.: Академический проект, 2000. – 624 с.
2. Борисов Е.А. Влияние ролевой, коммуникативной игры на обучение английскому языку / Е.А. Борисов // ИЯШ. – 2012. – № 3. – С. 120.
3. Гез Н.И. Методика обучения иностранным языкам в средней школе. / Под ред. Н. И. Гез, М. В. Ляховицкий, А.А. Миролубов – М.: Высшая школа, 1982.
4. Загвязинский В. И. Теория обучения: Современная интерпретация: [Текст] Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В.И. Загвязинский. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 192 с.

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Науковий керівник: О.І. Главацька, кандидат філологічних наук,

доцент кафедри англійської мови

НАВЧАННЯ ЛЕКСИЧНОГО МАТЕРІАЛУ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті розглянуто питання, що стосуються загальної характеристики навчання лексичного матеріалу на уроках англійської мови. Подано інформацію про активний та пасивний лексичний мінімум, лексичну одиницю та критерії відбору лексичних мінімумів. Проаналізовано основні етапи процесу засвоєння лексичного матеріалу та подано приклади, щодо вивчення нових лексичних одиниць.

Ключові слова: лексична навичка, активний та пасивний лексичний мінімум, лексична одиниця, семантизація.

Постановка проблеми. Проблема навчання іншомовної лексики залишається актуальною, оскільки лексичні навички є невід'ємною частиною змісту навчання, а систематичне накопичення та розширення словникового запасу є однією із головних задач і метою навчання лексичного матеріалу.

Метою статті є розкриття способів формування лексичних навичок та процес їх засвоєння на уроках англійської мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Засвоєння лексики є необхідною передумовою для формування мовної діяльності. Без знань слів неможливо ні виразити, ні зрозуміти навіть простої фрази чи речення.

У закладах загальної середньої освіти тематика та кількість уроків англійської мови є обмеженими, тому необхідно правильно відбирати лексичний мінімум, що відповідатиме меті та цілям навчання (відбір здійснюють автори підручників та укладачі програм). Розрізняють *активний* та *пасивний лексичний мінімум*. Активний – це лексичний матеріал, який учні мають використовувати, щоб виразити свої думки в письмовій та усній формі. Пасивний – це лексичний матеріал, який учні мають розуміти при сприйманні чужих думок в письмовій та усній формі [2].

Смисловою одиницею та ядром навчання словникового матеріалу є *лексична одиниця* (ЛО), яка є мовним знаком та відрізняється від інших єдністю та гармонією між змістом та формою. ЛО може бути не лише словом, а також словосполученням і навіть незмінним реченням [2]: *important, be under the weather, as right as rain, How do you do? What is your name?*

Лексичний матеріал для шкільного навчання відбирається в обмеженій кількості, тобто лише найнеобхідніші та найвживаніші слова, ідіоми, кліше. Основними критеріями відбору лексичних мінімумів є: семантична цінність, сполучуваність, стилістична необмеженість.

Введення та пояснення нових ЛО повинно орієнтуватися на ті аспекти, які викликають труднощі та шукати шляхи їх подолання. Просте заучування слів не може забезпечити формування мовленнєвих навичок, тому потрібно доступно подавати лексичний матеріал та не забувати про його повторення і постійне вживання.

Процес засвоєння лексичного матеріалу. Зазначимо, що процес навчання містить такі етапи:

1. Етап ознайомлення з новими ЛО (семантизація ЛО).

Існують дві групи способів семантизації: перекладні (різні види перекладів рідною мовою) та безперекладні (розкриття семантики за допомогою наочності, контексту, зіставлення лексичних одиниць і т. п.) .

При виборі способу семантизації, потрібно враховувати належність слова до активного чи пасивного мінімуму, ступінь навчання, вікові особливості та мовну підготовку учнів. Можна також об'єднувати різні способи (н-д: наочність + рухи, жести і т.п.) [2].

Наведемо приклад етапу ознайомлення з новими ЛО:

Lesson on the topic «Character traits»

Етап 1. Ознайомлення з новими ЛО (безперекладна семантизація за допомогою малюнків).

Прийоми: демонстрація малюнків, читання учнями слів та запис нових ЛО до словника.

T: Good morning! Children look at the blackboard! You see pictures with new

words that mean our character traits. Let's try to translate by looking at the picture.

Words: reliable, serious, sociable, friendly, honest, polite, kind, hard-working, tidy, selfish, lazy.

T: Repeat the words which are written on the blackboard after me. Write down the words from the blackboard to your dictionaries.

2. Етап автоматизації дій учнів з новими ЛО, що передбачає подолання різних труднощів, що пов'язані із засвоєнням різних лексичних одиниць.

Розглянемо приклад:

Lesson on the topic «Character traits»

Етап 2. Автоматизація дій учнів з новими ЛО та подолання труднощів їх засвоєння.

Прийоми: виконання вправ.

T: And now let's do the exercise. Tell me how we can describe the person who:

1. Always likes to keep his things neat and tidy (tidy)
2. Always says thank you and please (polite)
3. Always tells the truth (honest)
4. Always thinks only of himself (selfish)
5. Does not like to work (lazy)

2. Determine true or false.

1. Friendly person is always ready to give you advice. +
2. Sociable person has a lot of friends. +
3. Selfish person cares only about herself. +
4. Lazy person likes to work. –

3. Етап удосконалення ЛО та їх ситуативне вживання.

Наведемо приклад:

Lesson on the topic «Character traits»

Етап 3. Вдосконалення дій учнів з ЛО та ситуативне вживання засвоєних ЛО при висловлюванні своїх думок.

Прийоми: виконання різних видів вправ.

T: Perform the following exercise in writing.

1. Match the words with their definitions.

1. serious	a) telling the truth;
2. honest	b) thinking a lot;
3. kind	c) helps and knows how to empathize;
4. hard-working	d) having a friendly relationship;
5. sociable	e) likes to work with pleasure and without laziness;

(1-b, 2-a, 3-c, 4-e, 5-d)

T: In the next exercise, you need to talk about your three character traits, using new vocabulary.

For example: I am sociable because I have many friends. I am ... because ...

Words: reliable, serious, sociable, friendly, honest, polite, kind, hard-working, tidy, selfish, lazy.

Висновки. Таким чином, варто сказати, що формування лексичної компетенції є важливим аспектом вивчення іноземної мови. Завдання вчителя – донести до учнів, засвоїти і закріпити якомога більше лексичних одиниць для того, щоб вони могли використовувати їх у подальшій практиці спілкування. Варто використовувати різні види семантизації та поєднувати їх, коли це доцільно. Також для кращого запам'ятовування та засвоєння слів, слід використовувати різні види вправ (умовно-комунікативні, продуктивні і т.п.) та вдосконалювати їх.

Література

1. Друзь Г.О. Раціоналізація процесу засвоєння іншомовної лексики. *Рідна школа*. 2002. № 1. С. 61-65.
2. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник / С. Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2002. С. 92-105.
3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник / О.Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін.; за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
4. Смоліна С. В. Методика формування іншомовної лексичної компетенції. *Іноземні мови*. 2010. № 4. С. 16-26.

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Науковий керівник: к. пед. н., доц. Н.С. Щерба

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ГЕНЕРАТОРІВ ЗМІСТУ У МЕТОДИЦІ НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ

Globalization and mass digitalization have gradually occupied all spheres of human activity, initiating essential innovations and transformations of every branch. Modern educational trends and informatization of the society require corresponding transformations in methodology of teaching foreign languages, where of peculiar topicality is methodology of interactive teaching writing involving information and computer technologies.

Ключові слова: *methodology of teaching, teaching writing, information technologies, electronic content generators.*

За умови належного використання інформаційних технологій та правильних підходів до залучення учнів до навчального процесу, інтернет ресурси, платформи, сервіси та програми стають зручним та дієвим інструментом здійснення методологічно обґрунтованої, доступної та цікавої учням навчальної діяльності. Як слушно зазначає О.О. Осова, використання технологічних інновацій у підготовці майбутніх фахівців «сприятиме формуванню базових компетентностей, готовності до застосування технологічних інновацій у майбутній професійно-педагогічній діяльності, розвитку універсальних соціальних навичок («soft skills») європейського рівня» [2, с. 43].

Навчання учнів, зокрема старшокласників, писемного мовлення із залученням інформаційно-комп'ютерних досягнень стає дедалі більш поширеним явищем. Це стає можливим завдяки тому, що в епоху глобалізації майже неможливо уявити сучасного старшокласника без використання різноманітних гаджетів, що сприяють підвищенню іміджу серед однолітків та економії часу у ході пошуку інформації. Оскільки глобальні технології та мережа Internet призвели до категоричних змін у освітньому просторі, педагоги

мають не лише пристосуватися до нових тенденцій, але й змусити їх працювати собі на користь шляхом забезпечення оригінальних та креативних методик навчання з урахуванням методологічного компонента змісту навчання під час занять з іноземної мови та в процесі самоосвіти. Однією із таких методик у навчанні учнів старшого етапу ЗЗСО писемного мовлення вважаємо залучення до процесу навчання іноземної мови електронних генераторів змісту.

Та перш ніж з'ясувати суть, мету й особливості електронних генераторів змісту, необхідно уточнити поняття писемного мовлення. Письмо визначається як «продуктивний, інколи репродуктивний, вид мовленнєвої діяльності, пов'язаний із передачею інформації у графічному літерному коді» [1, с. 208]. Таке визначення тлумачить писемне мовлення ширше ніж просто техніку використання графічної та орфографічної систем мови. Письмо націлене передусім на формування комунікативної компетенції, що структурно ґрунтується на комплексі мовленнєвої, мовної, дискурсивної, соціокультурної, соціолінгвістичної та стратегічної компетенцій, і відбувається за рахунок сприятливих дидактичних умов, серед яких врахування вікових особливостей учнів; відпрацювання вчителями оптимальних механізмів мовлення; впровадження прийомів активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів; забезпечення учнів методичними матеріалами, що містять необхідну інформацію для комплексного формування комунікативної компетенції тощо [3, с. 9].

Щодо вікових особливостей учнів старшої школи, характерними рисами цього періоду в психолого-лінгвістичному аспекті є: несистематизоване запам'ятовування, тобто сприйняття матеріалу, в якому вони вбачають щось важливе і необхідне в їх подальшій діяльності; усвідомлення необхідності вивчення іноземних мов (зокрема англійської як міжнародної, універсальної, без якої неможливо обійтися в більшості професій); володіння вищим рівнем комунікативних навичок (морфологічними і синтаксичними аспектами мовлення, зв'язністю і послідовністю висловлювань тощо). З метою розвитку письмових комунікативних навичок студентам старшого ступеня пропонується комплекс вправ, спрямованих на розвиток творчого підходу у формулюванні

висловлень у письмовому вигляді, серед яких написання есеїв на задану тематику, розповідей, творів-роздумів, реферування прослуханого чи прочитаного тексту тощо.

Пропонуємо зосередити увагу на електронних генераторах змісту як цікавого та доступного інформаційного інструменту навчання учнів старших класів писемного мовлення. Електронні генератори змісту становлять собою програмне забезпечення, можливості якого передбачають створення унікального змісту будь-якого формату без залучення власної креативності. Комп'ютерні технології пропонують доступ до низки генераторів змісту, які можуть створити будь-який текст будь-якого жанру, аудіо- чи відеоматеріал, назву, пісню тощо в автентичному форматі.

Для з'ясування користі, яку в навчальному процесі приносять генератори змісту, розглянемо один із низки веб-додатків, мова про які йде поки найчастіше йде у професійних блогах з питань навчання іноземних мов, але які, очевидно, є не таким вже й далеким майбутнім у контексті освіти. Якщо досягнення штучного інтелекту поступово трансформує усі сфери людської діяльності, пропонуючи такі розробки та досягнення як смарт-будинки, смарт-міста, смарт-техніка, які прогнозують бажання та потреби людини, то не дивно, що можливим є створення смарт-школи чи то смарт-університету, у якому освіта обслуговуватиметься та надаватиметься посередництвом інформаційних технологій.

В якості прикладу пропонуємо розглянути веб-додаток контент-генерування *Masterpiece Generator*. Генератор покликаний на створення рандомних статей, коротких оповідань, пісень або листів. У рамках *Masterpiece Generator* функціонує під-платформа www.plot-generator.uk для створення коротких історій, яка є доступною без реєстрації за допомогою електронної пошти чи номера телефону. Вона дозволяє користувачам генерувати невеличкі оповідання на основі заздалегідь проведеного інтерв'ю з автором стосовно змісту майбутнього тексту, який, серед інших, містить такі позиції: імена головних героїв, локалізація події, прикметники, що характеризують локацію та героїв, їх почуття та ставлення один до одного та до самої локації, емоції,

характер, фізичні якості; дієслова, які стосуватимуться подій у розповіді; іменники, що характеризують героїв; назви тварин; назви декількох об'єктів; назви частин тіла тощо.

Учні працюють за комп'ютерами або в особистих гаджетах, заповнюють віконечка запитуваною інформацією і в результаті отримують готове невеличке оповідання. З нашої точки зору, немає необхідності вести мову про доречність та корисність такого виду діяльності, адже воно дозволяє не лише розвинути або перевірити володіння лексичним матеріалом, але й виконати само- (взаємо-) перевірку та редагування, заохотити учнів до обговорення та питань. Завдання можна виконувати в групах або індивідуально; після виконання завдання можна виконати редактуру отриманого тексту, оскільки генератор створює граматично правильний текст, в деяких випадках нехтуючи смисловим наповненням оповідання, абсурдно генеруючи фрази із наданих учнем частин мови. Такий вид діяльності створює гармонійну та дружню атмосферу під час уроку, викликає інтерес до завдання, стимулює пам'ять учнів.

У статті розкрито один із небагатьох механізмів електронного генерування, яке, з нашої точки зору, має суттєвий потенціал у навчанні старшокласників писемного мовлення. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у розгляді інших веб-додатків електронного генерування та розробку комплексу завдань, спрямованих на вдосконалення комунікативних навичок у навчанні писемного мовлення учнів різних етапів ЗЗСО.

Література

1. Заярна, І. (2018). Навчання англійського аргументованого писемного мовлення студентів юридичного профілю: психолінгвістичний аспект. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, № 1 (75). 208-225.
2. Осова, О. (2020). Дидактичні засади навчання іноземних мов студентів філологічних спеціальностей із застосуванням технологічних інновацій. *Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка*. 570.
3. Федоренко, Ю. (2005). Формування у старшокласників комунікативної компетенції в процесі вивчення іноземної мови. *Волинський державний університет ім. Л. Українки*. 20.